

SLOVENSKI TAD RAN

LETO III, ŠTEV. 32

Koper, petek 6. avgusta 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Balkanska zveza - steber miru in napredka

Danes se uresničuje težnja jugoslovanske politike po zblizanju in mirnem sodelovanju med sosedi. Predstavniki treh balkanskih držav, zbrani na Bledu, bodo podpisali to, kar je že več časa dejstvo, ker so tako hoteli narodi Jugoslavije, Grčije in Turčije.

Zgodovina naše in sosednjih balkanskih držav pozna doslej v glavnem same trde preizkušnje. Zgodovinarji so pripisovali Balkanu posebno vlogo v nenetju preprirov in nemirov, ki so imeli vedno hude posledice. Tega pa niso bili krivi naši narodi, pač pa so te izbruhe zakrivil tisti, ki so hoteli naše svobodoljubne narode zatreti in zaslužiti.

Zgodovina pa se ne ponavlja in da bi se dejansko ne ponovila se balkanski narodi združujejo v prijateljstvu in sodelovanju, pripravljeni, da se skupno uprejo kakršnemukoli poskusu ogrožanja svobodnega razvoja in mirnega življenja ter napredka na Balkanu.

Balkanska zveza ima pa še posebno značilnost, ki dokazuje vrednost jugoslovanske politike, to namreč, da je stvaren primer sodelovanja držav, ne glede na njihovo notranjo ureditev.

Najrazličnejše zveze, pakti in sporazumi med različnimi državami v svetu so po večini izraz in težnja posameznih politikov, ki s podpisom listin mislijo, da so dosegli njihovo trajnost in veljavo. Naša zveza se od teh razlikuje v toliko, v kolikor bo podpis političnih predstavnikov samo dejanska ugotovitev dejstva ne pa šele začetek prijateljske zveze. To nam dokazuje sprejem našega predsednika v Grčiji in Turčiji, to nam dokazujejo že številni stiki med tremi državami. Naša zveza bo pa dejansko začetek nečesa, kar je za prosko podobnih sporazumov v svetu nenavadno. Posebna posvetovalna skupščina bo urejala namreč vse zadeve, ki se tičejo interesov treh držav.

Balkanska zveza ni naperjena proti nikomur in ni niti zaprta sama vase. Na stečaj so odprta vrata še drugim državam, da estopijo v zvezo pod istimi pogoji enakopravnosti in tesnega, mirnega ter prijateljskega sodelovanja.

Razumljivo je, da je zveza naletela v svetu na veliko odobravanje miroljubnih in naprednih dežel, naletela pa je prav tako na odpor. Ni čudno, da je najhujši nasprotnik te zveze bila prav naša zahodna sosedja Italija.

Vsak naš uspeh bode v oči reakcionarne in profašistične rimske kroge. Kljub vsem nakanam in spletkam pa balkanska zveza postaja legalno potrjen sporazum. Italija lahko vedno pristopi, mora pa prej krepko spremeniti svoje odnose predvsem do Jugoslavije in ubrati pot vse bolj realne politike.

Navezovanje balkanske zveze z rešitvijo tržaškega vprašanja je prav tako stvar, ki ni uspela, ker ne more Jugoslavija podpreti svoje suverenosti imperialističnim interesom katerekoli države. Tržaško vpraša-

nje bodo rešili, če se bodo sporazumeli, ne glede na podpis balkanske zveze. Rešitev tega vprašanja ni več odvisna od nas, pač pa je na Italiji, da pokaže svojo dobro voljo.

Predstavniki treh balkanskih držav, ki se bodo zbrali te dni na Bledu, da formalno zaključijo in potrdijo balkansko zvezo ne bodo imeli težkega dela niti ne bodo prevzemali nase velikih odgovornosti, ker so to zvezo že sklenili narodi balkanskih držav in sprejeli nase moralno odgovornost, da bo ta zveza iz dneva v dan močnejša in da bo plodno sodelovanje med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo služilo ostalim državam v svetu za vzor.

Obisk v Ex Ampelei v Izoli

V največji tovarni živilske industrije v Sloveniji

Če potuješ iz Kopra proti Izoli, zagledaš na zadnjem ovinku visok dimnik in pod njim velika dolga poslopja. Zdi se ti, da vse skupaj plava na morju, ker odrastek zemlje, kjer stoji tovarna, sega daleč v morje. Šele ko se po ravni cesti od opekarne med dvema vrstama borov bližaj mestu, opaziš, da se ta otoček drži suhe zemlje.

To je tovarna za predelavo rib »Ex Ampelea« v Izoli. Z ovinka pri pokopališču opaziš, da tovarno neokretno obletavajo veliki beli galebi, drugi pa se zibljejo na valovih. Tej tovarni je namenjen naš obisk.

Ob vstopu v tovarno nas vratar nezaupno vpraša, kaj bi radi. Pojasnimo, da smo prišli na povabilo direktorja. Uslužbeni tovariš nas takoj spremi po stopnicah v urad direktorja Hudalessa. Dobimo ga v razgovoru z vodjo tovarniškega laboratorija. Zanimivo, da je vodja laboratorija — ženska. Direktor nam je pokazal sedeže in zagotovil, da bo takoj gotov. Ko je tovarišica odšla, smo tovariša Hudalessa zaprosili, da bi nam povedal kaj o načinu konzerviranja rib, kar je takoj ustrezljivo pojasnil:

OD SARDELE DO SARDINE PO STAREM NAČINU

V naših tovarnah uporabljajo način predelave svežih rib, ki ga poznamo pod imenom »suso Nantes«, to je klasičen francoski način, ki sloni na tem, da sardelo pred vlaganjem pečejo pri temperaturi 117 stop. Celzija. To fazo tehnološkega procesa po tem francoskem načinu pa so opustili že pred vojno zaradi velike porabe olja (900 kg olja na 10.000 kg rib). Ta način proizvodnje je še vedno v uporabi po naših tovarnah, le da so nadomestili pečenje ribe s kuhanjem v avtoklavih (portugalski način). Ta kombinirani sistem je zaradi najrazličnejših postopkov in pogostih manipulacij ribe še vedno nepraktičen, ker se riba zaradi stalnega premetavanja, sušenja, kuhanja, ponovnega sušenja kvari, tuga se kromča, izpostavljanje ribe zraku povzroča oksidacijo mastnih kislin, ki jih vsebuje riba, in zaradi tega potemni. Ta potemnitev povzroča tudi potemnitev olivnega olja v času sterilizacije in vkladščanja.

»Tovariš Hudaless ima pri vsem tem nekaj za bregom, da tako slabo govori o dosedanjem preiskusnem načinu«, smo si mislili, a si nismo upali nič reči. Pustili smo ga, da nam je razlagal dalje.

PREUREDITEV IN MODERNIZACIJA TOVARNE

Tovariš direktor je grajal tudi nesistematičnost naših tovarnih ribje industrije glede na tehnološki proces. Preveč je bilo prenašanja ribe iz oddelka v oddelke, kar precej podraži izdelek. V tem smo mu morali dati prav, ker je preuredil tovarno tako, da ni nobenih napeljav na daljine, kakršne so bile prej, vse je sedaj tako rekoč pri roki in delo gre iz oddelka v oddelke po najbližji poti.

Glede na to so skrčili obseg tovarne na polovico. Seveda so pri tem gledali, da so posamezne oddelke uredili čimbolj higienično, ker je to eno najvažnejših vprašanj v tovrstni industriji. Celoten tehnološki proces v tovarni gre sedaj tako, da so odpravljena grla v proizvodnji.

Pri modernizaciji tovarne so računali na predelavo 10 ton svežih rib dnevno. Prav tako pa so rešili tudi izkoriščanje ribjih odpadkov. Priprave za modernizacijo tovarne so trajale okrog šest mesecev. Predvsem je bilo treba ugotoviti proizvodna grla v posameznih oddelkih, nakar so izdelali elaborat za celotno sistematizacijo. Pri tem so morali tudi ugotoviti stanje zgradb in njihovo razporeditev ter najti način, kako bi brez velikih novih gradenj uporabili stare zgradbe in jih prilagodili tehnološkemu procesu, da bi bil čim cenejši, čim krajši in v pogojih današnje higiene. Za mehanizacijo tehnološkega procesa je bilo treba predvsem ugotoviti potrebe novih strojev in strojnih naprav za modernizacijo embalažnega oddelka, oddelka za predelavo (Nadaljevanje na 5. strani.)

DELAVKE V TOVARNI EX »AMPELEA« V IZOLI

Sseje Okrajnega ljudskega odbora in Zbora proizvajalcev v Kopru

V torek sta se zbrala na seji okrajni ljudski odbor in zbor proizvajalcev koprškega okraja. Odborniki so najprej poslušali poročilo revizijske komisije, nato pa so odobrili razne zneske nekaterim proizvodnim podjetjem. Tako tovarni metel in krtač »Istra« 28 milijonov din za povečanje proizvodnje, tiskarni »Jadran« 22 in pol milijona din za nabavo novih strojev, ladjedelnici »Boris Kidrič« v Piranu 21 milijonov din, podjetju »Slovenijalinija« v Piranu 8 milijonov din za popravilo ladje »Labor«, kmetijskim zadrugam v Izoli, Dekanah, Vanganelu, Sečovljah in v Marezigah pa skupno 48 milijonov din za ureditev in obnovo vinogradov in nasadov.

Odbora sta nadalje sprejela odločbo o ustanovitvi gospodarskega podjetja »Kmetijsko posestvo Škocjan—Ankaran« s sedežem v Škocjanu in sprejela predlog sveta za kulturo in prosveto OLO v Kopru o dodelitvi okrog 3 milijone din na leto za štipendije in podpore otrokom padlih borcev in aktivistov.

Odobrila sta tudi nadomestne volitve novega odbornika OLO, ki so ga izvolili v volilni enoti Škofije, v občini Šmarje pa so razpisali nadomestne volitve v OLO in dodatne volitve za enega odbornika v zbor proizvajalcev.

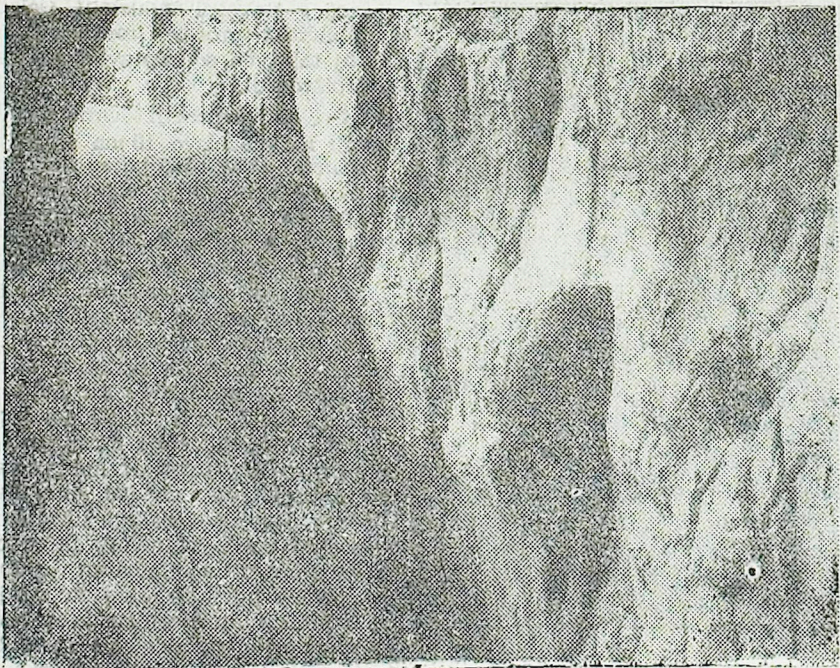
Odborniki obeh zborov so sprejeli tudi odlok o dopolnilnih plačah uslužbencev OLO in proračunskih ustanov in potrdili odloke o dopolnilnih plačah v finančno samostojnih zavodih.

ZASTRUPLENJA V IZOLI IN PIRANU

Poletna vročina prinese s seboj marsikatero nevšečnost. Pri prehrani je potrebno veliko več skrbi kot v zimskem času. Sadje, zelenjava, razne slaščice so izpostavljene okužbam, ki lahko povzročajo celo smrt. Sanitarne inšpekcije ppozarjajo prebivalstvo, naj pazi, kakšno hrano pripravljajo gospodinje in to posebno za otroke. Kot v opozorilo objavljamo nekaj primerov zastrupljenj, ki so bila zadnje dni v Iz-

Ob veliki slavnosti gasilcev, ki bo, kot poročamo na drugem mestu, v nedeljo v Divači, bodo udeleženci gasilskega festivala priložnost ogledati si znamenito Škocjansko jamo. Občinski ljudski odbor bo poskrbel za prevoz do jame in nazaj, zato bo občudovalcem podzemnih lepot našega Krasa zelo prav prišlo, če v naslednjem podamo kratek opis jame.

Škocjanska in Postojnska jama sta dvojce kraških čudes, ki sta po naravi popolnoma različni, kot pravijo obiskovalci. Postojnska jama je elegantna in romantična, Škocjanska pa je divje-romantična. Lepe in zanimive so tudi druge jame tako Divaška, Lokavska, Trebenska, toda no-

Motiv iz Škocjanske jame

Priprave ZA OSTROŽNO

Za udeležbo na proslavi »Štajerska v borbi« se pripravljajo tudi v koprskem okraju. Posebni odbor je že začel z organizacijskimi pripravami. Med prebivalci je za to proslavo veliko zanimanje. Pričakujejo, da se bo proslave udeležilo okrog 3000 prebivalcev s Koprškega. Zveza borcev zbira imena in podatke tistih borcev, ki so med NOB delali v IV. operativni coni. Okrajni odbor ZB v Kopru pa je poslal zvezanemu izvršnemu svetu predloge za odlikovanja nekaterih borcev.

Vsak član Prešernove družbe

bo prejel najkasneje do 1. decembra 1954 naslednjih pet knjig:

1. KOLEDAR ZA LETO 1955
2. Povest Franceta Bevka: TUJA KRI
3. Povest Olava Dunna: HOJA SKOZI TEMO
4. Mladinsko povest Iva Zornana: SVOBODNI GOZDOVI
5. Poljudnoznanstveno delo: DEZELE SVETA

Letna članarina, za katero prejmejo člani gornjih pet knjig, je samo 240 din. Člani, ki prejmejo knjige po pošti, dopla-

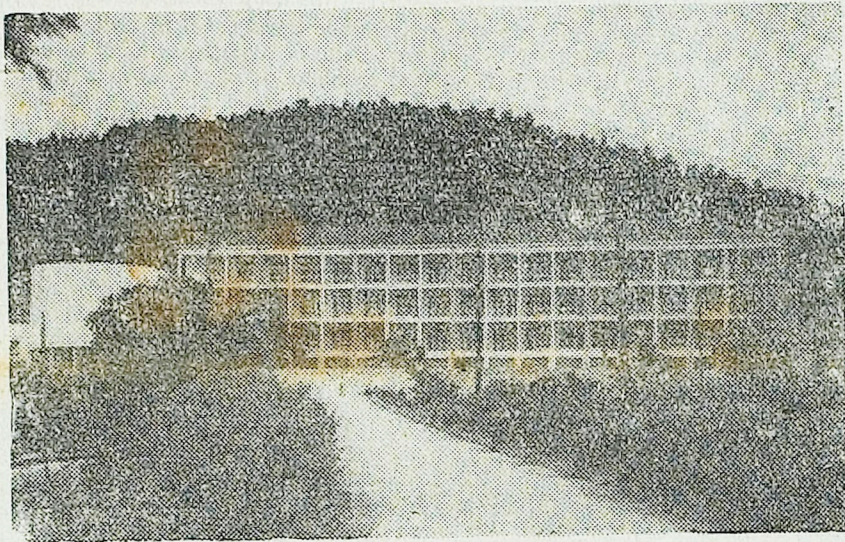
čajo za odpremo 20 din. Članarino lahko plačate tudi v obrokih.

Ker vsi poverjeniki niso zaključili vpisovanja članov, dnevno pa se prijavljajo še novi, tiskamo nekaj tisoč zbirk več.

Zato pohitite z vpisovanjem, ki bo zaključeno z objavo v časopisih. Opozorjamo, da bo cena zbirkam v prosti prodaji znatno višja od članarine.

Zahtevajte naše prospekte, ki so jih prejeli te dni vsi poverjeniki in knjigarne in preko katerih se lahko podrobneje seznanite z vsebino naših knjižnih izdaj.

Prešernova družba

Bolnica v Sežani

ŠKOCJAN in Škocjanska jama

bena od teh se ne more niti od daleč meriti s Škocjansko. Timav oživlja s svojo bobnečo lepoto, ko se v divjih slapovih preliva v globoke tesni, se za trenutek umiri, nato pa znova divje zabuč, buta ob skale, da pršijo pene, na katerih se v tisočih mavrično barvnih odtenkih igrajo sončni žarki. Kdor je samo enkrat videl to našo kraško lepoto in užival njeno divje roman-

tično opojnost, je ne bo mogel nikoli več pozabiti. Se in še se bo rad povrnil in obiskal naš podzemski svet, ki je v tako živem nasprotju s tistim Krasom, ki ga vse dni obseva svetlo sonce.

Prvi, ki omenja Škocjansko jama v zgodovini, je Blaev G. G. novi zemljepisni atlas, ki je izšel v Amsterdamu leta 1647. Drugi Kirchen A. v knjigi Podzemski svet leta 1680. Zanimanje za podzemski svet vedno bolj rase. Po vsej Evropi kar teknujejo, kdo bo izbrpneje opisal zanimivosti podzemlja.

Prvo stezo v jama je napravil Tominc, okrajni glavar v Sežani, leta 1823 in začel z izkopavanji v sedanjih Tominčevih jami. Tu je bil 3,5 do 4 metre visok nanos peska in ilovice, ki jo je v stoletjih naplaval Timav. Med posameznimi različno debelimi plastmi so našli na pepel, oglje, kosti in bogato zbirko raznega primitivnega orodja, lončene posode in bronastih nakitov. Nekaj korakov za kupom, ki so ga našli pustili, da bi obiskovalci videli, do kje so segale naplavine, so tik pod skalo izkopali 2,80 m visoko človeško okostje. Našli so potem še več okostnjakov, toda nobeno ni bilo tako visoko.

Iz različno debelih plasti je razvidno, da je Timav večkrat preplaval jama, tako v letih 1826 in 1851, ko je voda preplavila naravni most, ki stoji med malo in veliko dolino. Spodnje plasti segajo v dobo nekako 3000 let nazaj, gornje pa v srednji vek.

Škocjan je nekaka naravna trdnjava in je od dveh strani skoro nedostopen. Že v rani zgodovini je bil

V nedeljo bo veliki Gasilski festival v Divači

Za desetletnico ustanovitve prostovoljnega gasilskega društva v Divači pripravljajo velik gasilski festival. Tega festivala se bodo udeležila PGD iz okraja Sežana in vseh drugih okrajev Primorske. Pričakujejo tudi udeležbo predstavnikov gasilskih društev iz Slovenije. Računajo, da se bo festivala udeležilo najmanj 1000 gasilcev.

Divača se pripravlja, da bo gasilce in druge udeležence dostojno sprejela. Že od srede naprej so na delu tovariši, ki čistijo in pripravljajo prostor pred zadružnim domom, kjer bo glavni del proslave. Spored proslav je naslednji: v nedeljo zjutraj ob 6 uri budnica, ob 9 uri sprejem gostov, nato govori, parada gasilcev in poklonitev prapora, ki ga gasilskemu društvu podarja občinski ljudski odbor. Popoldne bo srečolov

in prosta zabava. Na slavnosti bo igrala godba iz Prvačine.

Po govornih in glavni slavnosti bodo vsi udeleženci lahko obiskali znamenito Škocjansko jamo. Tja in nazaj bodo vozili posebni avtobusi.

★

Te dni so položili cevi kraškega vodovoda že do zadružnega doma. Jarek je skopan tudi na drugi strani glavne ceste, toda z delom ne morejo naprej, ker od uprave cest v Ajdovščini še niso prejeli odgovora na prošnjo za odobritev prekopanja ceste, čeprav so jo tja poslali že pred tremi meseci. Prav bi bilo, da bi se pri upravi cest (če je od njih odvisno) malo podvzivali, ker bo zima kmalu tu in s tem nevarnost mraza in zmrznjenosti terena. To bi delo znova zavleklo in bi nastali brezpotrebni stroški.

PRED ŽREBANJEM

Jugoslovanske loterije v Kopru

Več kot 150.000 ljudi širom Slovenije vsak mesec nestrno pričakuje izid žrebanja Jugoslovanske loterije, ki se redno vrši vsakega 23. v mesecu. Zaradi žrebanja je ta datum postal za premožne naše ljudi nek poseben datum, ki bi ga morali v bodočih koledarjih natisniti rdeče. Ta dan pričakovanja, ki razveseli nemnož, mnoge potolaži, večino pa napoti, da priložijo svoje upe na naslednji 23., je poseben dan ne samo v Sloveniji, ampak še bolj v drugih republikah, kjer jo loterija tekom mnogih let pridobila še več navdušenih in zvestih igralcev, na polovičko, na celo srečko pa tudi na celo serijo števil. Ta dan se že v zgornjih večernih urah zbirajo pred izlozbnimi prodajalnami srečk gruč nestrpnih, ki bi hoteli ob enem samem pogledu na poročilo ob izidu žrebanja postati milijonarji. Ob tem pogledu se sicer z lahkoto potolažijo tudi če so na svojo srečko zadeli vsaj vlogo. »Vendar mi je sreča milala« Manj nestrpni igralci z družinami vred ta dan bolj prislusnejo večernim poročilom ra-

dia, držec svoje srečke v rokah. Ostali, ko zjutraj prelistavajo časopis, ga dne 24. zasukajo drugače kot ponavadi in glej, odpirajo žrebno listo, ki je pravkar objavljena. To jutro nudijo družine slike nenavadne sloge in medsebojnega razumevanja: mož, žena, včasih celo tašča so istčasno sklonjeni nad žrebno listo. »Ali smo kaj zadeli?«

Jugoslovanska loterija je nadaljevanje še pred kratkim Državne loterije FLRJ, pred vojno pa Državne razredne loterije. V času med dvema svetovnima vojnama se je Državna razredna loterija sicer močno prizadevala prodreti tudi v Slovenijo, toda v tem ni posebnega uspeha. Prodajali so le kakih 20.000 srečk vsakega kola. Po Oslobojitvi in zlasti od 1951. leta je reorganizirana Ustanova močno razgibala svoje poslovanje tudi v Sloveniji, kjer kakor smo že omenili, sedaj prodajajo nad 150.000 srečk mesečno. K tem uspehom so pripomogla naslednja tri dejstva: Prvič, dobiček Jugoslovanske loterije je sedaj namenjen in gre v korist humanim ustanovam kot so Zveze gluhih Jugoslavije, Zveza slepih Jugoslavije, Jugoslovanski Rdeči križ, Zveza vojaških vojni in invalidov Jugoslavije itd. Drugič, izpremenjen je način žrebanja, ki se sedaj vrši mehnično po decimalnem sistemu, in tretjič, vsakokratno žrebanje se vrši javno, vedno v drugem kraju Jugoslavije, kar omogoča igralcem, da pri žrebanju neposredno sodelujejo.

Tokrat, t. j. 23. avgusta t. l. bo žrebanje 57. kola Jugoslovanske loterije v Kopru in bo tudi prebivalstu STT s tem nudena priložnost, da zavrti kolesa sreče, gledalcem pa, da se na lastne oči prepričajo o tem, kako le zgolj slučaj odločuje o premijah in dobitkih.

Ceprav si srečke Jugoslovanske loterije krepko utirajo pot v domove našega prebivalstva, mnogi vendar še niso dobobra poučeni o planu dobitkov in načinu žrebanja. Zato v nekaj stavkih poročamo:

Vsak mesec je v prodaji 1.200.000 srečk. Cena srečke je 100.— dinarjev, možno pa je igrati tudi na polovico srečke, ki stane 50.— dinarjev. Po planu je 304.488 dobitkov v skupni vrednosti 80.400.000.— dinarjev. Največja premija je 1.000.000. din, nato sledijo premije po 500.000.— din 300.000.— in tri po 200.000.— din. Dobitki so pa od 100.000.— do 100.— din. Možni so tudi vezani dobitki po dva in več dobitkov na isto srečko. Srečke se prodajajo po pravilu do pričetka žrebanja, ki je vsakega 23. v mesecu, praktično pa jih že par dni pred žrebanjem primanjkuje. Dobitki se izplačujejo prineselju srečke brez kakršnih koli odbitkov in sicer takoj po izidu uradne žrebne liste. Dobitke do 50.000.— din izplačujejo zastopniki, t. j. prodajalci srečk in Narodna banka, večje dobitke in premije pa republiške direkcije Jugoslovanske loterije in Glavna direkcija v Beogradu. Izžrebane srečke zastarajo v 60 dneh od dneva žrebanja v kolikor niso v tem roku predložene v izplačilo.

Kot smo že omenili bo tokrat žrebanje v Kopru dne 23. avgusta t. l. ob 18. uri. Jugoslovanska loterija nas je naprosila, da tudi s svoje strani priporočamo občinstvu, da se v čimvečjem številu udeleži te zanimive in za nas redke prireditve.

KN

(Nadaljevanje prihodnjici)

Sortiranje paradižnika

Sezona obiranja paradižnika je na višku. Kmetijske zadruge po vaseh imajo polno dela in se življenje na odkupnih mestih umiri šele v jutranjih urah. Kmetje so zadovoljni s ceno paradižnika, ki je letos kljub slabemu vremenu dobro obrodl.

Pri donosu paradižnika v zadruge se posamezni kmetje še vedno držijo starega. Ne upoštevajo navodil upravnih odborov zadrug in pripelejo pravo mešanico paradižnika od najdebelejšega do najbolj drobnega, popolnoma zrelega in le deloma zrelega. Za to zahtevajo enako ceno kot bi oddali prvovrsten paradižnik. Tovariše, ki so zaposleni s sprejemanjem paradižnika, taki kmetje večkrat celo napadajo z grožnjami. Zgodilo se je, (v kmetijski zadrugi Čežari—Pobegi), da je kmet zagrozil skladiščniku: »Se bova že še videla.« Ta skladiščnik je na tako neumestno govorjenje najel dva kmetovalca iz vasi, da ocenjujeta pripeljani paradižnik in ga razvrstita v naslednje kategorije: eksport I. in II. vrsta ter industrijski paradižnik.

Navedli smo ta primer, ki kaže, kako se še vedno našteje ljudje, ki nekoje upoštevati nasvetov in navodil izkušenih ljudi. Prav gotovo ta primer ni osamljen in je takih kmetov v okraju še več. Treba bi jih bilo spomniti samo na izvozna sadna podjetja drugih držav, ki uvažajo k nam pomaranče in drugo južno sadje. Naj si dobro ogledajo debelino pomaranč, pa se bodo lahko sami prepričali, kako veliko škrobovečajo ta podjetja sortiranju sadja.

Prav tako bi morali napraviti oni sami že doma. Ali bi se ne čutili zadovoljne, če bi dobili iz držav, kamor naša izvozna podjetja izvažajo paradižnik sporočilo: Ta paradižnik je bil res lep. To bi bila večja reklama tudi za naprej, kot bi jo uspel napraviti še tako dober trgovec. Ko si dobro blago enkrat pridobi trg,

ni več vprašanje prodaje. Blago si samo dela ime in pridobiva vedno več kupcev. Vedeti moramo, da je za eksport treba izbrati srednje debele, lepo oblikovane in ne preveč zrele sadove. Ti med vožnjo dozorejo in se potem predstavijo na inozemskem trgu pot pravih potrgani. Vse prezele, debele in drobne sadove pa naj pokupi domači trg ali pa sprejmejo tovarne za predelavo v paradižnikovo mezo.

Ali je prav tako?

Ze več let se prebivalci vasi Čežari—Pobegi veselijo obljubljenega telefona, ki ga pa še zdaj nimajo. Starejši ljudje se spominjajo, da so telefon imeli v vasi pred prvo svetovno vojno. V neki zadevi so telefonirali celo na Dunaj.

Po osvoboditvi so si vsi prizadevali, da bi dobili telefon za obe vasi skupno. Nujno bi ga potrebovali, ker imajo kmetijsko zadrugo, zadrugi dom in vse množične organizacije skupaj. Zelo pogrešajo telefon sedaj, ko je sezona odkupa tu. Zgodilo se je, da nimajo prevoznega sredstva. Po telefonu bi lahko takoj vprašali avtopodjetje ali kako drugo ustanovo v Kopru za avto. Ker telefona ni, morajo zamuditi nekaj ur preden dobijo odgovor po kurirju, ki ga pošljejo s kolesom v Koper. Prav tako bi telefon potrebovali v primeru kake nesreče ali bolezni.

Prebivalci obeh vasi pravijo, da so se že naveličali obljub in zahtevajo, da odgovorni v Kopru čimprej uredijo, tako da bodo imeli telefon. Pripravljeni so pomagati pri kopanju jam za postavitev drog, samo da bo manj stroškov in delo prej opravljeno.

INVALIDSKA ORGANIZACIJA V ŠMARJAH

Invalidska organizacija v Šmarjah je sklenila, da izvrši čimprej revizijo glede upravičenega prejemanja invalidnine. Marsikateri prejema invalidnino, do nje pa nima nikakršne potrebe. Zgodilo se je, da je invalid prejemal invalidnino, bil zaposlen, imel posestvo, ki ga je pa dal v najem, drugi pa ni imel nič zemlje in prenikzo pokojnino. Čas je že, da se take stvari rešijo in se invalidske organizacije poslužijo boljših in pravičnejših delitev invalidnin.

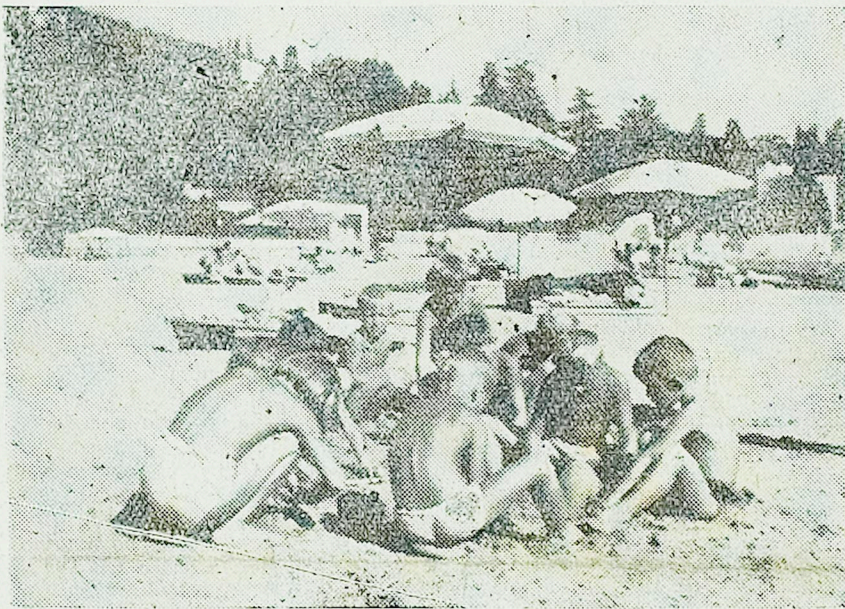
G. I.

SV. ANTON

Mislino, da je potrebno spregovoriti nekaj besed o delu naše dramske družine. Po zadnjih gostovanjih so člani dramske družine takoj začeli z vajami dalše igre »Pot do zločina.« ki bi jo bili uprizorili sredi poletja. Učenje igre so morali prekiniti, ker je večina članov igral-ske skupine odšla na delo v druge kraje. Sedaj so dramsko družino izpopolnili z novimi člani in razdelili vloge. Tako upajo, da bodo igro lahko uprizorili konec septembra. Kar je ostalo prejšnjih članov igral-ske skupine so šli k tovarišici učiteljici in jo naprosili, naj izbere primerno igro, da ne bo zaspalo zani-

manje za prosvetno delo.

Treba je priznati, da je med našo mladino precejšnje zanimanje za prosvetno udejstvovanje. Tako imamo primer, da sta se dve tovarišici, ki sta zaposleni v Kopru, sami priglasili za vobis v dramsko skupino. Sprejeli sta takoj vloge in se jih že učita. To sta Nevenka Gregorič in Vilma Kavrečič. Od ostalih je zelo delaven Danilo Jakomin. Ta se zanimala za igre in ostalo prosveto udejstvovanje. Zelo prizadevna sta Savino Jakomin in Ivan Skrl, ki se trudita, da bi se člani čimveč naučili in da bi bila pri vajah čimvečja disciplina.

Vroče avgustovsko sonce je privabilo številne kopalce

Taborjenje v Rabcu

Kakor vsako leto so tudi letos priredili taborniki rodu Bistre Soče iz Kanala s pomočjo sveta za socialno skrbstvo in sveta za prosveto svoje taborjenje. Letos se jim je zahotelo morskih valov, zato so se odpravili v Rabac, ki ima eno izmed najlepših istrskih kopališč.

Ze ob prihodu s parnikom v pristanišče Rabac zagledala na skrajnem robu zaliva med stoterim oljkami vihrajočo slovensko trobojnico, okoli katere so si goriški in kanalski taborniki in pionirji že pred dobrimi dvema tedni postavili osemnajst povsem novih šotorov.

Tukaj živijo pod spretnim vodstvom pedagogskih vodij in vodičev. Poleg resnega dela, ki je tudi vključeno v dnevni program, je največ časa odrejenega za kopanje in sončenje. Treba je izkoristiti sleherni sončni dan, ker je v začetku tabora vreme precej nagajalo. Njihov dnevni red je zelo pisan in nudi slehernemu dovolj razvedrila, zabave in pouka. Dopoldne in popoldne sta določeni dve uri za resno delo, pri čemer vadijo v raznih tabornih spretnosti v okviru gozdnih šol, spoznavajo naravo in se od nje učijo, zbirajo žuželke, kamenine in morske živali. V tem času so tudi redne pevske vaje in splošne priprave za taborno zabavo. Za lačne dolge poskrbijo vestne kuharice, ki pripravijo za vsakega dnevno po pet izdatnih obrokov hrane. Hrana ima visoko kalorično vrednost in se se je že pri zadnjem tehtanju pokazalo, da se je večina otrok zredila najmanj za kilogram.

Letošnji tabor v Rabcu je celo elektrificiran. Za izvedbo tega je moralo vodstvo tabora napeljati 400 metrov dolg električni vod. Z električno napeljavo je omogočena lažja stražarska služba ponoči, posebno za tiste stražarje, ki se bojijo teme. V taborišču imajo tudi radio in so taborniki ob njem že večkrat poslušali razna predavanja in oddaje iz Ljubljane in Kopra. Prav posebno so jih zanimala oddaje ob Dnevu

vstaje. Na ta dan je bilo v taboru pravo praznično razpoloženje. Poleg partizanskih pesmi, ki so jih peli ob spremljavi harmonike, so poslušali tovariša upravnika, ki jim je pripovedoval svoje doživljanje iz partizanskega življenja. Sredi tega zanimivega pripovedovanja je kurir prinesel vest, da je taborišče s treh strani obkoljeno. Na povelje so takoj ugasnili vse luči in odrejen je bil partizanski pokret, ki se je izvršil v največji tišini. Šepetajoče besede »veza«, »tišina« itd. bodo ostale vsem trajno v spominu, saj so ob tem skromnem poizkusu partizanskega pokreta vsaj delno skušali dojeti nekdanje partizansko življenje. Omenjeni partizanski pokret je prekinilo sporočilo kurirja, ki je javil, da je nevarnost že prešla, nakar se je kolona vrnila na staro mesto in po vzgladu nekdanjih partizanov izvedla miting, s petjem, deklamacijami in drugim.

Na tak način se naši mladi taborniki zabavajo in učijo. Tu se jim bistri um in širi njihova fantazija. Najraje imajo take točke, ki so jih sami pripravili. Večeri sredi taborišča so često prekratki in marsikateremu ni prijetno, ko taborni trobentač oznanja čas počitka. To je ponavadi okoli pol desete ure. Nekaj minut nato je v taborišču popolna tišina, le stražarjevi koraki se čujejo.

Letošnje taborišče ima v primeri z lanskim še eno novost. Poleg vzorno urejenega štedilnika z originalnim dimnikom imajo še posebno kuhinjo na bencin — last RKOLO Gorice. Upravljanje s to kuhinjo zahteva precej opreznosti. Z njo je mogoče pripravljati razna pečiva in prikuhe, s katerimi se izpopolnjujejo dnevni obroki. Redno posluje ambulanta in je zanj zadolžen absolvent medicine, tov. Pušnar Renato kar prezaposlen. Pravi, da bi nekam še kar šlo, ko ne bi bilo na

morskem dnu toliko nezaželenih morskih ječkov. Tabornikov je 72. Skoraj polovica od teh je vojnih sirot. Taborniki rodu Bistre Soče iz Kanala so se tudi udeležili taborjenja. Oni so izvršili vse tehnične priprave za taborišče in ga postavili. Program tabornikov vsebuje poleg taborniških idej tudi zblizevanje mladine s naravo pod geslom: »S naravo k novemu človeku.«

Tovariš upravnik Božič Anton je s taborjenjem kar zadovoljen. Trdi, da so sicer režijski stroški ob morju, v neposredni bližini letovišč dokaj veliki, toda pogled na zagorele, zdrave, vesele in razigrane otroke, je opravičilo za vse izdatke. Dokazimo, da imamo polno razumevanja do potreb in želj naše mladine, pokazimo, da naša ljudska oblast, da si ravno pot teži velikih materialnih dajatev, skrbi za pravičen razvoj našega mladega naraščaja. Naša mladina je lahko srečna, da preživlja mladost v boljšem obdobju, kot smo jo preživeli mi.

Z izvedbo taborniškega programa pa tovariš upravnik ne more biti zadovoljen in meni, da je bližina morja ter zahteva po čistem kopanju in sončenju ena glavnih ovir za izvedbo celotnega programa. Zaradi pomanjkanja drv so večerne zabave ob električni razsvetljavi. S tem je izključen eden od najmočnejših čarov taborniškega življenja — večerni taborni ogenj. Kdor je bil že prej tabornik-gozdovnik ali skavt bo to razumel in obžaloval, kakor pionirji, da ne morejo prižgati tabornega ognja.

Kljub temu pa lahko trdimo, da je taborjenje uspelo, da je vsa mladina preživela dobre tri tedne svojih počitnic v vselem razpoloženju, da si je ob prijetnih sončnih žarkih in topli morski vodi nabrala moč za nove naloge v prihodnjem šolskem letu.

S naravo k novemu človeku!

Začetek gradnje nove gimnazije v Sežani

šev, ki so lahko plačevali zanje hrano in v Dijaškem domu. Ostali pa so se morali odreči nadaljnjemu študiranju.

Za gradnjo gimnazije so dobili 40 milijonov din iz fonda za pomoč pasivnim krajem. Poslopje bodo gradili postopoma, po traktih, tako da bodo lahko začeli s poukom čim bosta dokončani prvi dve učilnici.

V okraju je sedaj pet nižjih gimnazij, v Sežani, v Tomaju, v Komnu, v Herpeljah-Kozini in v Podgradu. Osemletka je tudi v Stanjelu.

★

V tesni povezavi z gradnjo nove gimnazije je tudi Dijaški dom. S povečanim dotokom dijakov iz oddaljenih vasi okraja, ki nimajo dobrih prometnih zvez, bo ta postal nujna potreba našega mesta.

Na kratko

JABLANIŠKO JEZERO SO ZAČELI POLNITI. Ta teden so začeli preizkusno zapirati pregrado hidrocentrale Jablanica. V nekaj dneh bo dosegla voda potrebno višino, da bo lahko gnala prva dva agregata jablaniške hidrocentrale. Po mnenju strokovnjakov Hidrogradnje, je poizkus popolnoma uspel. Potrebna je samo še preizkusna agregat, ki bosta dala prve kilovate električne energije.

NOVA LADJA »MURA«. Ladjedelnica »3 Maj« na Reki je izročila Jadranski svobodni plovidbi ladjo »Muro«, prvo s pogonskim motorjem domače proizvodnje. Dieslov motor za »Muro« je izdelala reška tovarna »Torpedo«. To je enajsta ladja iz serije tipa »Drava«, ki imajo 750 ton nosilnosti in jih bodo uporabljali za prevoz tovorov po Jadranu in Sredozemlju. V isti ladjedelni gradbi še pet takih ladij.

NOVO PODJETJE »SLOVENIJA LINIJA«. Na Reki so ustanovili slovensko oceansko podjetje »Slovenija Linija«, ki bo imelo sedež v Piranu. Podjetje ima sedaj eno 700-tonsko ladjo, naročilo pa je še dve oceanski ladji v inozemstvu. Pozneje bodo naročili še več ladij v domačih in inozemskih ladjedelnicah. »Jugolinija« pa bo dala novemu podjetju potrebno število strokovnih kadrov.

MONTAŽA TURBINE V MOŠTAH. V hidrocentrali v Moštah montirajo tisto turbino, ki so jo izdelali v »Litostroju«. Turbina ima prav tako kot prve dve jakost 7600 konjskih sil. Ko bo montirana še ta turbina, bo obratovala centrala s celotno predvideno zmogljivostjo, ki znaša 23.000 konjskih sil.

»ELEKTROPROJEKT« NA MEDNARODNEM NATEČAJU. »Elektroprojekt« iz Beograda bo sodeloval na mednarodnem natečaju grške vlade za elektrifikacijo in namakanje otoka Krete. Strokovnjaki tega podjetja so pripravili vse potrebno za rešitev problemov v zvezi z natečajem.

IZMENJAVA RUDARJEV JUGOSLAVIJE IN ZAHODNE NEMČIJE. V kratkem odpotuje v Nemčijo 100 jugoslovanskih rudarjev. Prvi dve skupini, od katerih bo ena obiskala Bavarsko, druga pa Porurje, bosta odpotovali v začetku avgusta. Po predlogu sindikata rudarjev Zahodne Nemčije, bo od 100 rudarjev, ki bodo obiskali Jugoslavijo, 70 iz Bavarske in 30 iz Porurja. Prva skupina je prišla konec julija, druga pa pride v začetku avgusta.

MOGOČNA HIDROCENTRALA V DALMACIJI. Gospodarska komisija OZN je skupaj z našimi strokovnjaki pregledovala terene, ki bi bili primerni za gradnjo novih hidrocentral, tako da bi Jugoslavija lahko izvažala električno energijo. Kot kaže, bo prva tako velika hidrocentrala v Sloveniji ob reki Idrijci, druga pa ob reki Cetini v Dalmaciji. Hidrocentrala ob Cetini naj bi dajala letno dve milijardi tristo milijonov kilovatnih ur, kar ni dosti manj kot naša današnja celokupna proizvodnja električne energije v vsej Jugoslaviji. Kljub uporabi najmodernejših tehničnih sredstev, bi trajala gradnja te hidrocentrale šest do sedem let. Toda kljub velikim investicijam, bi bila električna energija poceni, ker bi bila zmogljivost hidrocentrale zelo velika. Gradnja tega objekta bi bila obenem vir dohodkov dalmatinskega prebivalstva, ki še nima večje možnosti zaposlitve v industriji.

NOVICE S KOPRSKEGA

Računajo, da bodo do konca letošnjega leta dograjeni industrijski objekti v Dekanih, in sicer tovarna ključavnic, hladilnica in okrajna mlekaria. Tovarna ključavnic, ki bo začela obratovati konec letošnjega leta, bo rešila pereče vprašanje zaposlitve ženske delovne sile.

Tudi hladilnica bo do konca leta že v obratu. V nji se bo shranjevalo sadje in zelenjavo, namenjeno za izvoz. Mlekaria pa bo moderno urejen objekt, ki ga koprski okraj tako pogreša.

Dela na cesti Rižana—Črni kal bodo končana do konca leta. Tako se bo počasi potegnila od Ljubljane do Kopra lepa avtomobilska cesta, ki bo omogočila hiter promet.

Razen stanovanjskega bloka v Kopru, ki bo imel 26 stanovanj na razpolago že v mesecu novembru, bo v okraju letos zgrajenih še 18 tri do štiri nadstropnih hiš predvsem za delavce in uslužbenke podjetij in ustanov.

Sprehod PO SVETU

V zadnjih dneh, ko se je vojna napetost v Indokini poglobila, je pozornost še vedno obrnjena na razvoj dogodkov v Aziji. Amerika je začela z odkrito napadalno politiko. Najprej je povzročila precej zmede ob hainanskih incidentih ter še vedno grozi Kitajski. Note in protesti so še vedno na dnevnem redu. V Ameriki pa se istočasno slavnostno pripravljajo na sklenitev raznih zvez v Aziji. Tako imenovana SEATO je pravzaprav nalletela na prikrit odpor pri Angliji in Franciji, a je še vedno možnost, da se ta zveza sklepa. Dulles pa je istočasno povsem jasno napovedal obrambno zvezo z Japonsko, Južno Korejo in Čankajškoko Kitajsko. To je sledilo prav za prav napovedim kitajskih voditeljev, da se nima nihče pravice vti-kati v notranje zadeve Kitajske in da je Formosa dejansko notranje vprašanje, ki ga mora rešiti pravzaprav sama Kitajsko. Amerika pa že od 1949. leta brani kitajskim četam dostop na Formozo. Računajo, da znaša ameriška pomoč kuomintangski vladi že okrog pol milijarde.

Res je, da je lansko leto Čankajšek nalletel v Ameriki na dokaj hladen sprejem. Amerika pa ima kuomintangske sile v rezervi, ker ji bodo po njenih računih že kdaj prav prišle. Na drugi strani so Japonci preklicali ustavni člen, ki govori o prepovedi vajah formacij, in se na ljubo Amerikancem začeli oboroževati. Južna Koreja je itak v ameriških rokah. Zato tudi taka zveza ni nič nemogočega in nas vest o taki zvezi prav za prav niti ne čudi preveč, posebno ne po zadnjih dokazih ameriške politike v jugovzhodni Aziji.

V nekaj vrstah

TUNIS — Tahar Ben Amar, ki mu je tuniški bej povelil mandat za sestavo nove vlade je že predložil beju seznam članov nove tuniške vlade.

NEW YORK — Generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld je objavil, da je bil kanadski general Burnes imenovan za novega čefa komisije OZN za nadzorstvo nad premirjem v Palestini.

ZENEVA — Bivši tunizijski minister za pravosodje Saleh Ben Jusuf je izjavil, da bo kmalu v Zenevi sestanek političnega biroja tunizijske stranke Neodestur. Na tem sestanku bodo obravnavali položaj, ki je nastal v deželi po Mendès-Franceovih predlogih o avtonomiji.

WASHINGTON — Obrambni minister ZDA Charles Wilson je na tiskovni konferenci izjavil, da so ZDA zaradi mednarodnega položaja prisiljene uvesti vojaško obveznost za vse državljane ZDA.

BERLIN — Radijska postaja v vzhodnem delu Berlina je sooročila, da je dal notranji minister aretirati veliko število agentov vzhodnonemške in zahodnonemške ter ameriške obveščevalne službe. Ti agenti so bili aretirani na osnovi pričevanj že prej aretiranih agentov.

WASHINGTON — Ameriški senat je izglasoval zakonski predlog o dodelitvi pomoči tujini za leto 1954-55 v višini 2 milijard in 610 milijonov dolarjev. Glasovanje v senatu je poraz Eisenhowerjeve administracije, katere voditelji so zahtevali odklonitev zahtev za zmanjšanje pomoči.

WASHINGTON — Ameriški zunanji minister Dulles je na svoji zadnji tiskovni konferenci izjavil, da bodo ameriške vojne ladje in ameriška letala nudila zaščito Formosi proti vsakemu eventualnemu napadu. Dejal je, da vlada proučuje možnost sklenitve obrambnega sporazuma med kuomintangsko Kitajsko, Japonsko in Južno Korejo.

ATENE — Grška vlada je izdala odlok po katerem bi bila izvršena decentralizacija državne administracije. Ta odlok določa, da bodo pokrajinski organi poverjene vse zadeve, ki jih lahko sami rešujejo.

MEKSIKO — V zadnjih dneh je zajela Mehiko huda in nevarna vročina in je zaradi sončarice umrlo 52 ljudi. Vse bolnišnice so polne žrtev sončarice.

TEHERAN — Perzijski funkcionarji izjavljajo, da bo sporazum med petrolejskim konzorcijem in Perzijo hkrati objavljen v Londonu, New Yorku in Teheranu.

NEW DELHI — Nevtralna komisija za Indokino se je sestala šele v sredo popoldne zaradi zamude poljskega delegata.

MOSKVA — Iz Moskve sta odpotovali dve skupini muslimanov na romanje v Mekko in Medino.

Sigman Rie je sicer v Ameriki letos nalletel približno na tak sprejem, kakršnega je že bil dalečen Čankajšek, a njegov obisk v ZDA moramo pač imeti za manifestacijo večjega pomena, posebno še v takem položaju azijske politike, kakršen je zdaj.

Mimogrede moramo še omeniti izgrede v južni Koreji proti članom nevtralne komisije. V Seulu so namreč Južni organizirali manifestacije proti komunističnim članom v nevtralni komisiji. To je sicer mešanje, ki samo po sebi ne pomeni kdovekaj, a je značilno v sklopu celotne politike v tistih deželah.

V Ameriki, namreč na ameriškem kontinentu, se še vedno niso umirili. Guatemala je še vedno vsa razburjena. Redna vojska, ki je sicer pomagala novemu oblastniku Arbasu do prestola, se je uprla, pravijo, zaradi izgrediv, ki so jih zakrivali pripadniki »osvobodilne vojske«. To vojsko sestajajo najhujši izrodki, ki jih je general Arbas pridobil z bogato podkupnino, da je lahko izvedel državni udar. Ta vojska torej ni nikakoli vojska, pač pa samo zmes vseh mogočih avanturističnih elementov in propalic. Zato tudi ni čudno, če je prišlo do upora proti njim. Istočasno pa moramo vedeti, da general Arbas povsem lahko računa samo na to oddelke, ki štejejo pa približno le okrog 3000 mož. Upor v Guatemali so nekateri stavljali v zvezo s funkcionarji bivše Arbenzove vlade, kar pa so vojaški voditelji zanikali.

Po isti poti, kot je šla Guatemala, kaže, da bo šla tudi Kostarika. Tudi tu so gospodarski interesi ZDA precejšnji in se znana sadijarska družba že pripravlja na udar. Kostarika in Nikaragua naj bi se sprle zaradi nepomembnih obmejnih incidentov in tako bi ZDA lahko nadvladale obe državi.

Ti ameriški dogodki pač kažejo, da so ZDA prešle v splošno ofenzivo in da bodo poskušale doseči ne samo svoj vpliv v večini držav tako v Ameriki, v Aziji in v Evropi, pač pa bodo poskušale te male države povsem zaslužniti.

Glede Azije so stvari še precej nejasne v tem namreč, če bo Amerika poskušala izvesti kakšen udar po vzgladu Guatemale, čeprav je na drugi strani precej jasno že formiranje ameriškega »obrambnega bloka«.

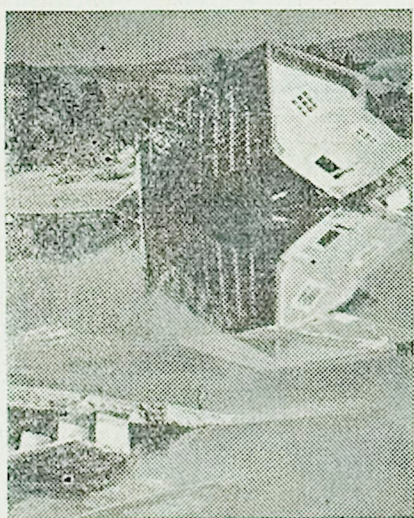
V Evropi pa stvari ne gredo tako gladko, kakor bi si Amerikanci morali želeli. Lahko rečemo, da imajo v Vatikanu najmočnejšo oporo, da imajo popolnoma v svoji pesti Italijo in Zahodno Nemčijo (zgovorno dejstvo za primerjavo današnjih ameriških metod, ki so precej podobne metodam prednikov njihovih današnjih najbolj vnetih in »zvestih« zaveznikov). Povsem svojo pot pa ubirata tako Anglija in Francija. Jasno je, da ne more pri taki delitvi sil v zahodnem taboru Amerika računati na kakšne pustolovske ali prenašljive poteze v Evropi sami. Delno se je izboljšal položaj za Ameriko ob dosegu večine v Italiji za ratifikacijo EOS. Razlog več, da lahko pritiskajo na Francijo.

Samo po sebi je razumljivo, da Rusija ne gleda prekrizanih rok, kaj počne Amerika. Ponudbo za konferenco štirih o Evropi so sicer zahodni enodušno zavrnili, kar deloma kaže tudi na to, da Angleži in tudi Francozi še računajo na skupne obrambne interese v Evropi, Rusija pa je to previdela. S takimi diplomatskimi potezami ona skuša pač samo pridobiti na času. Kaj vse kuje in kakšna presenečenja nam bo še pripravila, bo pokazal nadaljnji razvoj dogodkov, predvsem pa razvoj dogodkov v zvezi z ameriško zaletavostjo. Rusija se bo verjetno držala svoje »miroljubnosti« in si s tem poskušala pridobiti čimveč simpatij, predvsem za dovolj časa.

Te dni je prišlo do zaostritve odnosov med našo državo in Albanijo. Albanski vojaki so namreč streljali na jugoslovanske graničarje, ki so bili zaposleni pri ponovnem zakoličenju meje ter ubili vojaka JLA Malčiča.

Grčija ima še posebno vprašanje, ki je postalo zadnje čase precej aktualno. Ciper, ki je v glavnem obljuden z grškim prebivalstvom, teži k združitvi z matično državo. Istočasno pa pomeni Ciper pomembno bazo za Anglijo, ki prav zato tudi odklanja vsakršno rešitev. Oglašajo pa se že tudi v Angliji ljudje, ki razumejo upravičene grške težnje.

Okno v svet

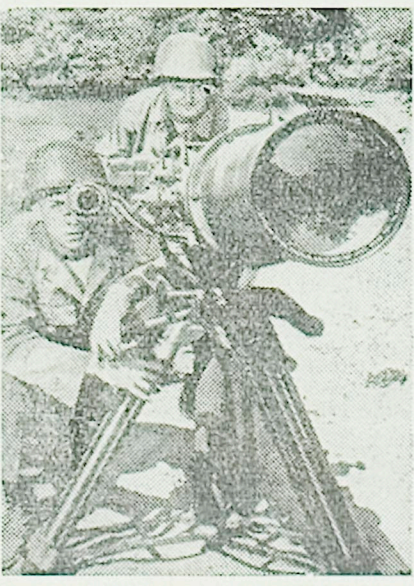

Poplave, poplave, poplave... Tako so jahljali zadnja dva meseca od vseh koncev srednje Evrope. Iz spodnje Avstrijske so prispela prva poročila: 1070 hiš popolnoma porušeni, okrog 2000 takih, ki se bodo zdaj zdej podrle, 395 porušeni mostov in skoraj 100.000 hektarjev polja pod vodo. Povsod uničenje, podrtje, blato...

Neki Italijan je bil od svojega rojstva nem. Vsekakor usoden udarec za mladega človeka, katerega temperament bi potreboval veliko število besed, da bi si mogel ustvariti ugodno atmosfero okrog sebe. Tedaj pa se je še blazno zaljubil. Kako rad bi svoji izvoljenki povedal, kako da jo nad vse ljubi, kako bi bil srečen, ko bi ji mogel prepevati sladko melodijo tiste: »amore, amore!«

Toda vse to ni bilo mogoče, ker je bil nem. Znano pa je — tako pišejo italijanski listi — da vera gore premika. Ljubezen pa zmaga vsekakor še mnogo več. Mlademu nememu Italijanu je šla ljubezen tako do živca, da je lepega dne odprl svoja usta in — začel govoriti. Vsi, z zdravniki vred so ostrmelili kakor pred čudežem. Zdaj samo še upajo, da ta ljubezen ne bo nikoli minula.

Fotografski top. Oddelki za signalizacijo ameriške vojske so prejeli takle top, ki pa ima čisto posebno funkcijo. Z njim lahko fotografirajo v velike daljave, tudi do 50 km in več. Posnetki tega »topa« so popolnoma normalni, kakor bi jih snemali z običajne daljave z navadnimi fotoaparati.

ZGOVOREN PRIMER

Na sedanjih pogajanjih za rešitev tržškega vprašanja obljubljajo zastopniki italijanske vlade, ki na njih sodelujejo, da bodo zatrdno spoštovali posebne klavzule o manjšinah. Ker pa razna dosedanja dejstva potrjujejo, da so italijanski zastopniki, kadarkoli je bilo treba sprejeti obveznosti za spoštovanje prava manjšin, te obveznosti na mah osvojili, ne da bi jih pozneje izvajali, ni prav nič odveč, če prikažemo v grobih obrisih sedanje stanje na Južnem Tirolskem. Leta 1946 sta De Gasperi in avstrijski zunanji minister Gruber podpisala sporazum, v katerem je De Gasperi trdil, da bodo prava tamkajšnjih Avstrijcev vsestransko spoštovali.

Kaže pa, da se italijanska vlada drži teh obveznosti zgolj formalno in da dejansko podvzema vrsto protislojnih ukrepov, ki naj spremenijo etnično lice na Južnem Tirolskem. Podatki, ki jih bomo prikazali in na kratko komentirali, naj bodo zato v opozorilo italijanskim uradnim krogom, da so Jugoslovonom odobrena znani načini, ki se jih že kronično poslužuje italijanska vlada glede manjšin in da bodo morale biti zadnje klavzule v morebitnem sporazumu za Trst povsem iskreno ter praktično spoštovane.

O italijanskih diskriminacijah na Južnem Tirolskem in predvsem v provinci Bolzano, kjer so glavna središča avstrijske manjšine, že dalj časa pišejo razni evropski listi, med prvimi pa švicarski Die Tat in Basler Zeitung, avstrijski Wiener Zeitung in drugi. Ker pa ne gre za to, da zberemo dokumentacijo o tamkajšnjih italijanskih nasiljih, naj se tu zadržimo le pri pisanju in izjavah samih tirolskih listov in osebnosti. List Dolomiten je 12. decembra lani napisal med drugim naslednje: »Nezakonita emigracija iz drugih italijanskih provinc ni posledica osebnega oziroma privatnega ukrepa, temveč ukrepa, ki ga je sprožila in ga tudi izvaja italijanska država.« Isti list je proti koncu januarja letos dodal še to: »Neprestana emigracija Italijanov v Južni Tirol pospešuje pri južno-tirolskem elementu pohod v smrt!«

So pa tudi skrajno značilne izjave,

ki so jih dali uradni zastopniki južne Tirolske, med katerimi sta dr. Guggenberg in dr. Magnago celo poslanca v italijanskem parlamentu. Dr. Guggenberg je 29. septembra lani govoril o stanju na Južnem Tirolskem v italijanskem parlamentu in je med drugim rekel tole: »Iz dneva v dan z vedno večjo skrbjo ugotavljamo, da nekateri uradni krogi odobravajo priliv Italijanov z juga v naše kraje; trdi se, da je to socialno potrebna stvar (!). Vsak Tirolec pa lahko spontano izjavi, da je to manevar, ki teži za tem, da bo njegova narodnost postopoma izginila.« Kaj pa dr. Magnago? Dr. Magnago (ki se tako imenuje, ker so mu Italijani l. 1934 poitalijančili ime), je pokrajinski svetovalec južno-tirolske ljudske stranke, predsednik provincijskega odbora v Boenu in podpredsednik pokrajinskega upravnega sveta. Njegova izjava dne 17. decembra lani na seji pokrajinskega sveta se glasi:

»Neprestano doseljevanje Italijanov je že uspelo spremeniti etnični odnos med Italijani in nemškimi elementom na škodo slednjega. Italijanska vlada ne spoštuje sporazuma Gruber-De Gasperi. Južno-tirolska etnična skupina je obsojena na smrt.«

Oba ta poslanca sta člana in voditelja Južno-tirolske ljudske stranke, oziroma Südtiroler Volkspartei, ki ni nič drugega kot privesek italijanske demokratske stranke. Njune izjave so zato še bolj značilne.

V začetku lanskega leta je skušala italijanska vlada prikriti resničnost teh izjav in je med drugim demokratska stranka poslala za dva meseca v Južni Tirol De Gasperija, da bi s svojim vplivom pomiril razburjenost Tirolecev. Stranka je računala, da je De Gasperi doma iz Trenta in torej skoraj rojak Tirolecev. Poleg tega pa je italijanska vlada poslala v južno-tirolske kraje vrsto zaupnih novinarjev, ki naj bi pisali, kako vlada strogo »spoštuje« tamkajšnjo nemško manjšino. Uspela je angažirati tudi ameriška dopisnika United in Associated Pressa v Rimu ter ju poslati v omenjene kraje. Ko pa sta se vrnila, sta oba izjavila ministru za informacije Tupiniju, da ne bosta nič pisala, ker je to »pametnejše«. Razen tega je vlada začela znanstveno dokazovati s pomočjo revije »Documenti di vita italiana«, da je povsem točno, da ne uganja nevedčnosti južno-tirolskemu prebivalstvu. Kaj pa je dokazala? V aprilski številki te revije piše, da je prišlo od konca 1947. leta do konca lanskega leta samo v provinci Bocen in se tam za stalno naselilo recni in piši 33.933 Italijanov iz drugih italijanskih provinc.

Med drugim je v bocenski jeklarini zaposlenih 1250 italijanskih delavcev in le 270 južnotirolecev, čeprav so ti strokovno na vsak način boljši.

To so gole številke, ki jih objavljajo in potrjujejo uradne italijanske statistike. Diskriminacija je torej tu v polnem teku. Diskriminacija, ki na Južnem Tirolskem (kakor tudi drugje) ni časovno ali področno omejena, temveč se pospešeno stopnjuje in širi v znamenju tovalne genocidske akcije.

Prav v tem smislu gre tudi naše opozorilo. Italijanski zastopniki, ki hočejo podpisati morebitni sporazum za Trst in italijanska vlada morajo strogo vedeti, da je podpis na mednarodnem aktu ne le pomembna obveznost, temveč jasno merilo, s katerim se pozneje ocenjuje poštenost in nepoštenost določene vlade glede na način, kako ona izvaja sprejete obveznosti.

Nesrečni »leteči krozniki« ki razburjajo že nekaj let naš planet, so v zadnjem času postali tudi pri nas popularni — vsaj naši časopisi so se začeli z njimi ukvarjati, čeprav menda doslej nad našo državo še ni bilo opaziti teh prikazni z drugih nebesnih teles. Tuji listi prinašajo vesti pod senzacionalnimi naslovi.

Winstona Churchilla so ob njegovem zadnjem govoru v spodnji zbornici angleškega parlamenta, ko je govoril o svojih razgovorih z Eisenhowerom, vprašali radovedni novinarji, koliko časa se mora pripravljati za svoje govore. »Vse je povsem odvisno od tega,« je odvrnil prebrisan Churchill, »kako dolg mora biti govor. Če naj govorim petnajst minut, se moram pripravljati en teden. Za pol ure zadostuje trije dnevi priprave. Če pa smem govoriti, kolikor časa hočem, pa sem za to zmerom pripravljen začeti takoj.«

Austrijski so te dni poslali velesilam spomenico, ki vsebuje dokaze, da se italijanska vlada ne drži sporazuma De Gasperi-Gruber glede nemške manjšine v Južni Tirolski. Spomenica je v glavnem ista, ki so jo pred nečlenim predložili poslanci južnotirolske ljudske stranke predsedniku Seelbi. V rimskih krogih je po tej vesti nastalo precejšnje razburjenje ter so desničarski elementi v demokratski stranki zahtevali od vodstva stranke, da takoj prekine vse stike z južno tirolsko ljudsko stranko, ki je prav za prav samo privesek italijanske demokratske stranke.

V NAJVEČJI TOVARNI ŽIVILSKE INDUSTRIJE V SLOVENIJI

Tri sto novih delavk, preureditev tovarne, modernizacija strojnih naprav

(Nadaljevanje s 1. strani)

svežih rib in oddelka za izkoriščanje ribjih odpadkov. Tej reorganizaciji je moral slediti tudi načrt za racionalizacijo energetskih naprav, predvsem preureditev parno-energetskega sistema v tovarni.

Pri tej modernizaciji so nabavili moderne kotle (avtoklave) na protipritisk, ki služijo predvsem za sterilizacijo proizvodov, kakor tudi za kuhanje sveže ribe. Za embalažne oddelke so nabavili moderno polno-avtomatično stiskalnico z zmogljivostjo 90 do 100 pokrov ali vlečnih doz na minuto. Za zapiranje skatej so nabavili dva stroja, ki povsem avtomatično zalijeta skatle z oljem, signirajo pokrove, nameščajo pokrove, zapirata skatle in jih na koncu še umijeta. Zmogljivost strojev je 2.800 komadov na minuto.

RIBJA MOKA IN TEHNIČNO OLJE IZ ODPADKOV

Prvotno so ribje odpadke (glave, drobovje, pokvarjene ali manjše ribe) metali v morje ali pa so jih jemali posamezni kmetje za gnoj. Izkoriščanje odpadkov pa je v vsaki tovarni bistvenega pomena, ker z izkoriščanjem odpadkov krijejo v tovarnah dober del upravne režije. V vseh visoko industrijsko raz-

in uporabljajo soli s tako imenovano regeneracijo soli. Znano je namreč, da za soljenje ribe porabijo ogromne količine soli, ki so jo doslej po uporabi zavrgli. Sedaj pa tovarna izdeluje stroje za slano ribjo moko in za regeneracijo soli. Vprašanje regeneracije je rešila tovaršica ing. Suza Meider, šef kemičnega laboratorija tovarne. Tudi ta dva proizvoda bosta služila za prehrano živine.

NOV POSTOPEK ZA KONSERVIRANJE SVEŽIH RIB

Zanimalo nas je, zakaj je tov. Hudales tako nekako, bi lahko rekli, prikrito omalovažujoče govoril o francoskem in portugalskem načinu konzerviranja svežih rib.

V pisarni smo videli za direktorjevo sobo vse preveč skatel sardin. 531 skatel — 531 poskusov. Zakaj je bilo potrebnih toliko poskusov zdaj, ko je tovarna modernizirana, ko je tehnološki proces v skladu s sistematizacijo strojev in njihovo razporeditvijo?

Tov. Hudalesu ni šlo v račun, da imajo ribe tolikokrat po rokah, preden jo spravijo v skatlo in na trg, pa je začel razmišljati, kako bi to delo poenostavili. Pri tem mu je šlo tudi za to, da bi riba prišla v

ni majhno delo, za uspeh se seveda veselimo s tovarišem Hudalesom. »Je torej to nov patent, ki ste ga osebno patentirali?« — »Je moj oseben, a ga bo tovarna izkoriščala.«

Prav tako je vse načrte za modernizacijo, sistematizacijo strojev, tehnološkega procesa, ureditev tehnološkega procesa in večino skic izdelal sam direktor, ki je, mimogrede omenjeno, gradbenik. Ne samo, da je kontroliral vsa dela, pač pa je tudi nosil polno odgovornost za nabavo vseh strojev, za njihovo pravilno delovanje itd. »Danes je vse to pozabljeno, ko delo teče v redu in pravilno,« je pravil tov. Hudales, »a takrat, ko je stroje in uvajali novo sistematizacijo tehnološkega procesa, vam odšlo zares, ko smo montirali nove krito povem, da nisem mirno spal.« Prav radi mu verjamemo, ker je šlo za težke milijone.

RIBE IN RIBICE OBGLAVLJAJO

Razgovor je končan in direktor nas povabi še na ogled tovarne. Če bomo sami videli, nam bo proces predelave še bolj jasn. Za spremljevalca se nam je ponudil sam, za kar smo mu zelo hvaležni.

Pred tremi leti so ogromni prostori napravljali vtis nečesa, kar bi lahko označili za precejšnjo neurejenost, ki vzbujala občutek zatohlosti in starinarnice. Taka je v resnici bila prejšnja tovarna »Ampeleak«. Že takrat nam je tovariš Hudales govoril o načrtih za preureditev tovarne, o novih strojih, o izkoriščanju odpadkov, o pridobivanju ribje moke, olja in drugem. Danes je vse to urejeno in v tovarni se giblje na stotine parov delovnih rok, katerim olajšujejo moderni stroji največji napor.

Pod veliko lopo desno od glavnega vhoda je vrsta pri vrsti deklet, ki s svetlimi škarkjami obglavljajo ribe in jih nato sušijo v štrikotnih mrežicah, (po 115 v vsaki mrežici), lepo razpostavljene na lesenih stojnicah tik ob morju, ki jim tiho šumi za zadnjo pot — v velike kotle za kuhanje.

Skoro, da se bojimo približati, da se še nam kaj ne zgodi. Malo je zaupati tistim »pupam«, ker jih je navsezadnje le preveč. Vendar smo kmalu ugotovili, da le niso tako »hude«, kot smo si predstavljali. Še nasmihale so se, ko so nas opazile. Po njihovih pogledih smo ugotovili, da je njihov nasmeh veljal — fotoaparatu in ne nam. Tako je pač na svetu! Dante je poznal njegove prevare, zato: »Opustite vse upanje...«

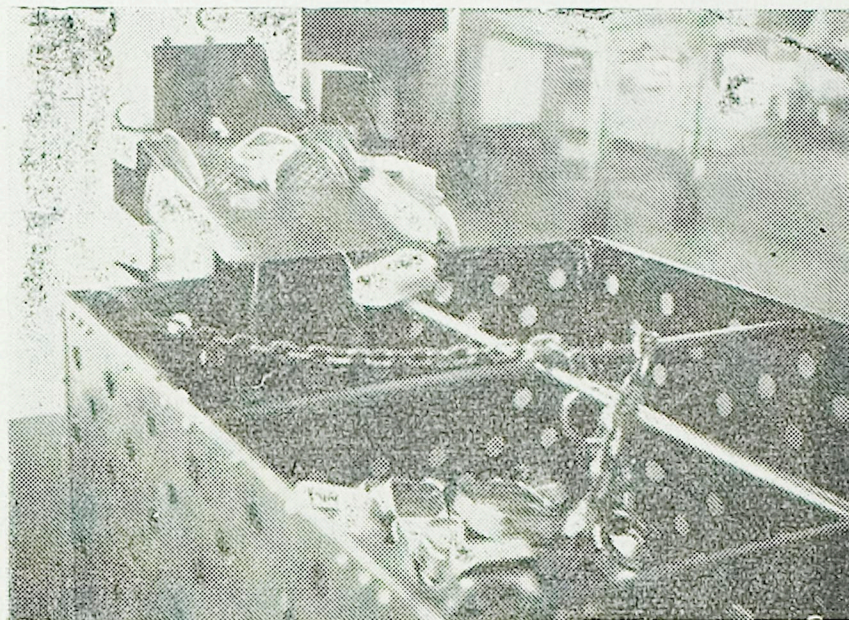
Ko so ribe, ki jih pralni stroj z močno prho od spodaj in od zgoraj temeljito opere, suhe, jih na posebnih vozičkih odpeljejo na kuhanje. Pred preureditvijo tovarne so ribe kuhale v vroči pari v posebnih podolgovatih zidanih celicah. Danes jih kuhajo v posebnih kotlih — avtoklave jih imenujejo. Ti kotli sprejmejo naenkrat po dva vozička z mrežicami. Po desetih minutah so ribe kuhane in jih odpeljejo na istih vozičkih v hladilnico.

Skoro bi pozabili omeniti, da ima tovarna v notranjosti velik ventilator, ki služi za sušenje rib v dnevih, ko ni sonca. RIBE se v tem ventilatorju sušijo na umetno povzročenem prepihu.

Pustimo ribe, ki se hladijo na mrežicah in pogledimo v oddelek za izdelovanje skatlic.

SVETLEČI OBODKI IN POKROVČKI

Ob vstopu v ta oddelek nas sprejme značilno pokanje. Naravno, da smo radovedni, odkod prihajajo ti zamolkli udarci. Desno od vhodnih vrat stoji velik stroj in za tem ena sama tovarišica. Stroj »pržira« dolge kose svetleče pločevine. V nastavljeno posodo pa padajo lepo izrezani pokrovčki. Tu je še več drugih strojev, ki režejo stranske obodke različnih velikosti in oblik. V kotu pa sedi skupina delavcev in delavk, ki predstavljajo nekako — čevljarjem podobno skupi-

Na koncu tekočega traka padajo v nastavljeno posodo gotove konzerve

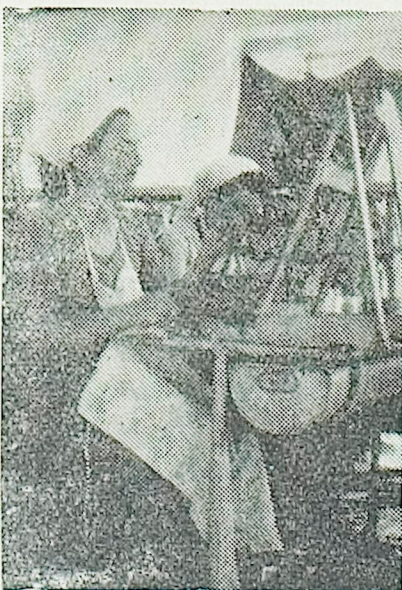
MORS TUA — VITA MEA...

no. Tak je vtis, če jih opazuješ od daleč. Vsi so zelo zelo zamišljeni z vso pazljivostjo spajajo obodke v svoje delo. Moški so sklonjeni nad majhen stroček z več roglji in s kladvicami. Vsak delavec ima za pomoč po eno delavko, ki namešča na tiste roglje obodke. Delo teče kot na tekočem traku, vendar zelo počasi. Vtis je, da tako primitivno izdelovanje skatlic veliko stane, saj je tu zaposlenih precejšnje število delavcev in delavk. Vodstvo tovarne pa je že mislilo tudi na to in je uvedlo izdelovanje spodnjega dela skatlic iz enega samega dela. Belo pločevino upognejo na posebnem modelu in tako odpade rezanje, spajanje in pripravljanje. Tako prištedi veliko dela in hkrati poceni izdelek. V tem oddelku dodajo veliko dela in hkrati poceni izdelek. V tem oddelku dodajo pokrovom še gumijaste obročke, ki služijo pri zapiranju skatlic.

SKATLICE POTUJEJO

Ker naši radovednosti še ni zadosteno, sledimo tovarišu Hudalesu po maslinah stopnicah v gornje nadstropje tovarne. Takoj se spomnimo, da je tu bila pred tremi leti tovarniška menza. Ta oddelek je razdeljen v dva dela: v prvem sta dva stroja na tekoči trak, v drugem pa dolge klopi, kjer delavke čistijo, pripravljajo, režejo in zvijajo slano ribo in jo nato polagajo v skatle. Tako nastajajo znane konzerve filetov in druge specialitete te tovarne. Ob strani je več manjših strojev za zapiranje skatle.

Nas zanimata tista dva nova stroja v prvem oddelku. Na vsaki strani strojev sedijo delavke in vlagajo kuhane ribe, ki so pripotovale z dvigalom v ta oddelek. Vsak stroj ima en širok in dva ozka pločevinasta pasova, ki tečejo vsi v isto smer. Napolnjene skatlice potujejo na teh trakovih do konca stroja. Tam je nameščena posebna naprava, ki skatlico avtomatično zapre. Od tam potuje skatlica dalje skozi tekočo vodo, ki jo opere in očisti vseh ostankov olja, nakar pade kot pripravljena konzerva v posebno posodo. Omeniti je treba še, da v vsako skatlico ob začetku njenega potovanja avtomatično priteče toliko olja, kot je potrebno, da so vložene ribe popolnoma pokrite z njim.

Delavki čistita in vlagata ribe

Stotisoč sardel se suši na soncu, razkladajo pa tune, ki so jih pravkar pripeljali

vitih deželah ni tovarne, ki ne bi izkoriščala odpadkov.

Izkoriščanje ribjih odpadkov daje dva dragocena proizvoda, in sicer: ribjo moko kot močno krmilo, ki vsebuje do 65% proteinov (beljakovin), in ribje olje, ki ga kot tehnično olje uporabljajo v najrazličnejših panogah kemične in predelovalne industrije, zlasti v usnjarski industriji, saj si usnja brez prevleke z ribjim oljem sploh ne moremo zamisliti. Tehnično ribje olje nadalje uporabljajo kot oksidirano v tekstilni industriji. Ribjo moko pa uporabljajo kot močno krmilo, za dodatek h krmu. Ribja moka gre največ v tovarne za močna krmila, ali pa naravnost na razna veleposredstva (Belje). Tovarna lahko predela osem ton odpadkov na dan.

Pri izdelavi ribje moke in ribjega olja se izloča kot odpadek tako imenovana klejna (celična-voda), ki je silno bogata na proteinih. Izkoriščanje klejne vode za ribjo moko zahteva posebne nadaljne priprave, ki so zelo drage. V Ampeleji po se sami našli rešitev, in sicer z domačimi stroji. To vodo bodo koncentrirali do 50%, nakar bodo tako pridobljen koncentrat izsušili na vročih valjih.

Izkoriščanje odpadkov sveže ribe ni koristno torej samo za tovarno, ampak daje naši državi dva proizvoda, za katere je še vedno vezana na uvoz.

Tehnično ribje olje je mogoče predelati tudi v jedilno olje s hidracijo tako, da zgubi okus po ribah in postane popolnoma svetlo in čisto. S predelavo tehničnega ribjega olja v jedilno olje in margarino se predvsem bavijo skandinavski dežele in Nemčija, kar jim pa seveda omogoči ogromni lov v severnem Atlantiku.

Tovarna je rešila tudi problem izkoriščanja odpadkov slane ribe

skatlo nepoškodovano in da bi ohranila lepo modro borvo. Uspel je.

Po novem načinu bodo začeli konzervirati ribo že ob prihodnjem mlaju. To bo šlo pa takole približno.

Sveže ribe bodo vlagali v skatle brez predhodnega sušenja na prostem ali v ventilatorjih, brez vlaganja v rešetke. Tako vloženo ribo bodo kuhali pod določenim naklonom v avtoklavah. Pri določenih temperaturi in v določenem času riba v avtoklavu odda celično vodo in del olja, kar zpraša od 20 do 25% njene teže. Prednost tega sistema je tudi v tem, da ribe pri kuhanju ne pokokajo, ker riba vse do takrat ni izpostavljena vplivu zraka, ni njeno olje podvrženo oksidaciji, to je potemtrevi. Ker se mora pa kožica ribe po kuhanju ponovno utrditi in mora riba oddati zadnje kapilice kondenzirane vode tako na svoji površini kakor tudi v notranjosti skatlice, dajo vse skupaj v ventilator z vročim in hladnim suhim zrakom. Ta proces sušenja mora biti čim krajši. Tako osušena skatlica gre pod doziranje člja in v stroj za zapiranje.

Pri tem novem načinu odpadejo vse faze, kakor so v navadi pri »uso Nantes«, ribe ni treba izpostavljati zraku, kožica ne popoka itd. Ker je riba slana, sol pa vpija vlago, se dogaja, da v dneh visoke relativne vlage postane riba tako vlažna, da se kožica prijemlje prstov delavk, ko jo vlagajo. Z novim načinom odpade tudi ta nedostatek.

MODERNIZACIJA TOVARNE IN OSERNA ODGOVORNOST TOV. HUDALES

Nekako z zanosom iznajditelja nam je tovariš direktor govoril o tem svojem izumu, ki ga je dal tudi patentirati in mu ga bo patentna pisarna zaščitila. To pa tudi

Res, prav tako je. Človek je v svojem iskanju in vrtanju po novem prišel tako daleč, da mu stroji iz odpadkov izdelujejo dragocena krmila. Tak postopek so znašli tudi v tej tovarni. Zakaj ne bi koristno uporabili tistih ribjih odpadkov, ki jih na kupe ostaja pri čiščenju in pripravljanju rib za konzerviranje?

Tik pri morju je visoka stavba. V pritličju brni velikanski stroj, ki bi ga lahko imenovali ribji rabelj. To tudi je, saj dnevno požre na stotisoče ribjih glav in drugih odpadkov. Vse to požre skozi veliko odprtino takoj ob vhodu. Treba je stopiti skozi vrata v temno notranjost, da se seznanimo s tem velikanom. Dve dolgi in debeli cevi mu služita kot »prebavilak«. V teh ceveh se vrti spiralnolopastni valj, ki potiska naprej tisto gneto glav, luskin, možganov in drugih odpadkov. Popolnoma zdrobljena pride v drugo cev, kjer se pusuši in na koncu zmelje. Tako nastane ribja moka, ki jo živinorejci uporabljajo pomešano med ostalo hrano za krmljenje živine. Tovarna dobiva ribje odpadke tudi iz drugih krajev, pa vseeno ne more zadovoljiti vseh prasilcev.

Vse, kar smo povedali, je le površen opis delovanja te tovarne. Ko smo se hoteli že posloviti, je pripeljal visoko naložen kamion s prikolico na dvorišče. Odkod, nas je zanimalo. Z Reke. Te so naložili ob dalmatinski obali. Ko so delavci odgnali veliko plahto, so se na soncu zasvetili hrbti mladih tunov. 435 kosov jih je bilo in so tehtali skupno 35 stotov, približno 8 kg vsak. Poleg teh je bila na kamionu še skladišnica platojev z manjšimi ribami za predelavo v olje. Sledili smo tovarišu Hudalesu pod lopo. Nekaj časa je opazoval delavke, (nekaterim delo ni šlo dobro izpod rok), nato pa pristopil zdaj k eni zdaj k drugi in prijazno pokazal, kako je treba delati. Očividno so te šele pred kratkim nastopile službo. Sam je vzel škarkje v roko in poučil delavko: »Vidiš, tako prmi in nato zaokreni s škarkjami pa bo ostala riba cela in nepoškodovana.«

Povedati moramo še to, da so po preureditvi tovarne in z namestitvijo novih strojev zaposlili okrog 300 delavcev več, kot je bilo zaposlenih pred preureditvijo. Od novozaposlenih je velika večina žena in deklet.

Direktorja smo zadržali precej čez določen čas in bi radi zvedeli še kako pojasnilo. Toda treba je bilo oditi, ker so ga čakale stranke, ljudje in redno delo. Zahvalili smo se mu za prijaznost in pojasnila ter želeli še večjih uspehov pri njegovih nadaljnjih načrtih.

Tako vodstvo moramo samo pohvaliti in skupno z njim celoten delovni kolektiv tovarne, ki je direktorjeve zamisli izpolnil tako, da produkcija v času preurejevanja tovarne ni zastala niti za eno uro. Delovnemu kolektivu, ki je vložil vse sile, da bo tovarna dobro gospodarila in napredovala, lahko samo čestitamo k tako požrtvovalnemu vodstvu.

Motiv iz Kazelj na Krasu

Vroče je te dni na Krasu, tako vroče, da v zatišnih kotlinah skoro dihati ne moreš. Sonce žge, da so skrčati, ki jih je na tisoče v vejavi hrastov in borov, zelo dobre volje. Ko sonce najbolj pripeka, odmeva po globelih, med vinogradi in v snopovju pravkar požetega žita: »Še žgi, še žgi, še žgi, še žgi...« Nikolaj jim ni dovolj vroče.

Enako je razpoloženje pri ljudeh. Po dolgotrajnem deževju, ki je zakasnilo dela in razvoj poljskih kultur za več kot dvajset dni, je vendar posijalo sonce. Iz rdeče kraške zemlje izzbija tiste sokove, ki polnijo grozde terana, debelijo krompir in priganjajo travo po gmajnah, da hitreje rase izmed ostrih kamnov. Želja vseh Kraševcev je, da bi se vreme vsaj sedaj ustalilo. To pa ne samo Krasincev.

MODEREN VINOGRAD V »STRASNICAH«

Med Tomajem in Avberjem je zemlja drugačna, kot jo ima vseh ostali Kras. To je množna zemlja, kot jo imenujejo domačini, in daje najboljše teran na vsem Krasu. Potnika preseneti nenadna sprememba. Od pustega in kamnitega zemljišča, ki ga imajo vse ostale vasi Krasa, se čisto loči predel, ki začena pri Ponikvah in konča pri Kazijah. Ta rodovitni pas je dolg nekaj več kot 10 km. V tem pasu imajo še posebno ugodno lego Dobravlje, kjer uspeva teran, sadje in v gozdvih plemeniti kostanj. Zemlja je polna kremenca in morajo kmetje vsako leto menjati lemeže pri plugih, tako se izrabijo pri oranju. Vse do Dutovelj in Tomaja sega ta zemlja. Zunanja prodoba tega predela bi bila podolgovata in globoka dolina. Očem je skoro skrita in jo ne opaziš, dokler ne prideš na višino tomarkske cerkve, ali pa če te pot zanese iz Štorij v Kazlje in od tam naprej proti Dobravljam, Ponikvam in Štanjelu.

O modernem vinogradu v »Strasnicah« smo že pisali v našem listu, zato ne bomo tega ponavljali. Povedati pa moramo, da so letošnje spomladi nasadili okrog 10.000 trt terana in so se večinoma vse prijele. Te dni so vsi površino (4 hektarje) opeli s strojem. Med vrste trt so nasadili krompir. Če bo seme, ki so ga nasadili 19 sto-

Star kraški odnajak

PO KRAŠKIH VASEH V POLETNEM SONCU

tov. dalo je petkratni pridelek, bo so se partizani umaknili v notranjost jame. V jamo pa se Nemci niso upali.

Pripletu so bili stroju v pomoč štirje delavci, ki so otrsali plevel in pleli v vrstah, kjer stroj ni dosegel. Istočasno so okopavali mlade trte in privezovali mladike. Na vprašanje, če bo vinograd kmalu začel vračati vloženo delo in denar, (do sedaj okoli en milijon din), so odgovorili:

»Po delu bo plačilo. Če bomo dobro obdelovali, bo vinograd dal veliko grozjia, če slabo, pa bo dal malo.«

Tovariš Franc Pipan, delovodja vinograda, si ne da miru in je vsa njegova skrb usmerjena v to, da bi bilo delo čimbolj uspešno. Prav ta ko požrtvovalen je traktorist Alojz Živec, ki se ne ustraši nobenega vremena. Delo mora biti opravljeno.

PODZEMSKA JAMA »DRAGA« PRI POKIVAH

Kakih dvesto metrov od ceste Ponikve — Štanjel je še skoro nepoznana, toda zanimiva podzemska jama »Draga«. Usnino izročilo pravi, da so v tej jami prebivali ljudje v kameniti dobi. Vhod v jamo je bil že od nevarne tak, da so ga takratni prebivalci lahko zavarovali pred napadi jamskega medveda. (Orsum speolus). Tovariš Albert Ravbar iz Komna je imel v svoji zbirki zob jamskega medveda, ki so mu znanstveniki napovedovali starost 30 tisoč let. Poleg tega je imel še druge predmete iz predzgodovinske dobe, školjke, posodo in drugo. Nekoč je prišel k njemu direktor univerze iz Padove in hotel kupiti tiste predmete za Padovansko univerzo. Sveda jih ni dobil, ker je tovariš Ravbar nameraval izročiti vse ljudski soli v Komun. Med NOB so nacifašisti ob požigu Komna uničili tudi te zgodovinske predmete.

Do vhoda v jamo vodijo sprva trnje stopnice, vsekane s krampom v gozdna tla, naprej pa navadna steza. Jama je v tesni grapi in požiira ob večjem deževju vodo iz vseh bližnjih dolin. Govorijo, da je vhod v Raši in da je jama dolga kake štiri kilometre. Za časa Avstrije so v jami kopali in našli več posod iz žgane gline, ki je stanovanecem služila za shranjevanje mase. V jami so velike dvorane s kapniki. Med NOB je bila jama varno skritišče partizancov. Nekoč so partizane napadli Nemci z bombami,

»POSTAJA« PTIC SELIVK PRI AVBERJU

Na severovzhodni strani Avbera je kamenita dolina — in to v pravem pomenu besede — kjer je v zemlji nakopičeno bogastvo. To bogastvo je sivočni kamen, ki so ga lomili še pod Italijo. Lastnik je bil podjetnik Ballerini — fašistični funkcionar. Drugi lastniki kraških kamnolomov so bili še Mariani, Orlando in Caharija iz Nabržine.

Delo v kamnolomu »Na Drnovcu« kar kriči po mehanizaciji. Same človeške roke, tudi če so še tako pridne, ne zadostujejo več. Pa je tudi škoda, ker je povpraševanje po tovrstnem kamnu zelo veliko. Prav te dni je bil na obisku v tem kamnolomu neki trgovec iz New Yorka in je takoj kupil vse že pripravljene

Lepo so se oprijele sadike terana

ne bloke. Lahko bi prodali 1000 kubičnih metrov kamna, če bi ga imeli pripravljeno. Kamen iz tega kamnoloma uporabljajo sežagane plošče za oblaganje sten in za mize.

Nad tem kamnolomom je še en kamnolom. Veliki bori, ki rasejo iz živega skalovja, pričajo, da že več let počiva. Celo na dnu jame rasejo bori. Kot bi hoteli zakriti rano, ki jo je tuji kapitalist vsekal kraški zemlji.

Ta kraj ima še drugo zanimivost. Stara in ukoreninjena pripovedka pravi, da na Krasu ni vode. Tu pa to pripovedko postavlja na laž precej velika mlaka, kjer nikoli ne zmanjka vode. Kadar potujejo čez Kras v južne kraje ptice selivke: gosti, rabe in druge, se vedno spustijo k tej mlaki. Tu počivajo in se osvežijo v vodi, nakar se vzdignejo in potujejo dalje. Prvi tak spomladni na povratku v naše kraje.

Tam blizu je še »Zlata dolina«. Že od davnih časov gre o tej dolini pripovedka, da je tam zakopan zaklad. Večkrat so zaklad iskali, toda brezuspešno. Ni se še našel človek, ki bi zadostil pogojem pravljice, ki pravi, da bo zaklad našel tisti, ki bo imel belo mačko s popolnoma belo diako. (To je povedal tov. Franc Fabjan iz Ponikev in se pri tem hudomušno nasmejal). Med narodnoosvobodilno borbo je bila v »Zlati dolini« partizanska bolnica.

Zanimivost na Krasu sta poleg vztrajnega bora plemenita jelka in mecesen, ki ju po navadi občuduje-

mo je v botaničnih vrtovih. To stran vasi Ravne so napravili poskus saditve teh dveh sort gozdocvov in se je obnesel. Potemtakem naš Kras je ni tako pust, kot bi s, kdo predstavljal.

Leta 1943 so partizani pri vasi Ravne napadli fašistični kamion. Bil je več fašistov mrtvih in več ranjenih. Zaradi tega so potem fašisti vas požgali in ustrelili še 11 talcev. Na kraju ustrelitve so domačini postavili lepo spominsko ploščo. Vas je danes obnovljena.

ZANIMIVE ZGODBE O TERANU

Kraščeli slovijo po izredno dobrem zdravju, trdnosti, vztrajnosti in šaljivosti. »Pri nas na Krasu« tuberkuloznih ljudi in ne mačkav, pravijo. Zakaj? Sonce in teran sta najboljša zdravnika. Saj je še živ v spominu beg sežanskega zdravnika pred petdesetimi leti v Senožeče. Ta zdravnik je baje izjavil: »Tu ni mesta zame. Če ljudi boli

Jože Pohlen: detalj iz reliefa »Istrsko ljudstvo v borbi za svobodo«

JOŽE OBLAK:

Primorski partizanski tisk

(Nadaljevanje in konec)

Med vsemi primorskimi partizanskimi odredi so v Briško-beneškem odredu največ izdali. Poleg Klica s »Krajinah meja, ki je bil glasilo odreda, je odred izdajal od 1. marca 1944 list Sosko-nadiski kurir, ki je bil vojaški vestnik odreda. Tudi vsak bataljon Briško-beneškega odreda je imel je svoje glasilo, ki ga je izdajalo ciklostirano ali pisano s pisalnim strojem. Izdali so Partizansko pesmarico, brošuro Pozdravi slovenskih ljalcev domovini in Devet reportaž, ki jih ej napisal Franci Preis.

Prva številka Brkinskega boreca, glasila Istrskega odreda, je izšla marca 1944; propagandni odsek odreda pa je izdal Našo borbo — naš uspeh.

Tako smo na kratko opisali tisk primorskih partizanov, ki lahko s pomosom gledajo na svoje časopise in brošure, saj so bili v raznih vojaških enotah pisali reportaže in brošure in tiskarji zelo pogosto iste osebe.

III.

Naše beleške o primorskem partizanskem tisku bi bile zelo pomanjkljive, če ne bi omenili tudi partizanskih tiskarn in tehnik, kjer so se se listi, brošure in letaki tiskali.

Veliko število primorskih partizanskih listov in glasil dobi svoj pravi smisel šele takrat, ko se spominimo, da so vse tiskane v tiskarnah, ki so nastajale sredi boja. Tudi tu je partizanska iznajdljivost ustvarjala čudeže. Tako so v teh partizanskih

tiskarnah delali v veliki večini prosti borci, nestrokovnjaki, ki so se svojega dela priučili šele v partizanih. Partizanske tiskarne in tehnike niso imele svojih papirnic; treba je bilo papir dobivati iz mest, ki jih je imel okupator, ga prepeljati v vožni in nato prenesti v nahrbtnikih v težko dostopne kraje, kjer so ponavadi bile tiskarne in tehnike. Ko je bil tisk končan, so časopise, brošure in letake kurirji v nahrbtnikih prenašali mimo zased, čez železnice in reke v slehemo vas. Neutrudni partizanski kurirji so to pot hodili poleti in pozimi, ob lepem in gromem vremenu in večkrat lačni.

Storilnost v partizanskih tiskarnah in tehnikah je bila zelo velika. Tako je tiskarna Slovenija, ki se je nahajala v globoki grapi pri Vojškem in ki je imela 50 ljudi, tiskala Partizanski dnevnik v nakladi 4000 izvodov, poleg drugih listov in krošur, ki jih je tiskala. Tiskarna Slovenija je natisnila 965.103 izvodov raznih listov in brošur. Tiskarna Doberdob je natisnila od 1. maja 1944 do 31. marca 1945 77.095 časopisov, 320.636 letakov in 115 tisoč 060 raznih tiskovin, 16 primorskih tehnik je v letu 1944 izdelalo nad 1.500.000 raznih publikacij.

Izdani časopisi, brošure in letaki so bili dobro izdelani in niso kazali, v kakšnih težkih okoliščinah so nastajali. V partizanskih tiskarnah ni bilo delavlih ur, partizanski tiskarji so delali noč in dan.

Na Primorskem so med narodno osvobodilno borbo delale naslednje tiskarne in tehnike: Slovenija, Doberdob, Caven, Bojnik, Gmada, Javorik, Jelenk, Jug, Krm, Matajur, Morje, Nanos, Porezen, Sabotin, Slavnik, Snežnik, Spik, Zena in mladinski tehnik Mlada in Skala.

Primorski partizanski tisk sta delno tiskali tudi tiskarni Donas in Trilof (Triletnica OF).

Poleg naštetih so tiskale še vojaške tehnike IX. korpusa (VT DK): Tone, Rudi, Andrej, Crni, Sever ter tehnike divizij, brigad in odredov.

Iz vsega tega lahko brez pretiravanja zaključimo, da je primorski partizanski tisk, kot glasnik uporniških misli in teženj svobodoljubnega primorskega ljudstva, častno opravljaj in opravil svojo zgodovinsko vlogo v borbi Primorske za svobodo in priključitev k Titovi Jugoslaviji.

S koprskimi dijaki in profesorji po domovini

»Spoznavaj domovino, v spoznanju je boš vzljubil!« je napisano na rdečih knjižicah, ki smo jih dobili po čimničarji, ko smo odrinili iz Ljubljane na enainvajsetdnevno krožno poučno potovanje po Jugoslaviji.

A jaz nisem sedla k pisanju zato, da bi vam pripovedovala o lepota Jugoslavije, ne bom vam naštevala zgodovinskih spomenikov ne rudnikov in tovarn, ki smo jih videli — vse to si morate ogledati sami! Povedala vam bom le nekaj zgodbic s potovanja, ker sem to obljubila vneti bralki Slovenskega Jadrana s Krasa.

Torej: 8. julija je 47 članov Početniške zveze zasedlo rezervirani voz beograjskega brzega vlaka. Tako se je začelo. In konec? Vse živo, eden teži, nekaj lažjih ranjenecov, nekaj med potjo izgubljenih in pozabljenih predmetov, nekaj ranjenih srčkov in koš neizbranih spominov! Beograd. Mladi se že poznajo. Marsikatera krepkejša roka poprime za teži kovečeg sopotnika. Starejši smo nerodnejši v predstavljanju. Šele v Ohridu sem menda izvedela za vsa imena in službena mesta kolegic in kolegov.

Prva noč od doma. Nekoliko zaskrbljeni smo si ogledovali kličiča. Toliko vedno govore o sostanovalcih v posteljah! Naša Vera nas je kaj kmalu potolažila:

»Kaj bi to, saj niso kače! Nekaj krvi pa tudi lahko privoščimo tem maim živalcem, nam vsaj ne bo na gajalala!« Pa nam krvi ni bilo treba odstopati ne tu ne drugje, povsod smo imeli snažne postelje.

Napad na podonavski parkir v beograjskem pristanišču je bil nad vsa pričakovanja silovit. Po dveh urah čepenja na kovčkih so nas spustili na krov. V desni kovček, v levi osebno izkaznico in potno dovoljnico, med zobmi kontrolni listek — tako me je val zanesel v »Restoran I. klase«, kjer smo kmalu pospali okrog miz kot Matjaževa vojska. Ko me je v Džerdapur prebudilo sonce, je sopotnik, domačin, že vneto pripovedoval, kako je na ruminski strani:

»Vsak večer morajo kmetje pre-

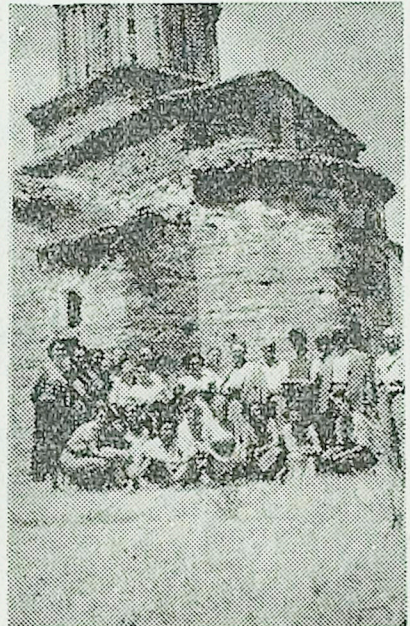
orati in pomesti širok pas zemlje, da bi se poznalo, kdo zbeži čez mejo.«

Lojzek pa bi si znal pomagati! »Na roke in noge bi si pritrtil konjska kopita, ali pa bi prebežal s hoduljami!« A tudi za to so poskrbeli. Medtem ko so nas na naši strani pozdravljali množice ljudi v narodnih nošah — bila je nedelja in vsi so se zbirali v pristaniščih — je bilo na rumunski strani vse mrtvo, še iz dimnikov se ni kadilo. Ljudi so preselili v notranjost.

V Frahovem so nam domačinke ponujale jabolka po »jednu banku za kilo«, hruske po 20 din, vino po 80, jaja po 7.

»Tišč!« jaje kupim, jih prodam v Ljubljani po 15 din in si s tem povrnem stroške za potovanje, pa še dva jurja mi ostaneta. ...« je na glas računala Marjana, a se je premislila, ker tudi Tonček ni kupil sode vina, čeprav ga je bil potreben.

Ko smo prišli v Bor, so nam že (Nadaljevanje na 11. strani)

S potovanja po Jugoslaviji pri Se. Naumu

POGUMNA DEJANJA FRANCOSKE POLITIKE

NAJMLAJŠI — BENJAMINČEK

Francija je po devetih in po več kot dvajsetih poskusih končno le dobila svojega ministrskega predsednika. Mendès-France je že prve dni osvojil simpatije ne samo francoskega ljudstva pač pa je njegov odločen in oster nastop naletel na odobravanje tudi drugod na svetu.

Ko so takrat predstavljali novega ministrskega predsednika domači in svetovni javnosti, so časopisi zlasti poudarjali dejstvo, da je bil svojčas Mendès-France najmlajši advokat v Franciji, najmlajši poslanec in je tudi najmlajši vojvotni ministrski predsednik. Nehote se je človek ob tem nastavljanju spomnil na pravilico o treh sinovih, od katerih je bil najmlajši najbolj prebrisan.

Značilnost, ki odlikuje tega mladega politika, je njegova odločnost in njegova doslednost. On ve, kaj hoče, in od svojih načrtov, kaže, ne bo zlahka odstopil.

Tako si je kot prvo nalogo zadal rešitev spora v Indokini. Še več, povzeli rok, do katerega bo Franciji vrnil mir.

3000 MILIJARD. 100.000 MRTVIH IN OKROG 150.000 RANJENIH IN ZAJETIH — ŽRTVE, KI SO TERJALE ŽARNOST

To razsodnost in poleg nje še dober kul odločnost je prinesel Mendès-France s sabo v vladno palačo. Prvo njegovo dejanje — postavil si je rok za premirje v Indokini — je častno izpolnil. Če bi hoteli dlankecepti, bi lahko rekli, da z nekamitno zamudo, a kljub temu je ostal mož beseda.

Največje zlo, ki je težilo francosko ljudstvo, je bila nesmiselna vojna v Indokini. Od vseh mrtvih, ki jih uradno štejejo blizu 100.000, je polovica Francozov. Krvni davek je torej bil tudi za Francijo pomemben, čeprav so se v Indokini bojevali predvsem, poleg Vietnamcev, najemniške čete — tako imenovani legijonari.

V osmih letih je poleg tega Fran-

TUNIZIJA — NOVO POGlavJE

Mendès-France se ni še dobro vrnil iz Zeneve v Pariz, ko je že začel reševati nov spor. Začel je celiti novo rano, ki so jo njegovi predhodniki prizadejali francoskemu ljudstvu s svojo ne samo starokopitno in reakcionarno, temveč naravnost zločinsko politiko.

Angleži so že pred leti razumeli, da kolonializmu bje zadnja ura. Pohiteli so v Indiji in rešili, kar so lahko še rešili, pohiteli so povsod, kjer so opazili, da se jim majoje tla pod nogami ter ubrali popolnoma svojsko politiko do svojih bivših podložnikov. Francoski politiki tega niso bili sposobni. Zapletli so se v vojno v Indokini, netili so sovraštvo in dražili čedalje hušji odpor nacio-

nalistov tako v Tuniziji kakor tudi v Maroku ter so poskušali dusi njihove težnje po neodvisnosti in svobodi.

Mendès-France se je znašel v kaj zapletenem položaju. V Tuniziji in Maroku obsečno stanje, nasprotja med domačini in tamkaj živčeni Francozi pa rastejo iz dneva v dan. Svest si odgovornosti in peregatega položaja ter posebno še propadajočega vpliva Francije v Afriki, je

skical sejo vlade ter do podrobnosti pretresel možnosti za pomiritev. Naletel je sicer na delno razumevanje, naletel pa je prav tako na hud odpor. Ne glede na to se je odločil ter sam poletel v Tunis ter nesel tuniškemu arabeskemu poglavarju sporočilo, da bo odšel Tunizijo s pomočjo.

Scialpi sejo vlade ter do podrobnosti pretresel možnosti za pomiritev. Naletel je sicer na delno razumevanje, naletel pa je prav tako na hud odpor. Ne glede na to se je odločil ter sam poletel v Tunis ter nesel tuniškemu arabeskemu poglavarju sporočilo, da bo odšel Tunizijo s pomočjo.

V Pariza se je odpravil kar ob dveh ponoči, besedilo deklaracije pa je dokončno sestavil šele med potjo kar v letalu. Seveda je to njegovo pogumno dejanje rodilo po vsem svetu val novega odobravanja, prav tako pa lahko pričakuje, da bo v parlamentu naletel na precej hud odpor okorele desnice. Vendar je antonimija Tunizije že v glavnem izvršeno dejstvo in v francosko-tuniskih odnosih se je že marsikaj spremenilo.

Na sliki: Mendès-France je ob povratku iz Zeneve sladko zaspal sen pravičnega. Opravlil je veliko delo, s počitkom pa si pridobiva novih moči za težke naloge, ki ga še čakajo.

VPLIV filozofije

DAMIR FEIGEL:

Zamišljen je stopal po sobi. Poznalo se mu je, da mora biti nivoizen. Desnica mu je pohitela vsakih deset sekund preko čela, prekosčila meje, ki jih ni bilo, in se nastanila in nekaj trenutkov na zrcalnoblešččem se temenu, kjer so divjale pred leti skrbi in vesele urice velikomestnega življenja liki benečanske sekire po Krasu in pokončavale one goste gozdove temnorjavih kodrov, tako da niti pogozdovanje iz tovarne Ane Cizilaj ni moglo poklicati najmanjše koreninice k novemu življenju.

Stopil je k pisalni mizi. Levica je začela brskati po aktih, zapisnikih, zakoniku, Lombrosiju in Mantegazzi, čemur so sledili kratki izpiski.

In zopet je stopal po sobi. Kaj bi tudi ne bil nervozen? Jutri, da, jutri nastopi prvič kot zagovornik pred porotniki. Mnogo zavisti od njegovega prvega nastopa, velikaški vpliv ima lahko njegov prvi uspešni zagovor. Ko mu vsaj državni pravnik ne bi preveč kvaril njegovih smelih izjavanj, saj ima pri požigalcih in znanih lumpih celo najspretnější odvjetnik težko stališče, tem težje pa odvjetniški koncipient, ki nastopa prvič pred porotniki.

Težko stališč! Kdo je zakrivil v prvi vrsti, da sta pogorela kmetu hlev in senik? Najprej slaba vzgoja obtožencev; doma je vladala revščina, starši so bili veseli, da so jim pomagali pri domačem delu, zato jih pa tudi niso pošiljali v šolo. Vaski otroci so jih zasnovali, ker so bili revni na telesu, zaničevali so jih, podili iz svoje srede in pri obtoženci se je prvič pojavil srč proti človeški družbi. Brez omike, brez prijateljev, telesno pokvarjeni, navezani sami nase, obušajoč edinega tolažitelja v onih obupnih urah, namreč alkohol, so prišli v službo k surovemu kmetu. Delali so kakor živina za majhen denar, ko je pa izvedel gospodar, da hodi najmlajši med njimi za njegovo najbrhkejšo dekljo, jih je zapodil brez usmiljenja — in narava jim je postala domovje. Zapili so svoj zaslužek, duh jim je bil omanjen, srce polno srda, že in maščevanja in zažgali so krutemu kmetu hlev. Hoteli so ga le ostrušiti, toda ogenj se je širil, gasilci niso skočili tako hitro v svoje uniforme in pogorel je hlev. Pravnik sicer poreče, zakaj so se skrivali in skrili, zakaj so tajili, toda kaj, zavrnejo njegova izjavanja za dejstvo, da tiči v vsakem človeku nagib do samobrambe, posebno pa še pri njih, ki si niso bili svesti nobenega zločina. Vsak ni tak značaj, da bi nastavljal še desno lice, ako ga biješ po levem. Kri je vzkipela tudi njim, srd, ki se je kahal vse življenje, je počkal pravega trenutka in izbruhnil v maščevanje itd.

Tako približno bi se dalo govoriti. To bi še slo. Se malo razvstrtise, še malo priprave, nekaj temnejših barv za kmetov zmagaj, za pogum še kozareček konjaka in občinstvo mora biti zadovoljno z novečnim zagovornikom.

Toda čakalo ga je še drugo delo in desnica se je zopet napotila na opolzi Kras njegove glave. Bil je namreč vli narodnjak, podpiral sleherno koristno društvo, bodisi gnotno z mesečnimi doneski, bodisi s svojim krepih basom, elegantnim nastopom pri javni sokolski telovadbi ali pa z navdušenim slavnostnim govorom pri tem ali onem narodnem slavlju. Skratka, bil je duša vseh društev in zavzemal tudi najmenjšečnega odborniška mesta kot predsednik, podstarosta, reditelj itd.

V istem času se je moral pripravljati tudi na pozdrav došlim udeležencem na veliko narodno veselico, ki bi se imela vršiti drugi dan po njegovem nastopu v porotni dvorani. Razna društva so se zglasila, da pridejo že dan prej v mesto. Kdo naj jih pozdravi? Ii svedeti doktor Rad je sprejel to nalogo, saj si je sam priznaval v veselih trenutkih, da mu mora tak pozdrav le koristiti, ljudje spoznavajo bodočega odvjetnika, listi popisajo natančno njegove uspehe pred porotniki, njegove pozdrave, ime njegovo zaslavi po širni deželi in ne bo mu treba iskati pozeje svoje klientske v Diogenovo svetilko, ki jo bodo že itak vsi obkrožali liki večje ponosi.

Pozdravni govor ni ravno težka stvar. Dobrodošli, zaslava, da so se udeležili v tako velikem oziroma ogromnem številu, da so premagali vse težkoče, prehodili hube in dolbine, nekaj običajnih braz z zagotovilom, da niso fraze, nekaj takih stavkov, kakor je na primer: Kri ni voda!, prošnja, naj podpirajo mestno centralo v njenem ljutem boju proti krutim sovražnikom, gonovit »Živio!«, prisrčno stiskanje rok — in pozdrav je končan.

Sicer je vsekakor mnogo odgovornosti združene s takimi posli, no, tem večje veselje bo užival, ako se mu oboje posreči. Večkrat mu je prihajala misel, da bi bilo bolje zanj, ako bi nadaljeval pred leti filozofske študije. Toda neumestni dvotipi njegovih kolegov-pravnikov na račun filozofskih raztresenosti, njihove zarfrikacije so ga odvrnile od filozofije in vpisal se je na juridično fakulteto. In vendar bi bil zdaj že zdavnaj profesor in nikoli ne bi imel toliko skrbi, kakor jih ima sedaj. Kaj se hoče, on se je žrtvoval za narod, za ljudstvo, za pravoeto in za bljšjo njegovo bodočnost.

Sodna dvorana je bila polna radovednih poslušalcev. Državni pravdnik je že končal svoj obtoževalni govor in jezno je zrl ob občinstvo na obtožence. Vstal je zagovornik. Glas se mu je v začetku nekoliko tresel. Toda kmalu je prišel v ogenj, glas se mu je ojačil in njegove besede so bile izborno mlo, s katerim je pral čmo barvo raz obraze požigalcev. Ako so bile Ciceronove besede res sam med, potem bi morale biti njegove besede narokomice velikončne potice, ki jih je nudil občinstvu, porotnikom in obtožencem, ki so se kar čudili odprtih ust svoji nedolžnosti, posebno še ko so slišali tuptatum glasno itenje v porotniških vrstah. »Sedaj pa klčem,« obnil se je proti požigalcem, »dobro došli! Veseli me, da vas morem pozdraviti na tem mestu! Vi ste oni faktor našega ljudstva, ki podpira z duševnimi in telesnimi doneski našo narodno stvar in mestu, vi ste teci in dan pripravljati seči nam pod pazduho s svojimi krepčimi rokami, da ne pademo v boju za lastno eksistenco, za katero se bojuje naš narod že leta in leta. (Nadaljevanje na 11. strani)

Večjo pozornost vsebini ljudskoprosvetnega dela!

Ljudskoprosvetno življenje v koporskem okraju je doživelo v zadnjih letih nesluten razvoj. Bili smo priča, da so na najrazličnejših proslavah, prireditvah, ob obletnicah in slavnostih nastopali razni odseki številnih prosvetnih društev. Posebna leno so se razvili pevski zbori ter igralne družine. Posamezna prosvetna društva in vasi so si ustvarile tudi materialne pogoje za uspešno kulturno-prosvetno delo. Ljudska oblast je z velikim razumevanjem priskočila na pomoč in dala na razpolago večjim sredstvom za impozantne zadruženje, manjšim pa za kulturne domove. Lahko rečemo, da so prav v Istri morda najboljši materialni pogoji za rast ljudske prosvete.

Kljub vsemu pa je dobro, če se o ozemlo nekoliko bolj kritično do sedanje delo in si skušamo prikazati naše ljudskoprosvetno delo z vidika preobrazbe zatiranega, zapostavljenega in zaostalega istrskega človeka v socialističnega človeka, ki teži po izobrazbi in prosveti in človeka, ki ustvarja novo socialistično kulturo.

V tem pogledu moramo odkrito priznati, da se je naša ljudska prosveta znašla pred težavami, ki so se zdele nepremostljive in so zaradi takega pojmovanja, ki mu je pomagala v dobri meri tudi — naj se izrazimo s klasičnim aktivističnim izrazom — linija najmanjšega odpora, ostale nepremostljive.

Zato tudi lahko mirne duše označimo pretežni del ljudskoprosvetnega izživljanja v Istri za manifestativno. Zunanja manifestacija kulture, ki se izraža v kampanjskih nastopih pevskih zborov ali dramskih družin, pa nas nikakor ne more zadovoljiti. Še posebno pa, če računamo, da so večino teh nastopov in prireditev organizirali bodisi tovariši iz Kopra, nekako direktivno, bodisi agilnejši učitelji na terenu, nas tak manifestativen značaj naše ljudskoprosvetne dejavnosti ne more povsem zadovoljiti. Redki, zato neprimerno bolj dragoceni so primeri, da so posamezna društva nastala iz potrebe prebivalcev, da so posamezni nastopi in prireditve izraz hotenja in potreb prebivalstva samega.

Prav te dni smo dobili v uredništvu dopis iz Krkavč. V dopisu nam javljajo, da bo v nedeljo 1. avgusta »kulturna« prireditev. V dopisu pravijo: »Več kot deset dni se že pripravljamo z delom in petjem, si gradimo približno 160 kvadratnih metrov obsegajoče plesišče poleg združnega doma (v Krkavčah, kakor vemo, imajo kulturni dom; op. ur.) in to nas stane ogromnega dela in materiala in kar bo še za zabavne stroške, za godbo iz Šmarj, za hrano, pijačo, vino, pivo, oranžade in tako dalje.« Seveda vabijo na ta »kulturni« praznik vse okoličane in jim zagotavljajo, da bodo dobro postreženi ter da bo vsega dovolj za tistega, ki bo imel dovolj denarja. Naj omenimo še to, da je dopis sestavljen v tako slabem jeziku, da smo komaj razbrali, kaj dopisnik želi povedati. Tega mu pa niti ne zamerimo, kvečjemu smo mu glede na dosedanje razmere lahko hvaležni, da se je sploh lotil pisanja.

Nimamo nič proti temu, da se

Krkavčani in vsi naši ljudje na vasi in v mestu zabavajo, plešejo in se veselijo. Želimo samo z dopisom, ki smo ga navedli, pokazati, kako naši preprosti ljudje pojmujejo kulturo. Veselico namreč organizira prosvetno društvo.

Povsem upravičeno smo lahko zaskrbljeni nad takimi dejstvi in povsem upravičeno se lahko vprašamo, če smo storili dovolj za dvig ljudske prosvete po naših vaseh.

Omenili smo, da se je naša prosvetna dejavnost v glavnem javljala le ob določenih priložnostih, proslavah in da je bilo prosvetno delo kampanjsko. Izvzeti moramo vsekakor zelo lepe primere, kakor so na primer bivše prosvetno društvo v Vanganelu (razpadlo je zaradi razprtij z ljudmi, ki bi morali biti najbolj zainteresirani, da tako društvo nemoteno dela), prav tako so tudi na Maliji imeli prosvetno društvo, ki je zrastle iz potreb prebivalcev vasi. V to vrsto lahko štejemo pevske zbor v Ospu, nekatere odseke v Pobegih in pri Sv. Antonu ter v Borštu. Gre pa v glavnem za godbe, ki niso izrazito kulturnega značaja, pač pa bolj služijo za ples. Tudi Dekančani, ki imajo izredno bogato tradicijo, so aktivni v nekaterih ljudskoprosvetnih panogah. V Skofijah so prav tako sami organizirali knjižnico in imajo tudi igralno skupino, ki ni slaba. Po večini ostalih krajev pa je težnje prebivalstva nekako prevzel učiteljski kader, jih potenciral do take meje, da jim je prevzel iniciativo, namesto da bi jim pomagal, ter se končno znašel v takem položaju, da je delo popolnoma obviselo na njegovih plečih. Uspehi so vsekakor bili, toda ti uspehi so taki, da bi se ne ponovili, če bi dotični učitelj šel v drug kraj, dokler ne bi prišel nov učitelj.

V naši prosvetni praksi rešujemo take stvari tudi s tem, da posameznim društvom pošilja odbor Zveze prosvetnih društev razne inštrukcije, pevovodje in druge strokovnjake direktno iz Kopra. S tem smo seveda dosegli učinek, da je ta ali ona igralna skupina pripravila prireditev, ta ali oni pevski zbor nastopil, na drugi strani pa smo istim skupinam dali nekakšno potuho, vzeli iniciativo, da si same pomagajo iz stiske. Vsa stvar potem izgleda približno takole: V Kopru je odbor, ki bo društvu v vsem pomagalo, o finančnih stvareh sploh ne moremo go-

voriti, ker je po miselnosti vodij prosvetnih društev samo po sebi razumljivo, da mora Zveza popolnoma financirati in kriti izdatke društev. Tako je zaradi tega primer, da na primer v Borštu izjavljajo, da ne bodo več igrali, če ne bo Zveza poslala režiserja, v Marezigah vpijejo, da je Zveza dala določeno vsoto kot pomoč Sečovljam, njim pa je pomoč odrekla, čeprav so dobili 50.000 din vreden ojačevalec (mimogrede povedano še ta jim bo služil samo za plesne prireditve).

Tako se je odbor Zveze spremenil (Nadaljevanje na 11. strani)

Novi filmi po svetu

Od filmov, ki so nastali v zadnjem času, sta vzbudila največ zanimanja in hrupa dva, oba francoska. To sta Cayatov film »Pred potopom« in Habibov »Strast v telesu«. Medtem ko smo prvega v naši rubriki že omenili, pa so o drugem prišla

Francoise Arnoul kot Klara v filmu Strast v telesu

podrobnejša poročila šele v zadnjem času. Ralpa Habiba pri nas poznamo kot režiserja filma »Prijateljice noči«, ki je zelo veliko priznanja, pa tudi kritike. Toda prav gotovo je bilo priznanja več, zlasti zaradi poguma, s katerim se je lotil obdelovanja delikatnih tem.

Habib gre pogumno naprej po svoji poti. Zdaj je prenesel na filmski trak morda še bolj drzno zgodbo o dekletu, ki jo spolna nevroza žene, da brez vsakega

75 - letnica rojstva pisatelja Damira Feigla

V sredo 28. julija je Damir Feigel praznoval svoj 75. rojstni dan. Ta dan so Goričani skupno s pisateljem proslavili v Ljudski čitalnici.

Damir Feigel je priznan slovenski humorist. Rojen je bil v Idriji, solo je obiskoval v Gorici, kjer je tudi leta 1900 maturiral na klasični gimnaziji. Studij ga je zanesel na Dunaj, toda kmalu ga je opustil in se posvetil novinarstvu. V tem poklicu je razvil svojo pisateljsko delavnost, ki je izredno bogata, saj je

Feigel napisal kar 17 književnih del. S pisateljem Bevkom sta ustanovila založbi »Goriška Matica« in »Luč«, toda kmalu se je začelo fašistično nasilje in pisatelji so morali skrivaj pisati. Feigel je s svojim humorjem vplival poguma vsem in ni nehal s pisanjem tudi v najhujših časih. Kakor vse kulturne delavce so tudi njega Italijani preganjali in zasledovali vsak njegov korak. Pisal je vse do 1940. leta. Za delo je prijel zopet po vojni, ko je pisal članke, urejal časopise in knjige.

Iz Feiglovega dela diha pristen in zdrav humor. Risal je življenje v Gorici in s satiro bičal napake meščanstva, rad pa kaže tudi z rahlim posmehom trenja dobe in civilizacije. Da bi to pokazal, je posegel v svet fantazije, ki pa ni nič utopiističnega, temveč le polna pretiravanj, kakršna je bila tudi doba sama.

Feigel je umetnik slovenskega humorja, ki pa ga je prepajal vedno s svojimi domisleki in svojim smehom, ki ga je bil poln. Tako so njegova dela delala samega, kaže sicer slabe strani življenja, toda hoče jih popraviti, odstraniti s prijazno besedo, dovtipom in posmehom.

Kulturna kronika

»Istra skozi stoletja«

V Zagrebu pripravljajo Institut za likovno umetnost pri Jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti razstavo pod naslovom »Istra skozi stoletja«. Kulturno in umetniško gradivo, ki ga zbirajo že dalj časa, obsega freske, razne kulturnogodovinske dokumente o slovenskem poreklu v Istri, kot glagolske spomenike in drugo.

Na Korčuli so z veliko vnemo pripravljajo na proslave v počastitev 2.000-letnice korčulskega ladjedelništva in 700-letnice rojstva velikega pomorščaka in potnika po Aziji Marka Pola. V mestu Korčuli bodo odprli tri razstave: razstavo ladjedelništva v stoletjih, gospodarsko in kamnoseško razstavo. Na razstavi kamnoseštva bodo v lepi stavbi iz 16. stoletja prikazali obdelavo kamenja za razne zgradbe tudi izven otoka Korčule. Fotografije takih stavb prikazujejo parlament v Budimpešti, cerkev Agije-Sofije v Carigradu ter več zgradb v New Yorku, v Buenos Airesu, na Dunaju, v Carigradu in v drugih središčih.

V PASJIH DNEH PO KRASU

(Nadaljevanje s 6. strani)

nostmi zaslužiti. Osebnost so mi v več hišah priporočali:

»Ko boste pisali, napišite dobro besedo še za naš teran. Teran ni navadno vino, temveč je zdravilo.«

S tem sem jim izpolnil njihovo željo, ki pa ni samo njihova.

O PŠENICI SORTE »NEVEM«

Ko sem pešalil med vinogradi, je moja pozornost pritegnila pšenica, ki je povešala klasje proti tlu. Pristopil sem k njeni in pregledal klasje, ki je na straneh plavkasto-sivo nadahnjeno. Zrnje je izredno debelo, klasje veliko in polno. Povprašal sem najbližnjega kmeta in dobil tole pojasnilo: Sem me te sorte je prinesel neki Miha iz Lokve pri Divači. Ko je prišla gledat komisijska in ga vprašala, kako se sorta imenuje, je odgovoril: Ne vem. Od takrat ima pšenica to ime. V Kazljah ji pravijo »Gruslak«. V Avber jo je prinesel tovariš Vran iz Tomaia leta 1950 in se je kmalu razširila. Danes sejejo vsi samo to sorto. Tovarišu Stanku Seražinu v Kazljah je lani dal vsak snop en kg zrnja. Dobra lastnost te pšenice je, da ne pozebe. Letošnja neugodna zima ji ni prav nič škodovala. Tudi seiat jo je treba bolj redko kot domačo, ker se zelo razrase, do 10 stebel iz enega zrna.

Vse kaže, da gre tu za križanec med pšenico in ječmenom, ki ga je pred leti uspelo napraviti neki slovenski profesor. (Mislim, da je bil to prof. Jesenko).

KOMPROMIS NA MURVI PRI KAZLJAH

Vedno bolj je pritiskala vročina.

Cesta se je belila, da je kar slepilo. Ob cesti sem opazil veliko in košato murvo, ki je zagrinjala tla s prijetno senco. Kot nalašč, sem si mislil in sedel na kamen. Po tleh, v travi in na cesti je bilo polno črnih madežev. Ozirom sem se v krošnjo in ... Črni in svetli sadovi murve so vabili: pokusi in se odže jaj! Previdno sem se ozrl okoli, če mogoče ni v bližini gospodar. Nič nevarnega. Skušnjava ni bila nič manjša kot žela. Prav tako, kot če srečaš lepo dekle, ki te svetlo pogleda. Kdo bi ne grešil ...

Zlezel sem po debilu v rogovile in ... Proti moji glavi se je pognalo več čmrljev in bojevito brenčalo: »Zuuuum, zuuuuum«. Trdo sem se oprijel veje, da bi ne štrbunknil na tla, ko me bodo začeli pikati. Vendar ni prišlo do napada. Bojevitost je ponehala, ko sem jim »do-povedoval«, da sem samo žejen in da bi tudi jaz rad pokusil nekaj sadov. Odbrenčali so na sosedno vejo. V velikem sporazumu smo potem pokušali sladke sadove. Brez vmešavanja »od zunaj« smo sklenili: »krompomis« in razdelili veje na »interesne sfere«. Če sem jaz obiral eno vejo, so bili čmrlji na sosednji, ko sem se preselil na sosednjo, pa so pr'brenčali na mojo.

Mislil, da so bili čmrlji prav iste misli: V Indoneziji so predlagali kar tri črte (vedno isto, črta med Vzhodno in Zapadno Nemčijo, črta med cono A in B tržaškega ozemlja, črta med Zapadom in Vzhodom). Tu pa smo se v lepi slogi nasitili in — murva je cela ostala gospodarju. Ko sem se spuščal na tla, me je nekaj čmrljev spremenjalo, kot bi bili v skrbeh, da bom

padel. Poslovili so se od mene z zateglim: »Zuuuummm, zuuuuummm«.

ZLATO TELE NA GRADIŠČU PRI KAZLJAH

Pri Kazljah je hrib, ki ga domačini imenujejo »Vahtac«. Takrat, ko so v naše dežele vpadali Turki, je bilo na tem hribu gradišče-brdnjava, kamor so se zatekali prebivalci. Že od nekdaj kroži govorica, da je na tem kraju zakopano zlato tele, ali kak večji zaklad. Baje je bil pod gradiščem dolg rov in v tem rovu so bile skrite razne dragocenosti. Za zaklad je bilo veliko zanimanja, saj je nekoč celo iz Trsta prišel nekdo, da bi poiskal za-

klad. Domačini so pred dvajsetimi leti kopali celo zimo in so v globini 5 do 6 metrov našli razne stare predmete, okostja in drugo. Zgodovinar Sila je večkrat svetoval vaščanom, naj kopljejo, da bodo našli zaklad. Do danes ga še niso našli. Želimo, da bi ga našli s pridnim delom — pridnostji in vztrajnostji jim ne manjka — v pridelkih: teranu, krompirju, pšenici, sadju in drugem.

Med NOB so fašisti požgali dve tretjini vasi in ustrleli kot talce štiri mlade fante. Partizani so napadli vojaško transportno kolono, ki je peljala živžev v bližnjo postojanko. Požig vasi je sledil kot represalja na partizanski napad. Anglo-ameriška vojaška uprava je potem obnovila stanovanjske hiše, hlevi pa še danes čakajo.

P. A.

IZID LITERARNEGA NATEČAJA

Za literarni natečaj, ki ga je bil »Slovenski Jadran« razpisal v svoji 22. številki, je uredništvo objavilo 7 prišpevkov. Komisija se je odločila, da podeli razpisani nagradi za najboljši črtici takole:

prvo nagrado 2000.— din prejme Humbert Priback za prispevek Cesta bela je tako,

drugo nagrado 1.000.— din prejme Ludvik Prelec za prispevek Istranka.

»Slovenski Jadran« obenem razpisuje drugi nagradni literarni natečaj

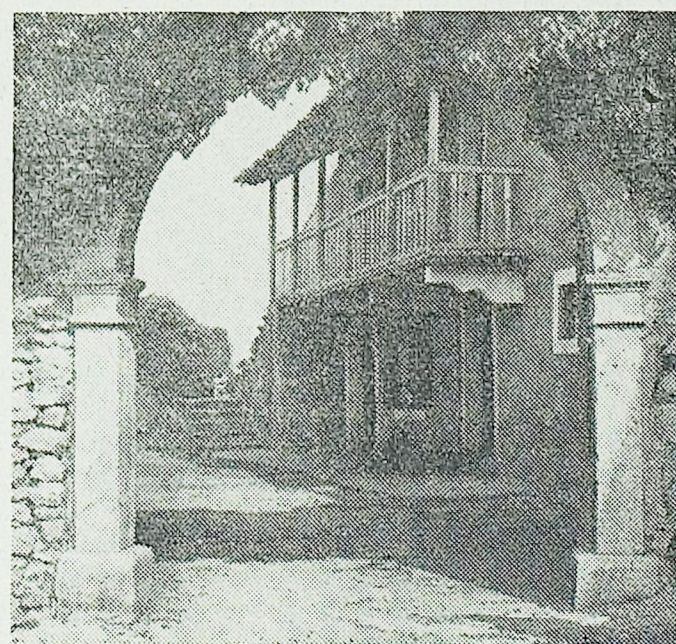
Prispevke — kraške črtice — bomo objavljali s 1. septembrom. Natečaj bo trajal do 29. novembra t. l., ko bo komisija spet izbrala in nagradila tri najboljše sestavke, in sicer:

1. nagrada bo 3.000.— din,

2. nagrada 2.000.— din,

3. nagrada 1.000.— din.

Natečaja se lahko udeležijo vsakdo. Prispevke pošiljati na naslov »Slovenski Jadran«, Santorijeva 26. Koper.

Dvorišče kraške hiše kalona

Zagoreli in nasmejanih lice so se taborniki iz Postojne vrtnili na svoje domove. Sonce je ožgalo njihova mlada telesa, dobra hrana, zrak, morska voda in red pa so jim dali moči in zdravja za nove delovne napore preko leta. Kraški vihariki, ponosni sinovi prirode, so kot južnjaki prišli med »Bleda lica« in ponovno potrdili, da je tabornišvo najprimernejša oblika zdravega in prirodnega izživljanja mladih ljudi, ker krepi telo in duha ter plemeniti srce, starejšim ljudem, ki so ostali zvesti taborništvu, pa nudi mnogo lepega oddiha.

Kraški vihariki so si letos postavili svojo plateno vas ob morju pri Urinju v občini Reka. V neposredni bližini so imeli za sosede tabornike iz družine Pivškega močerala. Prostor, kjer so taborili Postojnčani in

no dela med letom in na taborjenjih, da gre za kvaliteto organizacije. Težnja po obnovi taborniške organizacije po vojni se je pojavila že zgodaj. Pri nas v Sloveniji je bila obnovljena leta 1951 pod imenom Združenje tabornikov Slovenije, v drugih republikah pa so obnovili izvidnike. Marca meseca leta 1951 je izšel v »Novi Gorici« prvi članek o taborništvu, ki je seznanil primorske Slovence s taborništvom, kmalu nato pa je bil v Postojni ustanov-

nju le za počitniško kolonijo. Tovariš Jordan, starešina tabora, je dosledno vodil zapiske o obiskih in dal vsakemu v podpis knjigo spominov. Vanjo so zapisovali svoje vtise starši otrok — tabornikov, predstavniki oblasti in družbenih organizacij. Ugotovljeno je, da imajo taborniki izvrstno hrano, da je disciplina vzorna, vodstvo skrbno, da je taborni prostor primeren in da bodo počitnice prelepe. Toda tako bo verjetno pri vseh počitniških kolonijah. Tabornikom pa to ne sme biti dovolj, gre za to, da letni občni zbor skrbno oceni, ali so uspeli kot organizacija za počitniške kolonije ali kot taborniška organizacija. Ni moj namen, da na tem mestu razpravljam o sončnih in senčnih straneh letošnjega taborjenja, rad bi povedal nekaj splošnega, ki pa zadeva tudi ta tabor. Spoznali smo, da nam pristarejših tovariših ne manjka požrtvovalnih, manjka pa nam po taborniško mislečih ljudi. Nadalje smo spoznali, da nekatere vzgojne metode, prinesene iz bivše Jugoslavije, ne odgovarjajo več, da je treba pri nas več medsebojnega zaupanja in več objektivnosti in samokritike. Potem je treba le povedati, da mnogi mladi ljudje še ne čutijo, da je tabornišvo prava stvar gibanje mladih ljudi, da predstavlja skupek življenjskih načel, ki jim velja ostati zvest do konca življenja. Po mojem, tabornišvo tudi pri nas ne more po-

Se ena stvar je, o kateri se splača spregovoriti nekaj besed. Danes se mnogo govori o treznostnem gibanju, še posebej za mladino, ki naj bi se čimbolj vzdrževala alkohola in čim dlje vzdržala nikotina. Pred vojno smo imeli vrsto organizacij, ki so propagirale treznost, kot najbolj dosledni v pogledu treznosti pa sta bili gozdovniška in skavtska organizacija. Tudi v naši novi taborniški organizaciji so sprejeta treznostna načela, toda treznost se samo priporoča. Gre za to, da bi naš taborniški, v drugih republikah pa izvidniški pokret postal aktiven, dosleden in v vsakem oziru zgleden pobornik treznosti. Tako bi naše tabornišvo še bolj pridobilo na ugledu.

Torej taborni ogenj, ki je nekajkrat zelo lepo zagorel, je ugasnil. Ob lepem morskem zalivu je utihnila pesem tabornikov, na lepe igre, nastope, na delo, na straže in dežurstva bo ostal le še spomin. Kraški vihariki se bodo prav gotovo še vračali v Urinj in obnavljali spomine. To taborjenje pa bo ostalo v prijetnem spominu tudi vsem gostom, ki so uro ali dve preživeli med našimi taborniki, morda celo pri njihovem tabornem ognju. Tabor je obiskal tudi predsednik OLO Postojna tovariš Jelarčič v družbi načelnika SPK tov. Jerale in načelnika Sveta za zdravstvo tov. Kranjca. Tovariš Jelarčič je izrazil priloženost in pri tabornem ognju izročil taborečemu načelniku Sveta za gospodarstvo tovarišu Jurcu odlikovanju, in sicer Red hrabrosti in Red zaslug za narod. S tem pa ni bil počaščen samo tovariš Jurca, temveč vsi taborniki. Tovariš predsednik je pri tem tudi naglasil, da je prav to zborovanje najbolj primereno, da se počasti požrtvovalni borec za socializem, obenem pa, da se da vse priznanje mladi taborniški organizaciji. Taborniki so bili tega dogodka silno veseli in po izročitvi odlikovanj je zaorila partizanska pesem.

Ob zaključku bi še rad izrazil vse priznanje članom tabornega vodstva, ki so pripomogli, da so se mladi ljudje počutili prav dobro. Prav po materinsko pa so zanje skrbeli tovarišica Jurcova in tovarišica Prinčičeva.

Rudi Hönn

Mladina postojnskega okraja na taborjenju ob morju

Vodstvo kolonij je izbralo med drugimi obmorskimi kraji za taborjenja tudi kraj Urinj, 9 km od Reke, od koder je lep razgled na Kraljevico, Omišalj, Opatijo, Lovran in nad katerim kraljuje veličastna Učka. Toda ta gora tabornikov ne navdušuje samo s svojo lepoto, temveč jim je tudi za barometer. Na taborjenju je okoli 60 ljubiteljev morja in sonca. Sotore so si postavili tik ob morju, ki jih budi in us-ava s svojim bučanjem. Največ tabornikov je iz Ilirske Bistrice, Postojne in Pivke. Dobro voljo jim je sicer nekoliko skalila burja, ki je razsajala kar dva dni in dve noči. Odkrila je celo nekaj šotorov, ki so jih taborniki z združenimi močmi hitro pričvrstili, da so tudi burji kljubovali. Ko pa je zopet posijalo sonce, je oživelo zopet morje in taborišče. Taborniki so zlezli iz šotorov, se kopali, sončili in kratkočasili z igrami. Najlepše in najzabavnejše pa je ob tabornem ognju, ko taborniki pojejo, plešejo kola, recitirajo pesmi, zabavajo ostale s šaljivimi prizori in obujajo spomine na NOB.

Vsi taborniki so zdravi in pošiljajo morske pozdrave staršem in znancem. Domov se vrnejo 12. avgusta.

M. S.

RESITVE UGANK IZ PREJŠNJE STEVILKE

SESTAVLJENKA: 1. Visla, 2. Anica, 3. kamen, 4. krona, 5. Dunaj, 6. tiger, 7. Boris, 8. kreda, 9. ega, 10. o, 11. r, 12. č, 13. mir, 14. deček. — SIMON GREGORČIČ.

IGRA S STEVILKAMI: vsote so: 9, 98, 987, itd. do 987654321.

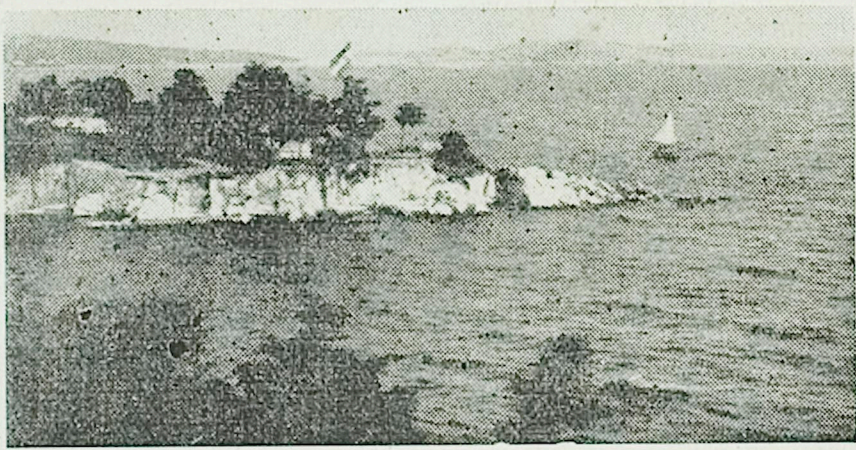
ČETRTO TABORJENJE KRAŠKIH VIHARNIKOV

Pivčani, je zelo primeren in bo verjetno postal stalen kraj za taborjenje. Kraški vihariki so si v bližini taborišča, na bregu majhnega morskega zaliva med oljkami postavili leseno kočjo, ki bo nudila primerno zavetje tabornikom — izletnikom ob nedeljah in praznikih, ko bodo prihajali na morje na kratek oddih. Pri tem pa nikakor ne bi bilo slabo, če bi taborniki iz rodu Kraških viharikov postavili še eno kočjo nekje v gozdovih blizu Postojne, kjer bi se zbirali v prostem času, največkrat pozimi, uganili marsikatero pametno, zapeli, dali taborniškim igram polno veljavo, se smučali in se vzgajali v gozdni šoli. No, kar še ni, je še lahko.

Taborjenje je oblika letovanja, ki si je domovinsko pravico pridobilo v vseh civiliziranih deželah sveta. Tabornišvo pa je mnogo več, je gibanje dečkov in deklet, mož in žena, da si ohranijo do pozne starosti hotenje, ki so se oklenile matere prirode. Prvi organizirani taborniki so bili ameriški gozdovniki, ki so se pojavili leta 1902. Ustanovitelj gozdovnikov je tudi pri nas zelo popularen ameriški prirodopisec, slikar in pisatelj Ernest Thompson Seton. (V Sloveniji so izšle tele njegove knjige: »Sivko«, volčji roman, »Srebrni sivec«, »Črni kljusač«, »Vinipeški volk«, »Rolf gozdovnik« in druge.) Na podlagi njegovih idej o prirodnih vzgoji mladega človeka — o gozdovništvu je leta 1908 angleški general Robert Baden Powell ustanovil skavte, na pol vojaško meščansko organizacijo, ki pa je ohranila mnogo pozitivnih vzgojnih oblik in zmagovito prešla preko vseh celin. Pred vojno smo imeli v Jugoslaviji gozdovnike in skavte, katerih nekdanji člani so mnogi naši vodilni možje. Mnogi partizani so s pridom uporabljali vse pionirske spretnosti, ki so si jih priučili v nekdanjih taborniških organizacijah. Po vojni je pri nas pričela s taborniško obliko letovanja pionirska organizacija, ki je postala na pol taborniška. Napravljen je bil nekaj kompromis med taborništvom in obliko počitniških kolonij. Vzgojne metode pionirske organizacije so v mnogočem podobne taborniškim metodam, ki pa se omejujejo samo na pionirje. Pionirska organizacija je pravilno spoznala, da ne gre le za gola taborjenja, za taka letovanja, temveč za vsebi-

ljen prvi taborniški rod v Slovenskem Primorju, ki je letos taboril že četrtoč, ki je postavil vrsto manjših taborov in organiziral nekaj zelo uspešnih izletov, predvsem v Iški Vintgar in v Dolenjske Toplice.

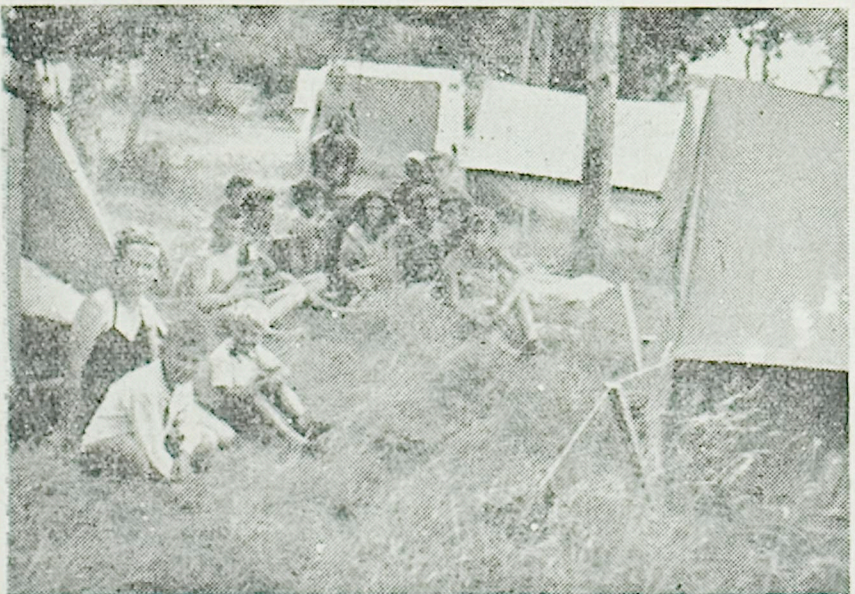
Četrto taborjenje Kraških viharikov je za nami in organizacija bo prešla na delo v mestu. Tudi letos so nekateri naši tovariši izrazili mnenje, da bi rod s taborjenjem veliko pridobil. Pojav prvega taborniškega rodu na Primorskem je sprožil val nezaupanja, med starejšimi mladinci

Na tem lepem rtiču so taborili kraški Vihariki

tudi posmeha, medtem ko je oblast pokret pozdravila in mu takoj nudila vso moralno in materialno pomoč. Prvi dve taborjenji, leta 1951 v Predvdvoru in leta 1952 v Ribnem, sta povsem opravičili taborniško organizacijo v Postojni, še več, naš taborniški rod je dal močno vzpodbudo za ustanovitev novih rodov v Ajdovščini, v Ilirski Bistrici in na Pivki. Čeprav tabor v Ribnem ni bil v tehničnem pogledu na višini, bil pa je po vsebini izredno kvaliteten in organizacija je pridobila na ugledu. Brez dvoma je letošnje taborjenje v nekaterih ozirih korak naprej, taborniški rod v Postojni je ponovno pridobil na ugledu, nezaupanja skoro ni več, mladi ljudje, ki niso taborniki, pa s spoštovanjem gledajo na taborniško organizacijo. Prav zaradi tega pa je treba, da so taborniki kritični in da analizirajo, v koliko je tabor uspel v smislu taborniških načel, po vsebini in kvaliteti in v koliko gre tudi v tem taborje-

stati množična organizacija v splošnem smislu, čeprav so vrata na široko odprta prav vsakomur, predvsem pa mlademu človeku. Tabornišvo je gibanje ljudi, ki znajo opazovati, ki znajo biti kos mnogim pionirskim spretnostim, ki hočejo biti požrtvovalni, ki hočejo živeti priročno, ki se ne izogibajo kolektivnih nastopov, ki jim družbena hotenja predstavljajo silnice življenja in napredka, ki jim taborjenja, izleti in šport niso le neke zabave, temveč mnogo več. Tabornišvo mora pri nas nenehno obnavljati partizanske tradicije, njihove pesmi in spretnosti, da se plemeniti patriotični čut mladih državljanov. Tabornišvo ni namenjeno samo mladim ljudem, le-ti pa morajo biti njegovo bistvo, morajo biti enakovreden element v gibanju, še več, morajo biti apostoli gibanja. Zdi se mi, da vse dotle ne bomo mogli govoriti o zavestnih tabornikih, torej o članih, ki jim pokret predstavlja del življenjskih načel, dokler se bo mlad človek oklepal organizacije le zato, da mu bo ta posrednik, da dobi od družbe podporo, s katero gre potem na pocieni počitnice. O res uspešnih taborjenjih bomo lahko govorili šele takrat, ko si bodo mladi ljudje znali sami pridobiti sredstva za taborjenje. Takrat bodo na taborni prišli do izraza vse težnje taborniške organizacije, prišlo bo do izraza tovarištvo, hotenja po zbližanju bodo vse večja, dolčas bo izginil, uveljavila se bo gozdna šola, ki jo danes uvaža tudi Partizan in še igra se bo plemenitila. Takrat mladim ljudem ne bo vseeno, kdo upravlja organizacijo, pri upravljanju bodo hoteli imeti svoj delež in še celo hrana, pa čeprav polenta, bo drugače cenjena, kakor pa še tako bel in obložen kruhek. Taborniki se morajo po svojih taborniških načelih, po svojem odnosu do življenja in družbe ločiti, krepko ločiti od na videz sorodnih šotornikov.

Tabor kraških Viharnikov

Taborni ogenj

Lep poletni popoldan je bil. Sonce je sijalo. Mala četica se je zbrala pred taborniškim lokalom. Postavili smo se v četrterede z vodovimi zastavicami na čelu in odkorakali s pesmijo na ustih v Skočjan. Tam smo našli že pripravljen taborni ogenj, ki sta ga pripravila voda »Delfinov« in »Črni jastrebov«. Posedli smo na tla v bližini morja in ob spremljavi harmonike zapeli razne pesmi. Ob sončnem zahodu smo se dvignili. V svitu poslednjih sončnih žarkov je švignil pod nebo močeen plamen prvega tabornega ognja družine »Srebrnega galeba«. Vsi smo občutili svečanost tega trenutka. Molčali smo in bilo je slišati le preskretanje ognja in pritaženo šumenja vetra v krošnjah dreves. Molk je pretrgal Rdeči mrav in po-

V kotu pod totemi in vodovimi zastavicami ob modelu tabornega ognja preli-ira skupina koprskih tabornikov svoj list »Tabora«. Ze ob koncu prvega polletja svojega obstoja so si »Srebrni galebi« uredili svoje gnezdo. V njem so se pridno učili in si pripravljali na najlepše, kar tabornika čaka — na taborjenje. V tih dneh se že poslavljajo od mogočnih gora, od Bohinjskega jezera in od tabornikov in tabornic iz petih sosednjih taborov. Vrnili se bodo galebi k svojemu morju, polni vtisov in lepih spominov in zadovoljni s svojim prvim taborom, o prijetni zavesti, da so se obnašali na njem kot pravi taborniki.

vedal dogodek iz skavtskega življenja. Sledila je taborniška zaobljuba. Rdeči mrav je razdelil rute in vsakemu čestital. V naših sreih je bilo praznično razpoloženje in vsak je nrisluhnil njegovemu utripanju. Zdelo se mu je, da sliši: »Bom dober tabornik, dober tabornik...!« Veseli smo se vrnili domov in še pozno v noč premišljevali o vsem, kar smo doživeli.

Napisala LAŠIČ BOŽENA iz KOPRA

Pionirska križanka

Vodoravno: 1. članica Balkanske zveze, 6. predlog, 7. glavni števec, 8. tuja valuta, 10. družinski poglavar, 11. evidenčna tablica motornih vozil v A coni, 13. vrsta pesnitve, 14. okrajšava, 16. naravni pojav, 18. nekdanji prebivalci v naših krajih, 19. starogrški bog vetrov, 20. mlada krava, 22. poklic.

1	2	3	4	5
6		7		
8			9	
		10		
11	12	13		
14		15		
	16	17		
18				
19		20		21
22				

Navpično: 1. osebni zaimek, 2. konju uzde natakniti, 3. glasbilo, 4. drugače, 5. medtem, 9. vrsta zvezd, 12. električni pojav (množ.), 15. oblika glagola dati, 17. tovarna pohišva v Kopru, 18. del ravnine, 19. vrsta dura, 21. ploskovna mera.

V malih dozah zdravilo, v velikih strup

NAŠA DOMAČALEKARNA

Danes živimo v dobi, ki jo je ne-ki zdravnik duhovito imenoval »doba pretirane uporabe zdravil«. Za- res, danes je večje povpraševanje in potrošnja zdravil kakor v kateri-koli dobi naše zgodovine. Pa ne sa- mo to! Ljudje segajo po najrazlič-nejših zdravilih brez sveta in celo proti zdravnikovemu dovoljenju.

So vam včas te vrste oblačila za sončenje? Letos so zelo moderna in so jih polni vsi modni žurnali

V zdravilstvu pa velja zlato pra- vilo, da je vsak preparat koristen le, če ga jemljemo res po potrebi in v malih dozah in da je vsako še tako dobro zdravilo bolj ali manj strup, če v uporabi pretiravamo. Zato mo- ramo paziti tudi pri na videz ne- dolžnih sredstvih, kot so aspirini, uspalna sredstva in celo vitamini. Vitamine uporabljamo le takrat, ko so nam resnično potrebni. Tudi vsa- kega »lavobola ne smemo takoj zdraviti z aspirini, piramidoni ali kombiniranimi praški, kajti pri po- gosti uporabi se organizem navadi na zdravilo in mu več ne pomaga. In tako pridemo nujno do tega, da doze povečujemo, zdravilo postaja za nas strup, ki lahko ogromno ško- di našemu organizmu.

Zato moramo vedeti, kdaj jemlje- mo določeno zdravilo in kdaj tega ne smemo. Da bi vam v tem pomagali, vam prinašamo podatke o naj- več uporabljanih zdravilih, o tem, kdaj jih jemljemo in kdaj nam ne

bodo koristila, pač pa samo škodila. Vsaka gospodinja mora imeti doma najnujnejšo lekarno, toda vedeti mo- ra tudi nekaj o zdravilih.

ASPIRIN, KOFEPIRIN, KODA- CIL, PIRAMIDON, KOMBINIRA- NI PRAŠKI: zdravijo glavobol, zo- bobol in podobne težave. Uporab- ljati jih smemo tudi pri začetkih hripe, nevrogije, mrzlice ter pri bo- lečinah menstruacije. Izogibati se jih moramo pri srčnih boleznih, previ- sokem krvnem pritisku, podhranje- nosti in nesečnosti. Če jih uporab- ljamo prekomerno, bo nastopilo hi- tro hujšanje, stalna utrujenost, pre- bavne motnje in celo zlatenica.

BROMOVI PREPARATI: blažilno vplivajo pri nervoznih ljudeh, toda nevarni so za zdravljenje apatije ali če imamo previsok krvni pritisk. Prekomerna uporaba izzove veliko utrujenost.

BARBITURATI, CHLORALOSA, GLUKOHLORAL: to so sredstva za spanje, ki jih uporabljamo pri za- časni nespečnosti, ki je prišla slu- čajno zaradi kakšnega zunanega po- voda. Uporabe se moramo izogibati pri nesečnosti, kronični nespečnosti organskega izvora, ko se moramo nujno posvetovati z zdravnikom. Če ta sredstva pogosto uporabljamo, se na njih navadimo, nespečnost pa ostane. Pri prekomerni uporabi na- stopi tudi hudo zastrupljenje ali onemoglost.

KOFEIN, STRIHNIN, VITAL: delujejo na poživitev delovanja cen- tralnega živčnega sistema. Lahko uporabljamo pri prehodni utruje- nosti od dela, posebno intenzivno du- ševnega dela. Izogibati se moramo pri nervozni, srčnih obolenjih, previ- sokem krvnem pritisku, nezadostni prehrani in jetiki. Prekomerna upo- raba povečuje nervozo, ovira pravi- lno delovanje srca, vida in sluha, po- vzroča nespečnost in zvišuje krvni pritisk. V posebno hudih primerih lahko zaradi prevelike uporabe teh zdravil izgubimo za nekaj časa spo- min.

ODVAJALNA SREDSTVA: Upo- rabljamo jih za pospeševanje preba- ve pri zaprtosti, toda le če ni kro- nična (posvetovati se morate z zdravnikom). Izogibati se moramo teh sredstev pri kronični zaprtosti. Če se na njih navadimo, nam več ne koristijo, dobimo pa tudi hude prebavne motnje.

VITAMINI: Zapomniti se mora- mo, da je vitaminov veliko in da ima vsak izmed njih prav posebno delovanje in učinek. Uporabljamo jih pri splošni izčrpanosti, rekonvale- scenci in nezadostni prehrani. Ne smemo jih jemati, če nam je zdrav- nik prepovedal. Prekomerno uživa- nje C-vitamina lahko povzroči splav ali mrtvo rojeno dete.

Naša kuhinja

Zelenjavni kruhki

so posebno primerni za srčne in ledvič- ne bolnike (kot neslana hrana s pičlo te- kočino). Tudi deci naj služijo taki kruhki kot dopoldanska ali popoldanska južina, ker so bogati vitaminov in mineralnih soli.

Primer: Čisto, oprano, nastrgano kore- ničje, posebno korenje, nastrgana črna redkev ali redkvice in nekoliko hrena, tik pred uporabo posolimo (za ledvične in srčne bolnike brez soli!), vsemu dodamo še sesekljane peteršilja, okusimo z li- moninim sokom ter vmešamo kisle smeta- ne ali kislega mleka toliko, da dobimo go- sto zmes. K tej zmesi lahko nadalje do- damo še 2 do 3 žlice ovsenih kosmičev, katere smo dve uri prej namakale v 4 do 6 žlicah kislega ali sladkega mleka. S to zmesjo na debelo namažemo rezine čr- nega kruha in še po vrhu potrosimo z drobno zrezanim drobnjakom.

Kruhowe rezine lahko tudi namažemo: 1. z zeliščnim maslom: penasto vmešane- mu maslu dodamo drobno sesekljan ze- len peteršilj, koper, pehtan ali drobnjak. 2. s kvasnim maslom (važno zaradi vita- mina B): Kvas raztopimo v žlici vode ter nato vmešamo v presno maslo in doda- mo še drobno sesekljane zelenega pe- teršilja ali drobnjaka. 3. s skutnim ma- slom: maslo penasto vmešamo, dodamo pretlačeno skuto, nekoliko smetane ali kislega mleka ter drobnjaka.

Na vsako tako »podlago« lahko potem nalagamo okusno zrezano, dobro očišče- no in oprano zelenjavo vseh vrst: na tanke listke zrezano rdečo peso, na rezance zre- zano rdečo peso, na rezance zrezano ze- leno papriko, na kocke zrezan paradižnik, nastrgano zeleno, redkvice, hren, sese- kljane kumarice itd. Pozimi damo lahko vloženo zelenjavo. Zelo dobro in pripo- ročljivo je kisto zelje, pripravljeno z oljem in česnom, na listke zrezana čebu- la ali por (beli in zeleni deli!), le da za omenjene bolnike pripravimo vse brez soli.

Močan kavin duh iz posode od- stranišimo tako, da držimo v njej pri- žgano vžgalico.

Če hočemo, da so črni čevlji po- sebno lepo očiščeni, moramo kremi dodati nekaj kapljic črne kave.

Marmor osvetlimo z volneno krpo, namočeno v vosku, ki smo ga raz- močili z esenco terpentina.

NADUHA - Kako si bolnik pomaga brez zdravila

K alergičnim boleznim prištevamo tudi naduho ali bronhialno astmo. Algija je preobčutljivost do neka- terih tvarin ali snovi. Alergične bo- lezni so na primer senški nahod, koprivnica po zauživanju jagod ali prijetanju nekaterih rastlin. Za na- duho vemo, da izzove napad kak določen prah, poplesk stanovanja, obleka, kaka hrana in podnosilec ne- ke dražeče snovi, zaradi katere pri- de do napada naduhe. Bronhialna astma je krč v dušnikih, pri katerem je oteženo dihanje. Izdihi je pri nadušljivem bolniku podaljšani. Ne more pa zaradi tega tudi pravilno vdihati.

Zdravljenje naduhe je zasnovano na načelu, da z zdravili preprečimo ali ublažimo krč v dušnikih ali di- halnih mišicah prsnega koša. Zato dobiva bolnik tablete, kapljice, in- jekcije, inhalacije in celo posebne cigarete proti astmi. Bolnik se po- časi svojemu zdravljenju privadi. Tako opazimo, da se pojavi napad pri bolniku, ki je pozabil svoje zdravi- lo doma, da ga nima na sprehodu ali potovanju pri sebi.

Že dolgo je znano, da vplivajo na napad razne duševne motnje. Nadušljivi bolniki pogosto povedo, da so opazili hujše in daljše napade po kakih duševnih, čisto tudi ne- znanih pretresljajih. Zato že nekaj časa poskušajo z vzgojo in pomirje- vanjem vplivati na take bolnike.

Uspelo je doseči precej uspehov oziroma zboljšanj pri teh bolnikih. Najprej se morajo taki bolniki pri- vaditi pravilnemu dihanju. To lahko dosežemo z dihalnimi vajami, enako- mernim in globokim dihanjem. Bol- nik si mora pridobiti zavest, da lah- ko napad prepreči ali skrajša, če se ne vznemirja in če pravilno in mir- no diha.

Posledica napadov naduhe je krč dihalnih mišic. Te krče lahko bol- nik sprost s masažo. Z njo ohrani tudi prožnost prsnega koša.

Taki ukrepi koristijo, ker se zma- njša pri vsakem bolniku uporaba zdravil. Večina zdravil proti naduhi vsebuje adrenalin. To zdravilo pa pri dolgi uporabi neugodno vpliva na sree in krvni obtok. Na splošno lahko rečemo, da je za telo koristen vsak ukrep, ki zmanjšuje količino rabljenih zdravil.

Bolnik sam bo pa tudi občutil znatno olajšanje, če bo mogel svoje težave in napade zmanjšati in si jih olajšati s preprostimi ukrepi.

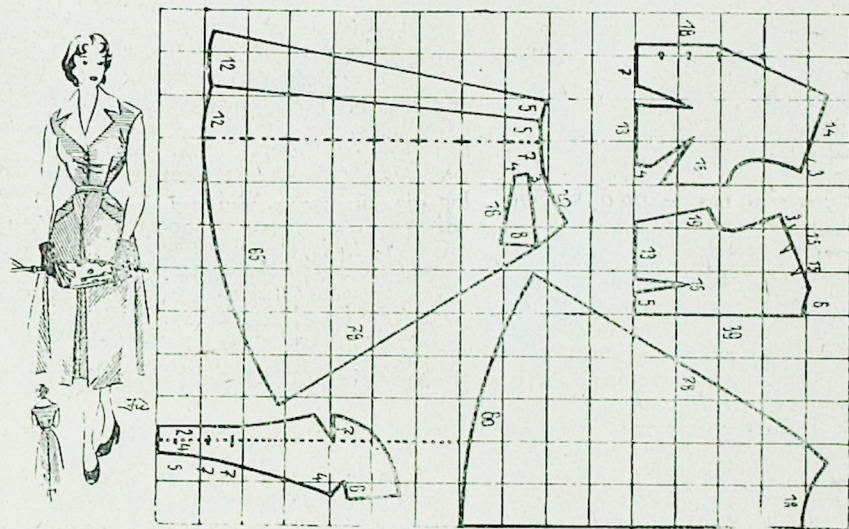
Kis iz odpadkov sadja

Iz sadnih odpadkov lahko naredi- mo prav dober kis. Olupke stresmo v lončeno posodo in polijemo z vrelo vodo. Na toplem naj stoji 8 dni, nato pa vsebino precedimo v drugo posodo. Na 10 litrov tekočine dodamo 1/4 kg kvasa ter kosček pra- ženega črnega kruha. Posodo pokri- jemo s pokrovko ter postavimo na toplo, da zavre.

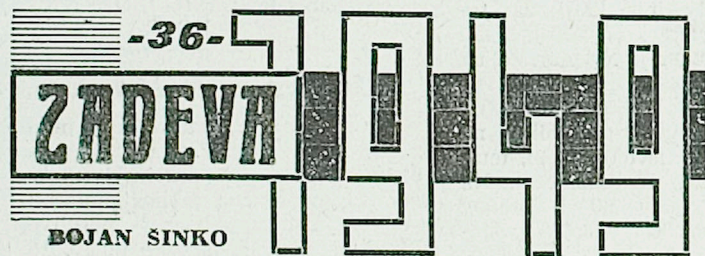
Po enem mesecu bo kis uporaben. Zdjaj ga precedimo in napolnimo steklenice. Lahko ga še očistimo z zdrobljenim lesnim ogljem. To se pravi: na platneno krpo damo nekaj kosčkov oglja in skoz njo precedimo kis. Če temu kislu dodamo še nekaj rožmarina, tropotca, mlade trte, ja- neža, potem tak kis ni samo izvrstna začimba ampak je tudi zdravilen.

Perilo iz nylona peremo v mlačni milnici, ga ne ožemamo in ga su- šimo v senci. Likamo ga samo malo z mlačnim likalnikom.

Z mlekom lahko takoj pogasimo goreči petrolej.

Če ste količjak spretni, si tole pr enostavo obleko sešijete v treh urah. Potrebujete 4,50 m kakršnegakoli la hkega blaga 90 cm širine, za ovrat- nik pa še 50 cm belega pikeja. Kroj je narisano kot navadno na kvadra- tih 10x10 cm, mere so v centimetru ih. Ne pozabite dodati za šive in veliko uspeha!

12. poglavje

NA POTI V MEHIKO

Mac Mc Intosh kajpak ni iskal novega kavboja, ko mu je slučaj privedel Ivana v hišo. Škotski farmer in njegova žena se nista zanimala za usodo, ki je pripeljala oba zaljub- ljenca v Avstralijo. Edini človek na petem kontinentu, ki ga je Ivan o vsem poučil, je bil dr. Bloomstead v Sydneyu. Mladí zdravnik pa je molčal kakor grob in ni mogel dolga leta pozabiti očarljive lepote črnolase Dolores.

Dve leti njenega brezskrbnega življenja na Mac Mc Intoshovi farmi sta skoraj prehitro minili. Slovo od av- stralske divjine je bilo mnogo težje, kakor sta pričakovala. Ko sta se Ivan in Dolores vkrcala v Port Darwinu na avstralsko ladjo »Tasmanija«, ki naj bi ju na njuni poti v Mehiko pripeljala do otoka Fidži, sta še dolgo po odhodu ladje zrla s krova za izginjajočim pristaniščem, kjer jima je mahal v pozdrav Mac Mc Intosh. Ta ju je osebno spre- mjal skozi divjino do portdarwinskega pristanišča, kjer je imel še svoje poslovne opravke.

»Tasmanija« se je s polno paro bližala otočju Fidži v Tihem oceanu. Na njenem krovu verjetno ni bilo sre- nejšega para od Ivana in Dolores, ki sta noč in dan sanja- rila o svoji poroki ob Río Fuerte, kjer naj bi se Ivan zopet vrnil k svojemu poklicu — obdelovanje zemlje, Do- lores pa k svojemu očetu. Sedaj je bil Ivan že prepričan, da je Moskva naredila križ čez »Zadevo 1949« — vsaj z

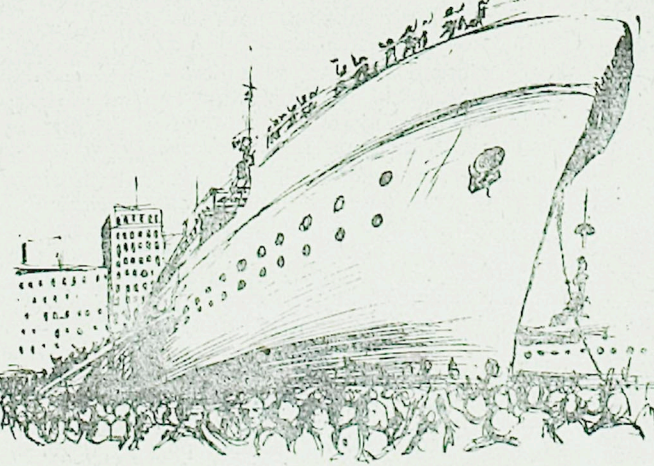
njim kot lažnim Stuartom Masonom v glavni vlogi. Zakaj pa je Moskva v celoti opustila svoj prvotni namen, da spravi s poti voditelja britanske konzervativne stranke, tega ni zvedel seveda nikoli. Vedel je le — kar je slišal po radiu na Mac Mc Intoshovi farmi — da je prišla po parlamentar- nih volitvah jeseni 1951 v Veliki Britaniji na oblast konser- vativna stranka in da je postal Winston Churchill, na kate- rega naj bi pred več kot dvema leti oddala njegova roka smrtonosne strele, ponovni predsednik ministrskega sveta.

Naslednja postaja na njuni poti v Mehiko so bili Ha- vajski otoki. Dolores je sicer izkoprnevala od domotožja, čim bolj sta se bližala njeni domovini, toda mimo Havaj- skih otokov ni mogla. Kot pevka v singapurskem »Morskem vragu« in sydneyjski »Nočni zvezdi« je pogosto pela pesmi o Havajih, tamkajšnjih lepoticah in ljubezni. Zato si je ho- tela na lastne oči ogledati ta domnevni raj skoraj vseh zaljubljenih na svetu.

Doživela pa je precejšnje razočaranje — denar ameri- škikh mogotcev je skoraj popolnoma iznakazil naravni trop ski čar tega po vsem svetu znanega otočja, ki je očaralo že

Jacka Londona. Iz njenega hotela v Honolulu, v glavnem mestu otočja, ni bilo daleč do prve »havajske vasi«, ki so jo postavili v neposredni bližini hotelskega parka. Banki- rjem in ostalim denarnim mogotcem iz New Yorka in San Franciska ni bilo treba prav nič stikati pa otočju za slove- čimi lepoticami, saj so si jih lahko ogledali v neposredni bližini hotela. Zadostovalo je naročilo v hotelski veži in že so se zbrale lepote v »vasi« k plesni prireditvi, kakršne je mogoče videti le v filmih ali televizijskih sprejemnikih. Tudi Ivan in Dolores sta bila po sončnem zahodu prvega dne svojega bivanja v Honolulu med občudovalci te vrste tropske romantike v »vasi« ob hotelskem parku. Naslednjega dne pa sta videla odhajati snočne plesalke v krilih iz trave iz salonov za lepoticenje — z dvojno porcijo ameri- škega sladoleda v desnici. Krilca iz trave so v njihovem prostem času zamenjale najmoderneje obleke ameriškega kroja. Dolores je morala kmalu ugotoviti, da ni več na otoku Oahu, na katerem leži Honolulu, nobenih lepotic v krilih iz trave — razen v »vasi« ob parku njenega hotela. Vrle Havajke so namreč že zdavnaj spoznale, da je bivanje v prostornih hišah z ventilacije, hladilniki, kopalnicami in vodovodom mnogo udobnejše kot v romantičnih kolibah njihovih prednikov. Plesi starih Havajcev iz ljudozerskih časov so se umaknili modernim plesom, ki so jih bili večji tudi njihovi drugobarvni kavalirji, zbrani ob vseh vetrov. Starodavnih hula-hula plesov so se učile rjave havajske lepote samo še iz poklicnih razlogov. Za hula-hula plese so bile najbolj navdušene mlade Američanke, ki so jih potem v večernih oblekah predvajale na prvi družabni pri- reditvi v Chicagu ali San Francisku. Zlasti Chicago je slovel v tem pogledu, za kar so skrbeli številni polnogi girli. Ameriške žene ne slišijo rade, če jim moške sporočijo, da morajo poslovno odpotovati v Chicago.

Ameriški kapital je temeljito spremenil cvetoči obraz starih Havajev. Nastale so ogromne plantaže ananasa in sladkornega trsa, ki so uvrstje Havajsko otočje med najslajše pokrajine na svetu — tudi v tem smislu. Kjer ne raste ananas, uspeva sladkorni trs in narobe.

S koprskimi dijaki in profesorji po domovini

(Nadaljevanje s 7 strani)

na postaji obljubili »slovenačko je-
lo«. In veste kakšno je bilo? Krom-
pirjev golaž s papriko, ki smo ga v
dveh dneh ravno štirikrat jedli. Pa-
prike smo se tako privadili, da mi
je Tincina mama včeraj zaupala:
»Moj, doslej tako izbirčni deklíč, se-
daj pojé vse, samo da je zraven —
paprika!«

V Niški banji smo se v bazenu za
štiri osebe hkrati kopali vsi: veiki,
mali, suhi, debeli, sitni, veseli. Ta-
kega prizora še niso posneli za no-
ben film. Škoda!

Skoplje mi je zaradi tiste nadlo-
ge, ki je nasprotje zaprtju, zapustilo
precej ožne spomine. Od tu pa z
avtobusom na Ohrid. 200 km — 12
ur! Pot je bila res izredno lepa in
zanimiva: hribi prekopani za hidro-
centrale, motor TAMA nas je po-
tegnil skoro 1500 m visoko, a zve-
čer so nas bolele vse kosti. In ne
poboljšljivi šaljivec Jožek je takoj
našel razlago za nastanek imena
Ohrid, ko je vzdihoval in otipaval
podaljšek hrbta.

Dva dni počitka v Ohridu sta se
nam prilegla. In rezultat? Vročice
in olupljeni hrbti, apetit za ohridske
postitvi, natančno poznanje makedon-
ščine — sploh smo potem še nekaj
dni govorili samo »makedonski«
Obiskali smo vse cerkve in muzeje
videli molitve dervišev, se pri Sv.
Naumu slikali in mislim, da mi
špelca ne bo zamerila, če izdam
njeno skrivnost: imela je oboževalca
s tremi hišami. Kakšne so, sicer ne
ve, a pravi, da je to niti ne zanima.

Prehitro je minilo, potem pa vož-
nja, ki smo se je najbolj bali. Iz
Ohrida preko Prespanskega jezera in
Bitolja nazaj v Skoplje in od tu v
Sarajevo. Stiska v vlakih in tuneli.
V knjižici piše, da jih je 99, a jaz
bi prisegla, da jih je vsaj še enkrat
toliko. Vendar se je po enatridese-
tih urah razprostrlo pred našimi
zaspanimi očmi prelepo mesto. Ta-
ko smo oživeli. Še spat nismo šli,
le umili smo se in se razkropili kot
mravljice.

V Titogradu nas je pred vročia-
sko kapjo rešila Morača, novih moči
za nadaljnjo pot pa smo si poiskali
v menda največjem jugoslovanskem
hotelu Crna gora.

Mislím, da ni nikogar, ki se ne
nasmehe ob spominu na vlakec iz
Titograda do Plavníc, razen mene.
Zapustil mi je namreč spomin: za
petdinarski novc veliko luknjó v
plašču.

Potem še vožnja po Skadrskem je-
zeru, iz Virpazarja v Bar pa udob-
nost v vagonu IV. razreda.

Morje! Ko smo ga zagledali, se
nam je zdelo, da smo že doma. Po-
zabili smo celo na težke kovčke, ki
smo jih vlekli po kilometer dolgi
razbeljeni poti, ker je cigán hotel
sto din od kosa. Na visokih valovih
smo se prijetno odpočili.

Od Bara do Dubrovnika sem na
pamuku, ki je prijetno zibal, spain.

zato nisem slišala, kako so nekateri
hranili ribice s hrano iz svojih že-
lodcev.

V Dubrovniku nas je že jutraj
pozdravila tista prava vročina, zato
se nisem čudila Špelci, ki je napi-
sala sestrici:

»Zdaj mi je pa že vsega dovolj.
V noben muzej in v nobeno cerkev
me nihče več ne spravi vsaj eno
leto!« in se je pridno odmakala v
kristalno čisti vodi. A veste, kje sem
jo zalotila čez dva dni v Splitu?
Domačina je izpraševala, kje je Me-
štrovičeva galerija.

Dubrovnik je bil vsem nad vse
všeč. Sicer promenada ni taka kot
v Sarajevu, kjer hodijo v kilometer
dolgi procesiji po štiri in štiri in
če hočeš iz vrste, moraš plačati 50
din kazni, vendar slišiš in vidiš tu

Večjo pozornost vsebini ljudskoprosvetnega dela!

(Nadaljevanje z 8 strani)

v nekakšen ekonomat ter s tem iz-
pustila vlogo usmerjevalca ljudske
prosvete.

Končno tudi ne moremo zahteva-
ti, da bi odbor vse naredil, vsaj od
polpoklicnih funkcionarjev tega od-
bora v Kopru, od katerih je eden
učitelj, drugi profesor in se ukvarja
z najrazličnejšimi posli od urejanja
mestne knjižnice, sodelovanja pri
gledališču, raznih razstavah, arheo-
loških izkopavanjih, ureditvi muze-
ja, vodi zgodovinskega društva in ure-
ja zgodovinske in literarne publika-
cije, ne moremo pričakovati od tako
obremenjenih ljudi, da bi se popol-
noma posvetili odgovornim nalogam,
ki jih postavlja prednje bogata in
pestra ljudsko prosvetna problema-
tika.

Prav zaradi tega dejstva bi bilo
dobro in potrebno zainteresirati šir-
ši krog ljudi, ki bi pomagali pri
dvigu ljudsko prosvetne dejavnosti,
ki bi krepili vsebino ljudsko prosvet-
nega dela. Najvažnejši delež teh na-
log pa bi moral vsakogar pripasti
odgovornim ljudem pri Socialistični
zvezi v posameznih občinah. Prav
na teh je, da ljudsko prosvetno delo
v njihovem okolišču, v njihovih va-
seh najde tisto pot, ki mu je po-
trebna, vrši tisto vlogo, ki mu je
namenjena.

Tako bomo lahko začeli tudi raz-
pravljati o knjižnicah, o večernih te-
čajih (bolj koristno se nam zdi, da
bi na primer v Krkavčah naučili od-
raslo mladino lepega in čistega slo-
venskega jezika, kakor da jim daje-
mo možnosti, da »kulturno« pleše-
jo), kmetijskih krožkih in šolah, pre-
davanjih, predvajanju poučnih fil-
mov, govorili bomo lahko o siste-
matični vzgoji in izobrazbi našega
novega človeka.

O vseh teh vprašanih smo doslej
vse premalo razmišljali in o njih
razpravljali, ko smo govorili o ljud-

vse, kar si poželi: jezike vseh na-
rodov in mode vseh stoletij, celo
čipkasto bluzico na goli koži.

Zdaj pa moje največje razočara-
nje: Partizanka! Prekrasen park z
vsem udobjem — za tujce! Sto du-
mačih, manj petičnih turistov se je
stiskalo v klunu podpalubja med av-
tomobili in motorji »boljših« potni-
kov.

Med potjo smo srečali »Galeba«,
ki je vozil abesinskega cesarja. Split
je bil še ves slavnostno okrašen, ko
smo prišli. In če me pridete kdaj
obiskat, imam tudi jaz nad vrati na-
pis: Dobro nam došli! — v abesin-
ščini.

Še poslovilni večer v Splitu, pet-
najst ur vožnje na »Ivanu Cankar-
ju« in na Reki — slovo. Ko smo si
stiskali roke, ni bilo nikogar, ki ni
rekel »Na svidenje prihodnje leto!«

In vam, ki to berete: Ne ustra-
šite se naporov, naj vam ne bo žai-
denarja! Potujte in spoznavajte do-
movino!

ski prosveti na naših vaseh in v
mestih.

Pri vsem tem bodo imela izredno
važno vlogo tudi naša podjetja za
delavska društva »Svoboda« in se-
veda tudi naše zadrge za društva
po vaseh.

Odbor Zveze v Kopru pa naj bi
bil le koordinator dela in izkušeni,
naj bi posredovali posameznim dru-
štvom oblike dela in skrbel zlasti
za poglobitve vsebine dela.

To je le nekaj misli, želimo pa,
da bi se oglasili še prosvetni delav-
ci, ki imajo več izkušenj in prika-
zali možnosti razvoja v tem pogle-
du, kakor tudi opozoriti na pomanjk-
ljivosti.

Važno opozorilo

Avtopodjetje SLAVNIK uvaša novo pro-
go Koper — Portorož ob sobotah in ne-
deljah po sledečem voznom redu:

odhod 19,00 Koper	prihod 1,30
19,10 Izola	1,20
19,20 Strunjan	1,10
prihod 19,30 Portorož	odhod 1,00

Proga obratuje od sobote 7. t. m. dalje!

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRA« ZELENO,
»CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODISAVLJENO MILO BREZ
ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN
RUMENO ★ MILNI PRAŠEK ★ PULITO ZA FINE TKANI-
NE ★ PRALNI PRAŠEK ODPRT IN V ZAVITKIH ★ KRI-
STALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOŠČILO ZA ČEV-
LJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOCINO »VARECCHINA«
GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPUJTE VEDNO IN
POVSOD NAŠE PRVOVRSTNE PROIZVODE, KI VAS
BODO V VSAKEM OZIRU ZADOVOLJILI.

Radio Koper

SOBOTA, 7. VIII. 54.: 13.45 Lahka in
zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Por-
treti; 14.30 Zena in dom; 15.00 Koroška
ohcet — nato še nekaj poskočnic; 17.00
Emisija za JNA; 17.30 Partizanski motivi
v narodni pesmi; 18.15 Zabavni orkestri
igrajo za židano voljo; 21.00 Filmska
glasba; 21.30 Slušna igra: Krasna: »Dra-
ga Ruth« izvajajo člani slovenskega gle-
dališča v Kopru; 22.30 V veselem ritmu.

NEDELJA, 8. VIII. 54.: 2.30 Za našo
kmetovalce; 9.00 Vesela nedelja; 9.15 Mla-
dinski tednik; 13.45 Glasba po željah;
15.00 Naši kraji in ljudje: Občinski praz-
nik v Kranju; 16.00 Lepo je v naši do-
movini biti mlad; 17.00 Naša domovina
— spored narodnih pesmi; 18.30 Melodije
v ritmu.

PONEDELJEK, 9. VIII. 54.: 13.45 Lah-
ka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15
Beležke o filmu; 14.45 Obzorik; 15.00
Od Triglava do Kolpe — spored narodnih
pesmi; 17.00 Igra godba LM iz Ljubljane
p. v. Rudolfa Stariča; 17.30 Bosansko
sevdalinke; 18.15 Glasbeni mozaik; 18.30
Šport doma in po svetu; 23.10 Glasba za
lahko noč.

TOREK, 10. VIII. 54.: 13.45 Lahka in
zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Be-
ležke o medicini; 14.45 Kulturno življe-
nje na Primorskem; 15.00 Parafaze na
slovenske narodne pesmi igra Marjan Li-
povšek; 17.00 Poje komorni zbor Radia
Zagreb p. v. Slavka Zlatiča; 17.30 Dal-
matinske in slavonske narodne pesmi;
18.15 Poje basist Miroslav Čangalović in
tenorist J. Lipušček; 18.32 Igra vaški sek-
stet; 20.00 G. Verdi: »Ernani« — lirčna
drama v 4 dejanjih — izvaja zbor, solisti
in orkester italijanskega radia p. v. Fer-
dinanda Previtalija; 22.10 Plesna glasba.

SREDA, 11. VIII. 54.: 13.45 Lahka in
zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Be-
ležke o kulturnem življenju; 14.45 Od
Triglava do Jadrana; 15.00 Narodne pe-
smi poje kvintet »Niko Stritof« in ženski
kvartet Radio Ljubljana; 17.00 Operne
arije poje Anita Mezetova ob spremljavi
beograjske opere; 17.30 Pomikalo: »Hvar-
ska suita« — nato dalmatinske melodije;
18.15 Za vsakogar nekaj — 23.10 Glasba
za lahko noč.

ČETRTEK, 12. VIII. 54.: 13.45 Lahka
in zabavna glasba, vmes objave; 14.15
Beležke o tehniki; 14.45 Kulturni razgledi;

15.00 Poje slovenski narodni trio; 17.00
Igra orkester Zlatko Črnjul s svojimi soli-
sti; 17.30 Narodne pesmi izvaja skupina
MKUD »Grgur Karlovcina« iz Pakraca;
18.15 Igrajo mali zabavni orkestri; 18.45
Narodne pesmi poje J. Lipušček.

PETEK, 13. VIII. 54.: 13.45 Lahka in
zabavna glasba, vmes objave; 14.00 Gla-
sba po željah; 14.45 Lahka in zabavna
glasba; 15.00 Poje slovenski vokalni oktet;
17.00 Pesmi in plesi iz naših krajev; 17.30
Simfonična glasba jugoslovanskih avtor-
jev; 18.15 Poje sopranistka Vilma Buko-
vec; 18.35 V narodnem ritmu.

Vpliv filozofije

(Nadaljevanje s 7. strani.)

Kri ni vodal! Prišli ste, da se ogre-
jete ob ognju bratovske ljubezni.
Hvala vam, da ste prišli, nam pri-
nesli pozdrave svojih in naših so-
mislenikov in zatrdilo, da se oma-
jeta prej hrib in gora, kakor pa va-
ša ljubezen do rodni meščanskih
bratov. S solznim očesom iskrene
ljubezni do vas vam ponujam ro-
ko v presrčen pozdrav!

Obsojeni so bili požigalci na se-
dem, osem in devet let težke ječe,
poostrene s postom in trdim leži-
ščem.

Popoldne. Polno ljudi je priča-
kovalo na kolodvoru prihod vlaka
št. 103. Žvižg in prišel je. Izstopa-
la so društva, požarna bramba iz
K., pevsko društvo »Slavček«, bral-
no društvo »Lipa«, tamburaško dru-
štvo »Struna«, sokolsko društvo itd.
Postavili so se na peronu, govornik
je stopil pred goste, pozdra-
vil jih je z navdušenimi besedami,
obrnil se proti koncu še k občinstvu
in rekel:

»Sedaj pa prosim, ne sodite jih
prestrogo, da so prišli sem. Oni sa-
mi niso prišli radi, bodite uverjeni,
da igrajo tu veliko vlogo drugi vzro-
ki, drugi slučajji, proti katerim se
človek ne more boriti. Zapuščeno-
st, slaba vzgoja, zaničevanje, slabo ra-
vanje z njimi, srč proti sedaj obsto-
ječemu družbenemu redu, vino in
žgane pijače, ki izpremenje najkrot-
kejšo jagnje v besnega, ničesar se
zavedajočega volka, so jih pripelja-
le na to mesto. Premislite njihov
obupni položaj in recite svoj: »Niso
krivi!«

Odhajajoči vlak je zažvižgal.
Narodno slavje je vkljub temu
dobro uspelo.

In vzrok tej dvojni zmoti in tej
raztresenosti govornika? Svoj čas
je študiral en semester filozofijo.

Iz Sežane

V Sežani je vedno bolj občutena
potreba po reprezentativnem kultur-
nem domu. Imamo sicer večjo kino-
dvorano, ki pa za kulturne predsta-
ve ne odgovarja. Treba bo resno
misliti, kako bi prišli do kulturnega
doma. Kulturno društvo »Svoboda«,
ki ima veliko število članov, se bo
še le potem lahko razmahnilo in s
prireditvami pokazalo kaj zna.

Domačini se niso mogli nikoli navdušiti za delo na
ogromnih plantažah belcev. Beli lastniki plantaž so si morali
poiskati delovno silo drugod. Zaradi Portugalcev, Kitaj-
cev, Japoncev, Korejcev, Črncev in drugih priseljencev, ki jih
je privabil na Havaje zaslužek na plantažah, so se znašli
domačini čez noč v manjšini, kar pa ni bilo v tem delu
sveta nič novega. Ivan in Dolores nista niti v Avstraliji
naletela na tolikšno število meščanov kot na Havajskem
otočju. Glavna beseda na otočju je ostala seveda belcem, ki
niso izpustili vajeti nikoli iz rok. Kakor znano, so Havaji
pod zastavo ZDA in predstavljajo važno križišče morskih in
zračnih poti med Ameriko, Azijo in Avstralijo.

Kljub temu, da je civilizacija popolnoma spremenila pr-
votni obraz Havajskega otočja, mu ni mogla povsem odvze-
ti njegove naravne romantike. Preden sta se Ivan in Do-
lores vpisala med potnike poltovorne ladje »Predsednik Roo-
sevelt«, ki naj bi ju izkrcal v Manzanillo na mehiška tla,
sta trdno sklenila, da bosta ob prvi priložnosti ponovno
obiskala to otočje, kjer sta preživela nekaj presrečnih dni
svoje ljubezni.

Ko je sirena na »Predsedniku Rooseveltu« zatulila k
odhodu, nista oba zaljubljenca niti slutila, da je bil to
njun prvi in zadnji obisk na Havajih, kjer civilizacija s
pomočjo dolarja počasi, a vendar temeljito izpodriva trop-
sko romantiko, ki je zaslovela po vsem svetu.

KONEC

Na krovu »Predsednika Roosevelta« je Ivan spoznal, da
nesreča nikoli ne počiva in da ni dobro hvaliti dneva pred
večerom. Ko se je ladja bližala sredini poti med Havaji
in Manzanillo, se je zbudila Dolores nekega jutra v svoji
kabini z visoko vročino. Ivan je ves iz sebe poklical kapi-
tana, ki je ugotovil pljučnico. Na ladji na vso nesrečo ni
bilo zdravnika, zato je radiotelegrafist poiskal zvezo z neko
ameriško vojno ladjo in posredoval njenemu zdravniku
znake bolezni lepe potnice, ki je vzbudila pozornost vse
posadke z ladijskimi častniki in kapitanom na čelu. Zdrav-

nik z vojne ladje je po brezlični poti potrdil kapitanovo
diagnozo in predpisal injekcijo, ki jih je imela vsaka ame-
riška ladja v svoji lekarni. Ta način zdravniške pomoči ni
bil na ameriških ladjah nič novega in kapitan »Predsednika
Roosewelta« je že večkrat vbrizgal injekcijo ter pripravil
zdravila iz ladijske lekarne po receptu nevidnega zdravnika.

Lepi bolnici pa vročina kljub injekciji ni upadla in se je
proti večeru še znatno povečala. Zopet je prikladal radiote-
legrafist zvezo z zdravnikom na več kot sto kilometrov od-
daljeni vojni ladji. Čim je prejel brezlični odgovor, je vbriz-
gal kapitan bolnici novo injekcijo. Tokrat je predpisal
zdravnik z vojne ladje enkrat večjo dozo kot prvič. Skoraj
brez diha je sedel Ivan ob bolniški postelji svoje ljubljene
Dolores. Strah za njeno življenje mu je skoraj popolnoma
ohromil živce, ko so njegovi prsti občutili, da ji žila v
zapestju vedno počasneje utripa.

Sredi noči je Dolores izdihnila, ne da bi doživela svi-
denje z očetom in poroko z Ivanom, ki mu je sledila vso
nevarno pot iz Singapura skozi indijske džungle, na Ceylon,
na otok Bali, v Sydney in skozi avstralsko divjino. Ivana
bi malone zastalo sree, ko je prisostvoval naslednjega dne
na krovu morskemu pogrebu svoje Dolores, ki je omagala
pred koncem njune dolge poti, nekaj dni vožnje pred me-
hiško obalo.

Ko je Ivan prispel z žalostno novico na haziendo nje-
nega očeta ob Rio Fuerte, je starega Armendariza zadela
od žalosti kap, mu odvezla vso moč leve noge in roke ter
ga priklenila na posteljo. Ivan mu je moral vedno znova
priporočevati sleherni podrobnost o Dolores in njenem
žalostnem koncu. Stari Armendariz je bil prepričan, da je
zakrivil smrt njegove edinke kapitan »Predsednika Roo-
sewelta«. Če ne bi bil hrom, bi se prav gotovo odpravil v
Washington in zahteval, naj ga pokličejo na odgovornost.
Zaman ga je Ivan prepričeval, da ne zadene kapitana nobe-
na krivda in da je vsakršna pomota ali malomarnost po-
popolnoma izključena. Radiotelegrafist si je dal pravilnost
sprejema v obeh primerih brezlično potrditi, kapitan pa je

spravil izpraznjene ampule injenkeij skupno z obema radio-
gramoma v ladijsko blagajno in sestavi uradni zapisnik,
ki ga je podpisal tudi Ivan. Vedel je, da je odpovedalo
ubožici srce. Napori, ki jih je morala prestati zaradi svojega
nezvestega moža in pozneje na njenem begu pred moskov-
skimi zasledovalci, niso mogli ostati brez posledic pri tako
nežnem bitju, kot je bila njegova Dolores.

Spomladi 1952 se je izkrcal Ivan v reškem pristanišču.
Na haziendi očeta pokojne Dolores ni našel miru, saj ga
je sleherni stvar spominjala na njo in povzročala pekoče
bolečine v njegovem srcu. Priklatici v življenje je ni mogla
niti njegova žalost, niti obup njenega starega očeta, ki je
vedno bolj hiral in si lajšal svojo bolečino s posebne vrste
mehičkim žganjem.

Najtežje je bilo Ivanu pri srcu takrat, ko je stari Ar-
mendariz velel prinesiti iz nekdanje sobe svoje edinke pre-
krasno tigrovo kožo, ki jo je poslal iz Indije mister Hump-
hrey. Kakor film so mu stopili pred oči tisti srečni trenu-
tki, ki jih je preživel s svojo Dolores pod gostoljubno streho
čudaškega in zgovornega Britanca ter njegove mlade
Indijke. Več je mislil Ivan na svojo ljubljeno pokojnico,
težje je verjel kruti resnici, da leži njeno truplo na dnu
Tihega oceana, kjer je bila pokopana vsa njegova ljubezen,
vsa njegova sreča...

Dobojeval je težke boje v svojem srcu, preden se je
oglasil na jugoslovanskem predstavništvu v Mehiki in od-
krito povedal vso svojo zgodbo. Do takrat namreč ni vedel,
da živijo ljudje v njegovi pravi domovini svobodno življenje
državljanov socialistične skupnosti, ker je še vedno živel
v prepričanju, da sega senca Moskve do vzhodne obale
Jadranskega morja in Triglava.

Sreče Ivan Oblak v svetlu ni našel. Našel pa je pot v
svojo pravo domovino, kar je bila tudi največja sreča v
njegovem nemirnem in od neznane usode gnanem življenju.

DESETIČ S KOLESARSKO DIRKO „PO HRVATSKI IN SLOVENIJI“

V nedeljo je bilo na stadionu S. D. Zagreb v Zagrebu vse veselo in dobro razpoloženo, saj so jugoslovanski kolesarji prvič v zgodovini našega kolesarstva dosegli velik in pomemben športni uspeh z dvojno zmago Petroviča in Jugoslovanske prve ekipe, v mednarodni in močni konkurenci na etapni dirki »Po Hrvatski in Sloveniji«, ki je bila letos, v počastitev 70. obletnice jugoslovanskega športnega kolesarstva že desetič organizirana.

Veselih obrazov so bili i kolesarji i spremljevalci i velika množica ljubiteljev kolesarstva, ki je pritekla na stadion, da prisostvuje svečanemu zaključku dirke. Nihče ni mislil na grenke in težke ure, ki so jih kolesarji preživeli v sedmih dolgih in mučnih etapah. Naj o teh povemo samo nekaj, kar bo naše bralce prav gotovo zanimalo.

Glavni favoriti dirke je bil Italijan Gianini Ghidini, bivši cestni svetovni prvak. Vsi so pričakovali njegov podvig že v prvi etapi. Kako je pa šlo? Iz Zagreba do Karlovca po lepi, novi avtocesti je bilo v redu, kar kakih osemdeset kolesarjev je vozilo v strnjeni grupi. Po Karlovcu smo asfalt zapustili. Nismo prevozili še kilometra, ko srečamo ob robu ceste odličnega državnega prvaka Dellasantu, ki je menjaval gumo zaradi defekta. Nedaleč od njega v istem delu zaposlen je stal Ghidini. Poleg njiju še dolga vrsta drugih manj znanih vozačev. Medtem ko so drugi šli dobro skoz z enim ali dvema defektoma, sta Dellasanta in Ghidini morala popravljati vsak po štirikrat. To se je jasno odrazilo tudi na njihov plasman. Ghidini je kljub temu prispel na Reko 6 minut za prvima, medtem ko je Dellasanta izgubil kar četrte ure. S tem sta oba izgubila veliko možnost dobrega plasmata.

Druga etapa, ki je bila na lepi asfaltirani cesti Reka—Crikvenica—Opatija je povzročila odstop Javornika, ki je vozil za koprski Proleter. Vračajoč se iz Crikvenice proti Opatiji je Javornik na čelu velike skupine nesrečno padel in vnesel zmedo med vse ostale. Takrat smo videli, da so kolesarji, poleg ostalih vrtil, tudi veliki akrobati. Nihče se ni podrl na Javornika, ampak z akrobatskimi potezami so ga vsi obkrožili in pustili nedotaknjena. Nedotaknjena do neke mere, saj je ubogi Jurij že pri padcu samem dobil take poškodbe po ramenih, komolcih in koljenih, da je moral drugi dan jokaje odstopiti.

Najresnejši padee je bil v tretji etapi od Opatije do Pulja. Nedaleč od Labina, na nekem ostrem nezavarovanem ovinku je Avstrijec Richard Durlacher, ki se je na nedavno končani etapni dirki po Avstriji uvrstil na peto mesto, zgubil ravnotežje in se težko zgrudil na tla. Ležal je nezavesten do prihoda zdravnika. Ni bilo kaj pomagati, takej v puljsko bolnico na klinički pregled. Tudi za njega se je dirka nesrečno končala.

Od Pulja do Boveca je poteklo vse v redu. Lepo vreme nas je spremljalo povsod. Upali smo na veliko borbo na Vršiču. Ta je sicer bila, toda pod takimi vremenski pogoji, da se sedaj čudimo, kako so kolesarji mogli to prenesti. Po Trenti, ko se cesta v ostrih serpentinah začne vzpenjati, je začel mrzel dež. Temperatura je padla na ničlo. Vsi so bili poletno oblečeni. Z muko so se kolesarji vzpenjali. Vztrajni Benin je kar dvakrat zaporedoma padel, ne da bi se poškodoval. V roke jih je reba, da niso mogli dobro upravljati s kolesom. Italijana Zamponi in Lorenzotti sta bila tako zmrznjena, da nista sploh vedela, kje sta. Zamponi je našel le pot na zadnji, pobiralni kamion. Lorenzottiju je še težja predla. Nekje pred Kranjsko goro se je ves leden zatekel v neko hišo. Medtem časom je zadnji kamion z vozil mimo. V Ljubljani smo se vsi spraševali, kje je Lorenzotti. Pozno ponoči zvezo, da je nekje v Logu pri Kranjski gori. V Ljubljano je prišel šele drugi dan. Smeha ni bilo konca, kot pač običajno med veselimi in dobro razpoloženimi športniki.

V zadnji etapi, nekje pri Varaždinu pride med strnjeno skupino petdesetih kolesarjev tri goske. Mnogo kolesarjev je zavozilo kar v občestno njivo. Goske so se znašle nepoškodovane na repu kolone. A le za malo, ker na repu je vozil spremljevalni avto, ki je vse tri povozil. Izpred neke hiše smo videli kmeta, ki se je prijel za glavo. V nesreči si je za vsaj zagotovil odlično hrano za teden dni.

Vse te nevesočnosti so kolesarji pozabili takoj po zadnjem krogu na zagrebškem stadionu. Začel se je svečani zaključek, počasni krogi in bogate nagajevanje. Vsi

vođe inozemskih skupin, med katerimi sta bila svetovno znana kolesarja Girardengo in Goldschmidt, ki sta vodila italijansko in luksemburško ekipo, so se zelo pohvalno izrazili i o organizaciji i o sprejemu, ki so ga bili deležni v naši domovini.

Girardengo je obljubil, da bo prihodnje leto ponovno prišel k nam s še močnejšo ekipo. Ghidini je izjavil, da je naša dirka, vsaj kar se organizacije tiče, na evropskem rangi in da se je bo z veseljem udeležil prihodnje leto, če ga bo BSJ povabil.

Najsrečnejši od vseh pa je bil Stjepan Ljubič, podpredsednik BS Hrvatske in direktor dirke, kateremu gre največja pohvala za uspešno organizacijo in tehnični uspeh.

Dellasanta bo šel tudi letos na svetovno prvenstvo

Po zaključku mednarodne etapne kolesarske dirke »Po Hrvatski in Sloveniji« se je v Zagrebu sestala tehnična komisija BS Jugoslavije, ki je določila reprezentanco, ki bo zastopala jugoslovanske barve na prihodnjem svetovnem kolesarskem prvenstvu 21. avgusta v Solingenu v Zapadni Nemčiji. V reprezentanco so bili izbrani Veselin Petrovič, zmagovalca dirke »Po Hrvatski in Sloveniji«, Silverio Dellasanta, jugoslovanski državni prvak za leto 1954, ter Vid Ročič, Aleksandar Laković, Franjo Varga, Emil Osrečki, Aleksandar Kulovski in Ljubo Vidali. Od teh bo šest kolesarjev po skupnem treningu, ki se bo začel 8. avgusta v Zagrebu, odpotovalo v Solingen. Od vseh se že so že določeni

»Poveračjo,« jaz Barba Vane. Same »disgracije« so me »otokale« ta teden. Juca je prišla na dan s predlogom, da zaradi vročine nemudoma odpotujeva v gore. »Kako? V gore? sem se bačudil,« saj vendarne morem kar tako pustiti dela. »Juca pa: »Ma, vedno trobiš o tistem tvojem delu. Kaj pa to mene briga. Ali naj se stopim v tej vročini? Kaj baš imel potem?« »Vodo, sem ji zabrusil pod nos,« bom vsaj lahko zalival solatov.

Da ste jo videli, kako je odvihrala skozi vrata. Čez deset minut se je že pojavila lepota opravljena za turizem. Niti pogledala me ni in se potopila po stopnicah. Kako sem se oddahnil. Vendar bom nekaj časa imel mir. Ne hvali dneva pred večerom, pravi pregovor. In z Juco je bilo prav tako. Čez nekaj dni sem prejel pismo, v katerem mi je pisala:

»Predragi moj Vanek! Dam ti znat, da je tu zelo lepo, če ne bi bilo strel. Včeraj je ena udarila v mene . . .«

»Hvala bogu! Menda je prvič, da je strela dobro pogodila cilj,« sem si mislil. »Dva litra ga bom na ta račun.« Bral sem naprej: »Upam, da mi boš poslal avto, ker taka kot sem sedaj, ne morem nikamor. Strela mi je posmodila vso obleko in veš močiček, da se taka ne morem in nočem razkazovati ljudem . . .«

»Da bi te strela,« sem zaklel, toda takoj utihnil, ker sem ravnokar bral, da jo je, toda nič ni zagleglo. »Zdaj bom šele imel hudiča na grbi. Kar na lepem ti uteče in se po gorah izpostavlja strelam — kdo ve s kakršnimi prikritimi nameni — ti pa jo potem hoš iskat z avtom. In še v Evini obleki! Kdo naj še »kapiraj« te babe . . .«

Petrovič, Dellasanta, Ročič in Laković, medtem ko čista ostala dva določena po končanem treningu.

Kakor je znano, je na lanskoletnem prvenstvu izmed Jugoslovancev dosegel največji uspeh Dellasanta, ki se je uvrstil na dvajseto mesto.

Bobet že drugič zmagal na Tour de France

Najvidnejši francoski profesionalni kolesar Louison Bobet je letos drugič zapovrstjo zmagal na najdaljši in najtežavnejši etapni kolesarski dirki na svetu, Tour de France. Čeprav ni štartal kot glavni favoriti, ker vsi so videli zmagovalca v švicarskem asu Hugu Kobletu, je Bobet že po prvih etapah prevzel vodstvo in obkrel rumeno majico. Za nekaj etap je znak najboljšega prepustil Wagnantsu, nato, po odstopu glavnega favorita Kobleta, je odločno napadel švicarske ase Kublerja in Schaera, katere je nadmočno in avtoritativno premagal na težkih alpskih vzponih in na etapi na kronometer.

V nedeljo so mu v Parizu priredili sprejem, katerega ni še doživel nobeden francoski športnik. V generalnem plasmanu se je na drugo mesto uvrstil Kubler, na tretje pa Schaer, ki sta tako pripomogla, da je Švica zmagala vsaj v ekipnem tekmovalstvu. Kubler je odnesel prvo mesto tudi v točkovnem plasmanu, dočim je gorsko nagrado letos osvojil Španec Bahamontes.

NOVA ZMAGA FANGIA na mercedesu v Nuerburgringu

Bivši svetovni avtomobilistični prvak Jean Manuel Fangio, ki je letos pristopil k tovarni Mercedes, za katero nastopa na največjih avtomobilskih dirkah na svetu, je v nedeljo nadmočno zmagal v dirki za veliko evropsko nagrado, ki je bila na dirkališču v Nuerburgringu. S to zmago si je Fangio skoraj zagotovil naslov svetovnega prvaka za leto 1954, saj do zaključka tekmovalnj manjkajo samo še tri dirke.

Na tej dirki, in sicer na poskusni vožnji, se je smrtno ponesrečil Fangijev sorojak Marimon, ki je vozil na avtomobilu Maserati.

Nogometaši Pirana so doživeli težak poraz v Mariboru, kjer so pustili vsako upanje za vstop v slovensko-hrvatsko ligo

V nedeljo je bila na štadionu mariborskega Železničarja kvalifikacijska nogometna tekma za vstop v slovensko-hrvatsko ligo med domačim Železničarjem in Piranom. Obe moštvi sta zmagali v vzhodni in zapadni ligi slovenskega prvenstva, zato je vse kazalo, da bo srečanje enakovredno in rezultat tesen. To je kazalo tudi po koncu prvega polčasa, saj so domačini vodili le z enim golom razlike in niso pokazali neke izvanredne kvalitete in nadmoči. Pirančani so se dobro branili in so prejeli gol le po nesporazumu lastne obrambe.

V drugem polčasu je tekma spremenila lice. Mariborčani so se takoj napotili v piransko polovico igrišča, kjer so izvajali napad za napadom. Brezmočna proti takim prodorom, je piranska obramba popustila in končno konila kar petkrat pred hitrim nasprotnikom.

S tem porazom si je Piran skoraj onemogočil vstop v slovensko-hrvatsko ligo, saj je malo verjetno, da bo v povratni

tekmi, ki se bo igrala v nedeljo v Piranu, uspel obrniti rezultat v svojo korist.

PIRANSKI VESLAČI DRUGI NA DRŽAVNEM PRVENSTVU V MARIBORU

Več kot 600 veslačev se je v soboto in nedeljo zbralo na umetnem jezeru pri Brestnici pri Mariboru, kjer je bilo letošnje državno prvenstvo, katerega so se udeležili predstavniki tridesetih društev, med njimi tudi četverce ladjedelnice »Boris Kidrič« iz Pirana, ki si nastopili s četvercem s krmilarjem v kategoriji starejših mladincev.

Pirančani so bili skozi vso progo v vodstvu. Kakih dvesto metrov pred ciljem jim je žirjski motorni čoln vzvalovil vodo, tako da so izgubili nekaj dragocenih sekund, kar je zadostovalo, da jih je v zadnjem delu proge prehitel četverec Crvene zvezde iz Beograda. Pirančani so uspeli obdržati drugo mesto v plasmanu pred Vukovarom, ki je zaostal le dober meter za njimi.

OBJAVE

Ljudski odbor mestne občine PIRAN — Svet za prosveto in kulturo razpisuje natečaj za učitelja glasbe na italijanski gimnaziji in ravnatelja mestne glasbene šole.

POGOJI: 1. Dovršena glasbena akademija.

2. Znanje italijanščine in slovenščine.

Natečajniki naj pošljejo prošnjo s priloženimi izpričevali na naveden naslov do 30. avgusta 1954.

★

Svet za prosveto in kulturo pri OLO Gorica razpisuje mesto upravnika v zavodu za duševno nerazvito dečo v Biljah.

POGOJI: Starost nad 30 let.

Izobrazba popolne srednje ali njej sorodne šole.

po možnosti kmetijski tehnik ali pa ekonomski tehnik.

Prošnjo z vsemi potrebnimi listinami je treba vložiti na tajništvo SPK Gorica do 31. avgusta 1954.

Zagotovljeno je tudi prosto stanovanje, kurivo in del vrta.

Tajništvo SPK Gorica

★

Ravnateljstvo Triletnje ženske obrtne šole v Kopru razpisuje natečaj za vpis v

1. razred Triletnje ženske obrtne šole v Kopru in to za oddelke za šivilje in gospodinjinski oddelke.

Pogoji za vpis v šiviljski oddelok so dovršeno 14. leto starosti in dovršen 2. razred gimnazije, za vpis v gospodinjinski oddelok pa dovršen 4. razred gimnazije.

Kandidatke naj prinese s seboj: zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in zdravniško spričevalo. Vse že vpisane, ki teh dokumentov ne bodo predložile do 15. avgusta se bodo smatrale za nevpisane. Vpisovanje se bo zaključilo dne 15. avgusta t. l.

Ravnateljica

★

Obveščamo vse potnike, da se s 9. avgustom 1954 ukine redna avtobusna proga Keper — Bovec in obratno. Avtobusna proga bo obratovala le ob sobotah in nedeljah z odhodom iz Kopra ob 4.50 uri in iz Boveca ob 12.00 uri.

★

V Zapužah pri Bledu, zamenjam za 14 dnevni dopust od 25. avgusta dalje eno ali dve sobi, z uporabo kuhinje in kopalnice. Želim vsaj eno sobo s 3 posteljami in uporabo kuhinje.

Bole Stanko

Zapuže, p. Begunje

★

Uprava komunalnih zadev Piran išče knjigovodjo za takojšen nastop: Stanovanje na razpolago, plača po dogovoru.

Ravnateljstvo

★

15. julija sem izgubil na kopalnišču v Izoli denarnico z osebno izkaznico na ime Makovac Virgilij, Gorjansko, okraj Sežana. Številka osebne izkaznice: 7472; izdal OLO Sežana. Prosim poštenega najditelja, da mi proti nagradi vse vrne. Makovac Virgilij.

nudi v komisiji prodajo:

Kompletno jadrnico tipa »Sloka« z jadri in pripadajočimi vrvmi, ribiške elektrogeneratorje za ribolov, kompletne z motorji in svetilni telesi, kompletne ribiške barke — motorne jadrnice ter navadne na vesla za ribolov, razne foto in radio aparate, komade in kompletna pohištva, pisalne in računske stroje, mešalne stroje za pekarsko obrt, razno konfekcijo in drobni inventar za gostinska podjetja.

Istčasno javlja, da sprejema v komisij-sko prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin.

Na razpolago ima za prodajo več stanovanjskih hiš z obdelovalnim zemljiščem ter sama zemljiška telesa v bližini Kopra, Izole in v Pradah.

★

MEDNARODNEGA JEZIKA

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za Din 25 — Vam posljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/I.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stofa — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predal 2.

Barba Vane hravi...